Verbatim records

XIII Riigikogu, VIII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 07.11.2018, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:03 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) esimene lugemine
2. 14:06 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (702 SE) esimene lugemine
3. 15:16 Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (669 SE) esimene lugemine
4. 15:58 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) kolmas lugemine
5. 16:00 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE) kolmas lugemine
6. 16:02 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) kolmas lugemine
7. 16:11 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) kolmas lugemine
8. 16:22 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (686 SE) kolmas lugemine
9. 16:24 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (649 SE) teine lugemine
10. 16:33 Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (674 SE) teine lugemine
11. 16:42 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (651 SE) teine lugemine
12. 16:45 Raudteeseaduse, atmosfääriõhu kaitse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (670 SE) teine lugemine
13. 16:52 Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ja nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (722 SE) esimene lugemine
14. 18:08 Muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) esimene lugemine
15. 18:21 Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (723 SE) esimene lugemine
16. 18:34 Rahvastikuregistri seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (724 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Ei ole. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 76 Riigikogu liiget.

Päevakorrast. Nimelt on rahanduskomisjon teinud ettepaneku võtta tänase istungi päevakorrast välja neljas punkt, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (675 SE) kolmas lugemine. (Kommentaar saalist.) Ei kuule? Mikrofon töötab? Kordan. Kas te kuulete nüüd mind? Päevakorra täiendamisest. Rahanduskomisjon on teinud ettepaneku võtta tänase istungi päevakorrast välja neljas päevakorrapunkt, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (675 SE) kolmas lugemine.

1. 14:03 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) esimene lugemine

14:03 Esimees Eiki Nestor
Läheme kolmapäevase päevakorra juurde. Kõigepealt maaelukomisjoni algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (687 SE) esimene lugemine. Algataja nimel teeb ettekande komisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

14:04 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, kalandusturu korraldamise seaduse, perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse ja perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt ei kohaldata enam viivist Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel antud toetusraha tagasinõudmise ...

14:04 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, ole hea, anna andeks! (Helistab kella.) Aitäh! Võib jätkata.

14:05 Aivar Kokk
Eelnõu kohaselt ei kohaldata enam viivist Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse alusel antud toetusraha tagasinõudmise ajatamisel. Teise olulise muudatusena täiendatakse neid seadusi eraõiguse kohtupraktikas juurdunud põhimõttega, mille kohaselt viivist ei arvestata põhivõlgnevust ületavas osas. Komisjon on teemat kolmel istungil arutanud ja teinud otsuse saata eelnõu esimesele lugemisele tänaseks. On ettepanek esimene lugemine lõpetada ja kui esimene lugemine lõpetatakse, siis määrata parandusettepanekute esitamise tähtajaks vastavalt Riigikogu töökorrale kümme tööpäeva. Aitäh!

14:05 Esimees Eiki Nestor
Kas eelnõu algatajale on küsimusi? Ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Sulen läbirääkimised. Eelnõu 687 SE esimene lugemine on lõppenud. Määran muudatusettepanekute tähtajaks 21. novembri kell 17.15.

---

2. 14:06 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (702 SE) esimene lugemine

14:06 Esimees Eiki Nestor
Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (702 SE) esimene lugemine. Algataja nimel teeb ettekande Külliki Kübarsepp. Palun!

14:06 Külliki Kübarsepp
Hea esimees! Head rahvasaadikud! Tegemist on tõesti Vabaerakonna algatusega muuta Vabariigi Valitsuse seaduse eelnõu. Muudatus puudutab valitsuse koosseisu üldarvu muutmist. Nimelt, kehtiva seaduse alusel võib valitsusse kuuluda koos peaministriga kuni 15 liiget. Meie teeme ettepaneku, et see oleks kuni 12 liiget. Miks? Põhjuseid on mitu. Alustame sellest, et tegemist on kindlasti muudatusettepanekuga, mis on üks detail riigireformist. Riigireformi temaatika on meil viimastel nädalatel tänu ühele sihtasutusele väga elavalt päevakorral olnud. Ka nemad on analoogse ettepaneku teinud: ministrite arvu võiks vähendada. Kuid põhjus, miks me räägime riigireformist nii intensiivselt, on selle vajadus seoses meie rahvastikuarvu vähenemisega, meie tulubaasi vähenemisega. Meie maksumaksjad ei jõua lihtsalt riigiaparatuuri üleval hoida. Ja riigiaparatuuri üks osa on valitsus.
Ma esitan siin ühe tsitaadi. Ühes eelmise nädala Postimehes on Aimar Altosaar riigireformimise kohta öelnud, et kui parlamendikohta taotlevad poliitikud ei lähe sinna riigireformi tegema, siis ta tahaks teada, mida nad sinna üldse tegema lähevad. Seega tegemist on meie ühiskonnas väga olulise küsimusega, seda just tuleviku seisukohast.

Teiseks, praeguse valitsuse ministrite väga sage vahetamine on meid murelikuks teinud. Nimetan mõned nimed: Korb, Repinski, Aab, Sester, Tsahkna, Pomerants, Ossinovski, Palo. Oma ametikohalt on lahkunud ka ministrid, kes on olnud n-ö dubleerivas ametis. Need kolm ministeeriumi, kus on dubleerivad ministriametid, on Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Rahandusministeerium. See dubleerimine sai alguse 2014. aastal, mil võimule tuli peaminister Taavi Rõivas. Tol ajal oli vägagi arusaadav, et ta soovis anda väga selge poliitilise sõnumi, mis valdkondades ta tahaks oma prioriteete seada. Nüüd on ametisse tulnud Jüri Ratas suurte loosungite ja eeldustega, aga sisuliselt mitte midagi ei ole muutunud. Pigem teame tänu meediale ja inimeste omavahelisele suhtlemisele, et teine teisel pool koridori istuvad ministrid pole omavahel läbi saanud, sest nad pole tahtnud aktsepteerida võimupiirkondi või valdkondi, mis neile määratud. See on kaasa toonud suurt segadust.
Toon ühe näite, et dubleerimine ühes ministeeriumis on viinud selleni, et pädevused on hajunud. Vabaerakonna ettepanekul on siin saalis mitmel korral räägitud kiire internetiühenduse levikust. Üks probleem, mida me väga selgelt oleme tajunud, vaadates mitmel teemal kirjavahetust ametkondade vahel, on see, et ühe ja sama katuse all töötavate ministrite haldusalades ei vahetata kogemusi. Meil on olemas kurb kogemus Estonian Airiga, mis andis väga selge sõnumi, mis asi on riigiabi, mida tohib toetada ja mida ei tohi toetada. Aga kui töötati välja kiire internetiühenduse levitamise meedet, siis sellest teadmisest polnud nagu õrna aimugi. See tegi väga murelikuks.
Põhiseaduskomisjonis valitsuse koosseisu vähendamist arutades tuli välja, et need rahvasaadikud, kes on ministrina töötanud, olid sellele ettepanekule kategooriliselt vastu ühel põhjusel: ministritel on ju tööd nii palju, kuidas saab valitsuse koosseisu kärpida!? Siin tekibki küsimus, kas minister peaks olema strateegiate ja poliitikate looja. Praegu on ta ka seaduste looja, sest ta annab meile väga palju tööd ette. Meie oleme sisse võtnud passiivse mugavuspositsiooni. Vahest peaks minister olema hoopis strateegiate looja, mitte niivõrd tulekahjude ja väiksemate igapäevaste küsimuste lahendaja?
Olen ka ise mõne aasta ministeeriumis praktiseerinud ja näinud, et ministrite töö on tõesti äärmiselt intensiivne. Kuid meie ettepaneku üks eesmärk ongi see, et kui me jagame ressursse mõistlikumalt, optimaalsemalt, siis on võimalik ka ministrite töökorraldus üle vaadata. Eesti riigi väljakutseid arvestades võiks minister olla pigem strateegiate ja poliitikate väljatöötaja, mitte igapäevaste tulekahjude kustutaja. Tal on ju terve ministeerium, kes võiks igapäeva nipet-näpet asjadega tegeleda.
Tuleb ka märkida, et meie eelnõul on eelarvele positiivne mõju. Kui me kaotame kolme ministri ja vähemalt seitsme nõuniku kohad, siis hoiaksime palgafondi kokku ligi pool miljonit eurot. Loomulikult väheneksid ka erinevad esinduskulud, kulud autojuhtide palkamiseks jms. Loomulikult oleme kuulnud ka kriitikat ja kinnitusi, et seda eelnõu ei saa toetada. Üks argument, mida ma olen kuulnud, on see, et see on ju puhas formaalsus. Mida see sisuliselt muudab? Ma ütleks, et see on nii ja naa. Selles mõttes formaalsus on olnud ka siin saalis heaks kiidetud haldusreform, mis seisnes piiride muutmises. Mida me haldusreformi puhul aga tegelikult soovisime? Soovisime kindlasti omavalitsuste ülesannete täitmist toetava tulubaasi arutelu, mida aga ei tahetud. See eelnõu annab võimaluse pidada sisulist debatti, mis on ministrite roll. Riigikogu ju kinnitab valitsuse koosseisu ja fraktsioonid soovivad kindlasti ametisse esitada parimad kandidaadid, et riigi juhtimine oleks efektiivsem, mõtestatum ja Eesti rahva tuleviku seisukohast tulemuslikum.
Järgmine kriitiline argument, mida on esitatud: aga praegu on ju ka võimalik väiksemat koosseisu moodustada. Seaduses on kirjas, et valitsuses ei tohi olla üle 15 liikme. Siin tuleb minu meelest mängu inimlik ahnus – karm sõna tõesti. Palju lihtsam on koalitsiooni moodustada, kui kõik koalitsioonipartnerid saavad maksimumi soovitust. Paraku ei pane see alust sellele, et arutatakse sisuliselt, mis ühe või teise ministri roll nelja aasta jooksul võiks olla. Ma väidan seda, et kui meil on ette seatud väiksem maksimaalne liikmete arv, siis on koalitsioon automaatselt orienteeritud seadma konkreetsemaid ja sihipärasemaid eesmärke ja lahendama ministrikohtade mehitamise küsimuse otstarbekamalt. Praegu tundub koosseis ülepaisutatuna.
Kui lugeda valitsuse arvamust meie eelnõu kohta, siis minul läks küll ohupirn põlema. Miks? See vastus põlistab täitevvõimu üleolekut seadusandliku võimu üle. Öeldakse väga selgelt välja, et peaminister peab valitsuse moodustamisel olema A ja O. Vabandust, aga meie nimetame siin saalis valitsuse ametisse! Seetõttu peab meie roll olema mõjusam ka selle üle otsustamisel, mis võiks olla koosseisu suuruse lagi.
Eelnõu arutades tuli välja ka üks selle nõrk koht. Me oleme fraktsioonis jätnud kaalumata, mis võiks olla jõustumise tähtaeg. Kindlasti oleme valmis toetama seisukohta, et muudatus ei jõustuks käesoleva

koosseisu ajal, vaid uue valitsuse ametisse astumise ajal. See ajaline piir oleks väga selge.
Märgin veel seda, et Eesti riigi valitsemiskultuuri ja selle omapära on väga põhjalikult eri aastatel uurinud OECD. Meie riigivalitsemise kohta on tehtud mitu raportit. Üks raport on tehtud 2011. aastal, aga me loeme seda, nagu see käiks üksüheselt Eesti tänapäeva kohta. Tõesti, me oleme olnud arad ja väga tagasihoidlikud riigivalitsemises muudatuste ellukutsumisel. Üks probleem on see, nagu meile öeldud on, et me oleme oma tegevuses väga vähe eesmärgistatud ja väga killustunud. Meie eelnõu küll ei haara neid paragrahve Vabariigi Valitsuse seadusest, mis võib-olla teeks selle ettepaneku veel konkreetsemaks. Ma mõtlen eelkõige paragrahvi, kus on üles loetud konkreetsed ministeeriumid. Loomulikult me pikas perspektiivis võiksime rääkida ka ministeeriumide võimalikust liitmisest. Aastaid, valimistest valmisteni on räägitud, et maaelu ja keskkonnapoliitika võiks ühe katuse alla viia, sest need sihtrühmad on kahjuks üsna väikesed võrreldes muude valdkondadega.
Ma väga loodan, et leitakse, et need dubleerivad ministrikohad ei ole vajalikud. Meil on piisavalt spetsialiste, meil on piisavalt ministeeriumides ametnikke, et neid valdkondi personali kaasabil ühiselt juhtida. Minister ei saa olla ega pea olema kõiketeadja, ta on meeskonna juht.
Soome tõi aastal 2015 – neil olid samal ajal valimised kui meil – selle erisuse välja. Me käisime riigireformi probleemkomisjoniga seal külas. Neil on parlamendis 1992. aastast olemas tulevikukomisjon, mille viimastest juhtidest on saanud peaministrid. Peaminister Sipilä on rakendanud meetodit, mida ei ole siiani Soomes rakendatud ja mille peale võiks ka Eesti mõelda: nad on valitsuskoalitsiooni leppes kindlaks määranud nelja aasta neli suurt eesmärki, mis kindlasti tuleks saavutada. Nad on loobunud meile väga omasest detailsest n-ö Exceli tabelist. Valitsusliikmetel on vähemalt iga kvartal strateegilised arutelud, kus vaadatakse üle, kuidas seis nende nelja-viie suurema prioriteedi arvestamisel on, ja reageeritakse vastavalt, tehes vajalikke muudatusi. See võiks anda ka meile tõuke mõelda, mismoodi võiks teistmoodi, operatiivsemalt ja sihipärasemalt riiki juhtida. Soomes on ju samad probleemid ukse ees mis meil. Kõige suurem probleem on elanikkonna vananemine ja selle mõjudega toimetulemine.
Põhiseaduskomisjon kahjuks ei toetanud eelnõu esimese lugemise lõpetamist. Kuid ma väga palun teil seda otsust mitte arvestada ja esimene lugemine lõpetada. Ühiskond ootab riigivalitsemises muudatusi. Me oleme andnud teile võimaluse debatti võimalike lahenduste väljapakkumiseks jätkata. Aitäh!

14:22 Esimees Eiki Nestor
Küsimused eelnõu algatajate esindajale. Aivar Kokk, palun!

14:22 Aivar Kokk
Aitäh, hea juhataja! Hea Külliki! Kõigepealt peaks ära parandama vea su sõnavõtus. Riigikogu ei kinnita ametisse ühtegi ministrit, Riigikogu annab peaministrikandidaadile volituse valitsus moodustada. Meil ei ole selle juures mingisugust otsest rolli – me ei hääleta siin, kas keegi saab ministriks või ei saa. Aga ma küsin, miks oleks hea 12, mitte 13 või 11 ministrit või mingi muu number? Kui me räägime kulude kokkuhoiust, siis ministrite arv on praegu 15, ministeeriumiametnike arv on umbes 3500. Maksumaksja raha eest palka saavate inimeste arv läheneb 150 000-le. Võiks ehk hakata koondama ikka sealt, kus rahvast väga palju on, mitte tegema, nagu sa ise ütlesid, siin formaalseid otsuseid. Teeks ikka seda, mida tegelikult vaja on. Ja teistpidi …

14:23 Esimees Eiki Nestor
Aitäh!

14:23 Külliki Kübarsepp
Aitäh, Aivar! Ma tean, et riigireformi probleemkomisjonis sa oled üks tulihingelisemaid võitlejaid, väites, et riigi kulud tuleb alla saada. Aga alustame siis sellest! Meil on millegipärast riigivalitsemine ülevalt alla. Alustame siis eeskuju andmisega! Riigikogu koosseisu saame ka loomulikult vähendada, kui selleks poliitiline kokkulepe on. Noh, kõige brutaalsem on öelda, et kala hakkab mädanema peast. Kui pea korda saada, oma mõtted selgeks saada, siis saame ka allstruktuurides muudatusi ellu kutsuda. Seepärast ma teeks julgemaid otsuseid. Miks 12? See arv lähtub politoloogilisest kaalutlusest: valitsuskoalitsioone on seni moodustanud peamiselt kolm osapoolt ja 12 on ilus number, mis jagub kolmega.

14:25 Esimees Eiki Nestor
Taavi Rõivas, palun!

14:25 Taavi Rõivas
Aitäh! Ühelt poolt, ega see muidugi tore ei ole, et ministrid vahetuvad nagu teatesprindis iga natukese aja tagant. Aga ma ei ole päris kindel, et põhjus on selles, et reeglistik on vale. Ma usun, et põhjus on natukene selles, et kõik ministrid võib-olla ei ole oma tööga päris hästi hakkama saanud. Kui me vaatame põhjuseid, miks ministrid on vahetunud, siis näeme, et need kindlasti ei ole tulenenud kuidagi seadusest. Pigem on mängus see teine pool. Kui toon näite, siis Arto Aas tegi ministrina sedasama küsimust lahendades, mida te eelküsijaga käsitlesite, väga põhjaliku töö. Ta vedas haldusreformi väga edukalt finišisse ja sel ajal vähenes riigilt palka saavate inimeste arv ühe aastaga 1500 võrra. Pärast seda on olnud, ma ei suudagi enam kokku lugeda, kas kolm või neli sama valdkonna ministrit ja ausalt öeldes pole nendest mitte keegi millegi erilisega silma paistnud. Andku nad kõik mulle andeks, aga nii see paraku paistab. Kas te olete valmis möönma, et tegelikult sõltub väga palju ikkagi ministri isikust?

14:26 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Loomulikult sõltub palju isikust, tema motiveeritusest, oskusest eesmärke seada ja neid saavutada. Teie kommentaarile ütlen nii palju lisaks, et kui lühikese aja jooksul on vahetunud kaheksa ministrit, siis kindlasti räägib see inimeste võimekusest ja ka sellest, et inimesed on väsinud. Me näeme, et erakonnad on olnud hädas uute inimeste leidmisega nendele ametikohtadele. Mõned valikud tunduvad punnitatuna ja point nagu kaob ära: mida nad ikkagi lähevad tegema, kas ainult formaalselt kohta täitma või? See ei ole normaalne. Ma oma ettekande lõpus tõin ka selle välja, et loomulikult võiks seoses meie ettepanekuga arutada, kas meil on nii palju ministeeriume vaja. Samas tõstab see päevakorrale veel küsimuse, kas võiks paindlikumalt luua ministriameteid, mida koalitsioon parajasti otstarbekaks peab ja mida ühiskond jooksvalt vajab. See oleks ka mõistlik arutelu, mida võiksime siin pidada.

14:27 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:27 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Siin kõlas ettepanek, et saal võiks komisjoni otsust väänata ja eelnõu edasist menetlemist toetada. Ma hea meelega toetan seda. Ainult kui te pakute kedagi koondada, siis te peate tõestama, et neid inimesi, kes koondatakse, pole vaja. Kas nad dubleerivad teineteise tööd või nende töökoormus on nii väike, et seda ametikohta pole üldse vaja. Vaat need on otsustavad punktid, eks ju. Kas teil on võimalik kolme ministeeriumi puhul, millest te räägite, tuua välja sellised faktid?

14:28 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Kindlasti on dubleerimise küsimus põhiliselt Sotsiaalministeeriumis ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis. Vabaerakond on selles mõttes õndsas seisus, et tal ei ole vahetut valitsuskoalitsiooni kogemust ega ka ministriameti kogemust. Me saame vaadata seda sellise pilguga, nagu vataks n-ö inimene tänavalt. Inimesi jooksutatakse ühe ukse tagant teise ukse taha, kui tegelikult võiks kogu informatsiooni teenuste kohta kätte saada piltlikult öeldes ühest aknast. Praegu jääb arusaamatuks, miks on meil riigihalduse ministri ametikoht. Nii mõnigi varasem minister on öelnud, et kui haldusreform on läbi viidud – ja reedel tuleb ju selle esimese aastapäeva konverents –, siis kustutatakse tuli. Tänaseni seda tuld kustutatud ei ole, kuigi me ei saa aru, mis on need funktsioonid, mida riigihalduse minister täidab. Meil on koostatud erinevaid raporteid. Kevadel tegi oma raporti Riigikogu juures tegutsev Arenguseire Keskus. Hiljaaegu levitati rahvasaadikutele ka parlamendi analüüsiosakonna koostatud kohaliku omavalitsuse temaatilist raportit. On näha, et meie omavalitsuste võimekus, omavalitsuste osalemine poliitikate väljatöötamisel ei ole mitte üks gramm paranenud, rääkimata suurtest muudatustest, mida võiks võimaldada tulubaasi moodustamise küsimuse lahendamine. Aitäh!

14:30 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

14:30 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selles eelnõus on muidugi ratsionaalne iva. Tõesti, elanike arv väheneb ja kõik peab muutuma mõistlikumaks ja ratsionaalsemaks. Aga teil on selles poliitilises taustas kirja pandud väide, et aastate jooksul on ministrist poliitilise visiooni looja asemel saanud ministeeriumi administraator. See tekitas minus huvi, kas te võite taasiseseisvunud Eesti ajaloost tuua näiteid, millised ministrid olid tõelised visiooni loojad. Kui tohib paluda.

14:31 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Visiooni loodi kindlasti 1990. aastatel, kui meie riiki üles ehitati. Ma arvan, meie riik ei oleks praegu selline, kui poleks olnud neid julgeid mehi ja naisi, kes siis ministriametis olid. Vastuse, kas minister on administraator, andis minu meelest Jevgeni Ossinovski põhiseaduskomisjonis, kui ta ütles, et tal lihtsalt ei ole aega tegeleda strateegiliste pikaajaliste küsimuste lahendamisega, sest pidevalt tuleb tegeleda tulekahjude kustutamisega. Seetõttu ei ole nagu mõeldav ministrite arvu vähendamist üldse arutusele võttagi. Ma arvan, et see ei ole argument. Ma arvan, et õigem oleks olla avatud ja mõelda, mida võiks teha teisiti, mitte seda, kuidas edasi kiviajas kinni olla.

14:32 Esimees Eiki Nestor
Siret Kotka-Repinski, palun!

14:32 Siret Kotka-Repinski
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! See eelnõu on ajendatud tõdemusest, et Eesti rahvaarv väheneb. Aga ma loodan, et te olete siiski lugenud eelmisel ja üle-eelmisel nädalal avaldatud statistikat, mille kohaselt Eesti rahvastik tegelikult eelmine aasta kasvas 3000 inimese võrra tänu sisserändajatele. Aga mitte selle kohta ei taha ma küsida. Te tõite välja, et maaelu- ja keskkonnaministeerium tuleb eelkõige ühendada sellepärast, et nende sihtrühmad on väikesed. Kas tegu oli äkki keeleväärtusega või Vabaerakonna arvates ei ole maal elu hoidmine ja looduskeskkonna kaitse piisavalt prioriteetsed eesmärgid?

14:33 Külliki Kübarsepp
Aitäh küsimuse eest! Mina väljendasin seisukohti, mis on eri kampaaniaperioodide ja arutelude jooksul kõlanud. Ja see on olnud kahjuks – ma rõhutan, kahjuks! – üks kõige enam kõlanud argumente. Silmas on peetud selle turu osakaalu SKT-s. Ma ise olen üsnagi maa- ja keskkonnataustaga inimene ja mind teeb ka natukene kurvaks, et sellistes kategooriates mõeldakse. Aga kui ma olen ise olnud ministeeriumis ja mulle öeldakse, et ministril ei ole aega selle MTÜ-ga suhelda, sest seal on 20 liiget, aga teises on 200 liiget – mõlemad räägivad seejuures samast asjast –, siis see on minu meelest veel halvem Eesti inimeste alandamine.

14:34 Esimees Eiki Nestor
Helmut Hallemaa, palun!

14:34 Helmut Hallemaa
Aitäh, esimees! Hea kolleeg ettekandjana! Mu küsimused tulenevad sinu vastustest, mitte niivõrd eelnõust. Nullbürokraatia poole liikumine on ülioluline. Selles ma olen sinuga täiesti ühte meelt nagu ilmselt paljud siin saalis. Sellest rääkides kasutas suvisel arutelul väga head metafoori Jaak Aaviksoo, kui ta ütles, et see on sahtlite tühjendamine. Aga sinu vastustest tuli justkui välja, et me peaks vaatama terve avaliku sektori vähendamist. Ja ma küsin nüüd. Minu arvates peaks sellest väljas olema kindlasti õpetajad, politseinikud, päästjad, sotsiaalkaitsetöötajad ja paljud teised eluliselt tähtsaid ja muid olulisi teenuseid pakkuvad inimesed. Kas sa jagad seda arvamust? Mu teine küsimus tuleneb tõsiasjast, et sa kutsusid meid üles põhiseaduskomisjoni otsust väänama. Kuidas sa seda nüüd ette kujutad ja kuidas see haakub teie poolt vähemalt sõnades tunnustatud demokraatia printsiipidega? Me siin oleme tegelikult oma otsustes ikkagi vabad.

14:35 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Jah, Vabaerakond on seisukohal, et meditsiinitöötajate, õpetajate ja sisekaitse valdkonnas töötavate inimeste arvu me ei saa vähendada. Minu põhikoht parlamendis on õiguskomisjonis ja me näeme, et patrullide vähesus mõjutab ilmselgelt seda, mis meil liikluses toimub. Nii et kärpimine ei ole absoluutselt õigustatud. Küll aga me räägime selles kontekstis riigiaparatuurist – ministeeriumid, nende allasutused, sihtasutused, MTÜ-d. Need on kõik sellised üksused, mis loovad bürokraatiat ja aitavad sel vohada. Meie tulevik on ju see – õnneks või kahjuks, see on hinnangute küsimus –, et me peame suutma infotehnoloogiliselt järjest enam kodanikke kõnetada ja neile hea partner olla. See on see, mida Raivo Vare on nimetanud ühe akna poliitikaks. Aga selleks, et see kõik hakkaks toimuma, on meil vaja alustada inimestest ja näidata ka täna kõne all olev maksimaalne piir ette. Mis puutub sinu teise kommentaari, siis me olemegi siin selleks, et otsustada. Ka komisjon võib eksida. Aga suur saal võiks mitte eksida.

14:37 Esimees Eiki Nestor
Taavi Rõivas, palun!

14:37 Taavi Rõivas
Aitäh! Hea ettekandja! Mina oleksin muidugi väga ettevaatlik ühe näite ekstrapoleerimisel ja eriti just Jevgeni Ossinovski ministri etaloniks toomisel. (Külliki Kübarsepp naerab.) Ma saan aru, et temal ühel korral ei olnud aega strateegiadokumentidega tegeleda. Aga enne teda oli selles ametis terve rida ministreid ja osal neist oli poole suurem portfell, ent ikkagi oli neil aega tegeleda ka strateegiliste valikutega. Üks selline endine minister istub praegu teie selja taga. Samuti ei olnud Ossinovskil aega Euroopas Eestit esindada, aga on sama ameti pidajaid, kes on kõikidel koosolekutel osalenud. Üldiselt ma arvan, et ühe näite varal ei saa otsustada kõikide Eesti ministrite üle.
Aga mu küsimus on selline. Kas te põhimõtteliselt olete valmis aktsepteerima seda lähenemist, et kui tuleb ametisse valitsus, kes soovib mõne valdkonna, näiteks väliskaubanduse või ükskõik mis valdkonna täiesti uuele tasemele viia ja seal midagi paremaks teha, et siis võiks olla võimalus luua näiteks väliskaubanduse ministri koht, kui selline prioriteet seatakse?

14:38 Külliki Kübarsepp
Jah. Aitäh!

14:38 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

14:38 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Hea ettekandja! Rääkisime probleemidest, rahvastiku vähenemisest. Ja rahvastiku vähesus on Eestimaal tõepoolest probleem. Mis te arvate, võib-olla võiks riigihalduse ministri koha kaotada ja selle asemel asutada uuesti rahvastikuministri koha, nagu see 2009. aastani oli?

14:38 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Mõttel oleks jumet, kui me suudaks sellele ministriametile ka sisu anda.

14:38 Esimees Eiki Nestor
Urmas Kruuse, palun!

14:38 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Väga auväärt ettekandja! Põllumajandus koos toiduainetööstusega annab ligi 9–10% SKT-st, nii et tegelikult seda sihtrühma justkui on. Ja keskkond minu meelest on teema, mis puudutab kogu meie arusaamist tulevikust. Nii et võib-olla on õige küsida, kas nende kahe ministeeriumi kokkupanemine selles valguses ja selles teadmises on mõistlik. Võivad kannatada mõlemad pooled. Aga te viitasite sellele, et me peaksime siin tegema otsuse ajaks, kui on toimunud valimised ja tekib uus poliitiline koalitsioon. See uus koalitsioon ju võib otsustada ka selle üle, kui palju valitsuses ministreid on. Kas teile ei tundu, et rahvas on meile andnud mandaadi selleks, et me ei seaks

neid piire? Just seepärast, et olla paindlik ja efektiivne ja reageerida kiiresti. See Jevgeni näide ilmselt ei olnud kõige parem, sest minu arust oli tema suurim prioriteet partei juhtimine. Vähemalt avalikkusele ta seda vist ütles. Kas paindlikkus, mis ühes väikeses riigis minu arvates võimalik on, ei oleks väga mõistlik?

14:39 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Sa nimetasid päris mitut kitsaskohta või teemat, mida tuleks arutada. Ja meie ettepaneku üks argument ongi see, et tuleb arutada just paindlikkust valdkonnapoliitikate elluviimisel. Meil paindlikkus ei tohiks piirduda sellega, et meil võib olla kas 10 või 15 ministrit. Oluline on ju see, mida need ministrid teevad, kuidas nad meie ühiskonda, meie riiki edasi viivad, mitte see, kes nendel toolidel istuvad, kas näiteks erakonna esimees peab valitsuses olema. Meil on paljud erakonna esimehed automaatselt kabinetiliikmeks saanud, aga kas see on mõistlik? Kui lugeda erinevaid raporteid, siis võime aru saada, et meil jääb paindlikkusest puudu just oskuses eesmärke seada ja neid operatiivselt ellu viia. Tihtilugu tuleb automaatne vastus, et ei saa üht või teist asja teha, sest nii ei ole olnud kombeks. Meil on vaja uut mõtlemismalli, et anda tõuge teistsugusteks lähenemisteks.

14:41 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

14:41 Aivar Kokk
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mu hea kolleeg küsis su käest, kust sul tuli see arusaamine, et maaelu- ja keskkonnaministeeriumil on tegevusvaldkond väike ja inimesi, keda nad mõjutavad, on vähe. Sa vastasid selle peale, et seda on väidetud kampaaniate ajal. Oskad sa täpsustada, kelle ja millistest kampaaniatest on tekkinud arusaamine, et keskkonna- ja maaeluteema on väheoluline?

14:41 Külliki Kübarsepp
Aitäh! See ei ole kindlasti väheoluline. Aga võimalust – ma rõhutan uuesti, võimalust – kaks ministeeriumi liita on arutatud näiteks 2007. aasta Riigikogu valimiste ajal. Pärast seda ma asusin põllumajandusministri nõunikuna tööle ja see idee n-ö kõlksus läbi mitmetel kohtumistel ja muudel aruteludel. Minu mälu järgi oli see päevakorral ka 2011. aasta valimistel. Siis ma olin väga otseselt, ka juriidiliselt seotud IRL-iga, kes omakeskis neid debatte tollel ajal Helir-Valdor Seederi eestvõttel natukene pidas. Nii et ma olen selle teema aruteludes osalenud, aga nendes aruteludes ei ole kunagi kokku lepitud selges otsuses. Need ongi jäänud aruteludeks.

14:42 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

14:42 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui Jüri Raidla mõni aeg tagasi oma kümne ettepanekuga välja tuli, siis ta ütles, et võiks 15% võrra ametnikkonda vähendada. Nüüd on ta palju radikaalsemaks muutunud. Mõni päev tagasi, kui me temaga rääkisime, ütles ta, et võiks ka tuhande ametnikuga hakkama saada kogu ministeeriumite seltskonnas. Mis te sellest arvate? Praegune ettepanek on 12, 11 või 13 ministrit, aga äkki peaks ikka alustama altpoolt? Võiks ehk ametnikkonda üsna tublisti kokku tõmmata?

14:43 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Nii palju kui mina olen Riigireformi Sihtasutuse ettepanekust aru saanud, nemad tahaksid Eesti riigis luua ühe suure superministeeriumi. Ja võib-olla ühe superministeeriumi struktuuri üle tuhande inimese ei mahukski. Samas tekib küsimus, kas siis ei haju eri valdkondade poliitikad üldse ära. Kas meil tuleb siis peaministri ülemvõim, mis kahandab parlamentaarse võimu osakaalu kardinaalselt? Kuidas võiks see lahendus mõjutada parlamendi tööd? Kas meil siis on üldse komisjone vaja? Sellised utoopilised küsimused ja mõtted tekivad selle lahenduse pakkumise peale. Mina olen kuulnud, et nad räägivad praegu 50% ametnike koondamisest, mitte 15%. See on ambitsioonikas väljakutse, millele annab läheneda nii ülevalt, valitsuse ja parlamendi tasandilt kui ka alt, ametnikkonna tasandilt, lihtametniku tasandilt.

14:45 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

14:45 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle küll imponeerib see suur valitsuse maja ja miks mitte 1000 ametnikku. Või äkki võiks olla hoopis 700 ametnikku ja ülejäänud saaks saata n-ö tootvale tööle. Aga mulle jäi sinu ettekandest kõrvu, et sind teeb murelikuks see, et ministrid kiiresti vahetuvad. Eelnõus seda ei ole, aga kas peaks kuidagi tsensuse kehtestama, et kui minister ametisse saab, siis ei tohi teda mingi aeg puutuda?

14:45 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Loomulikult teeb murelikuks ministrite tihe vahetumine. Elu on näidanud, et nad on ju valitsusest lahkunud väga erinevatel põhjustel. Kes ei ole saanud aru, et ta peaks olema Eesti Vabariigi patrioot ja tunnustama riigi liitlassuhteid, kes on jäänud vahele ebaväärika käitumisega, jne, jne. Ja on ka inimesi, kes on öelnud, et ma enam ei viitsi, ei jaksa selle ametiga tegeleda. See on, ma arvan, parem ja ausam tagasiastumine kui selline, mis sünnib Riigikontrolli või mõne teise asutuse töö tulemusena, kui on selgunud, et võimu on kuritarvitatud isiklikke huve silmas pidades. Mina isiklikult ei kujuta ette, et me hakkaksime ministreid *à la* CV alusel ametisse nimetama või neid sealt maha võtma. Oluline on ikkagi see, et minister teab, miks ta sellel positsioonil on. Ma toetan väga Riigireformi Sihtasutuse ettepanekut, et enne kui minister ametisse nimetatakse, võiks teha tema erialase kuulamise valdkonna komisjonis ja /või tuua ta ka siia suure saali ette, et kaasata dialoogi rohkem ka opositsioonisaadikuid. Jüri Ratas lubas seda juba oma pool aastat tagasi, aga tänaseks ta ei mäleta midagi. See kindlasti võimaldaks meil ühiskonna tervikpilti ja vajadusi näha paremini kui praegune suletud süsteem.

14:48 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Külliki Kübarsepp! Eelnõu algataja esindajale rohkem küsimusi ei ole. Põhiseaduskomisjoni nimel teeb ettekande Jaak Madison. Palun!

14:48 Jaak Madison
Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Seda väga olulist eelnõu arutas põhiseaduskomisjon lausa kahel korral. Esimest korda 24. septembril, kui toimus sisuline arutelu eelnõu teemal ja istungist võtsid osa kõik komisjoni liikmed, v.a Lauri Luik ja siinkõneleja. Debatt oli väga sisukas. Tõstatati küsimus, mis on eelnõu eesmärk. Mitmed komisjoni liikmed, näiteks Jevgeni Ossinovski, Marko Pomerants, Helmut Hallemaa ja Peep Aru, ei pidanud mõistlikuks kehtestada ülempiiriks 12 ministrit. Viidati praegusele olukorrale, kus Riigikogul on olemas kaudne võimalus määrata, kui palju võib ministreid valitsuses olla. Riigikogu annab ju peaministrile volituse koostada valitsus – ta tuleb selleks mandaati küsima siit saalist. Väga sisukas arutelu lõppes menetlusotsustega. Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda 9. oktoobriks. Selle poolt hääletas 6 komisjoni liiget, vastuhääli oli 1, erapooletuid ei olnud. Tol korral määrati ettekandjaks komisjoni esimees Marko Pomerants. Eelnõu algatajad aga võtsid ekslikult eelnõu 26. septembril ehk kaks päeva peale komisjoni istungit tagasi ja andsid selle päev hiljem, 27. septembril uuesti üle. Sellest tulenevalt oli sama eelnõu uuesti komisjoni päevakorras 22. oktoobril. Istungist võtsid osa Jüri Adams, Hanno Pevkur, Helmut Hallemaa, Jaak Madison, Jevgeni Ossinovski, Lauri Luik, Mihhail Korb, Peep Aru ja Tiit Terik. Sisulist arutelu ei olnud, kuna see oli juba toimunud 24. septembril. Tehti ainult menetluslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 6. novembriks (konsensuslik otsus) ja teha ettepanek lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle poolt hääletasid Hanno Pevkur, Helmut Hallemaa, Marko Pomerants ja Mihhail Korb, vastu Jaak Madison ja Jüri Adams ja erapooletuks jäi Lauri Luik. Ettekandjaks otsustati määrata põhiseaduskomisjoni liige Jaak Madison. Ka see otsus oli konsensuslik. Aitäh!

14:50 Esimees Eiki Nestor
Küsimused komisjonipoolsele ettekandjale. Neid ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Taavi Rõivas, palun!

14:51 Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Isegi kui tekiks tahtmine valitsust ka selle eelnõu puhul kritiseerida – ja kriitikat see valitsus kahtlemata väärib –, siis sel konkreetsel teemal ma kutsun üles vaatama konkreetsest valitsusperioodist kaugemale, et näha suurt pilti. Minu arvates on väga oluline, et iga valitsus, kes ametisse asub, saab võimalikult paindlikult, võimalikult efektiivselt ellu viia oma poliitilisi prioriteete ja saab võimalikult hästi Eesti riiki juhtida. Selle eeldus on kahtlemata ka see, et valitsuse liikmed saavad enda alluvusse just nimelt need valdkonnad, mille eest konkreetne portfell vastutama peaks. Ja omakorda selle eeldus on, et ministrite arv võib vahel olla väiksem ja vahel suurem. Ma ei leia kindlasti, et praegune piirarv 15 on liiga suur või liiga väike. Ja ma tegelikult ei leia ka seda, et number, kui palju on meil ministreid, on üldse Eesti riigi elus peamiste küsimuste hulgas.
Mulle iseenesest väga sümpatiseerib see, et Riigireformi Sihtasutus on erinevaid ettepanekuid lauale toonud. See ärgitab praegu üsna unne suikunud valitsust või riigi juhtimise pausile pannud valitsust natukenegi paljudel teemadel mõtlema. Aga negatiivne on see, et nii varjutatakse probleemid, mis on Eesti ühiskonnas tõeliselt olulised. See Kört-Pärtli nime kandev tulumaksusüsteem ei oleks jäänud tulemata, kui ministreid oleks ühe võrra vähem. Vaevalt oleks see seganud ametis oleval rahandusministril seda süsteemi valitsusele esitada. Samuti, vaevalt et aktsiisimäära 2,24-kordseks tõstmine pisut enam kui aasta jooksul oleks jäänud olemata, kui üks või kaks ministrit oleks vähem. Nii et küllap on ikkagi küsimus selles, kas konkreetsed ministrid teevad oma tööd hästi, kas konkreetsel valitsusel on ambitsiooni suuri asju teha ja visioon silme ees, mitte niivõrd selles, kas ministreid on paari võrra vähem või paari võrra rohkem.
Nüüd taustast. Meile on üsna hästi teada, et 2014. aasta mai algusest on Eesti Euroopa Liidu liige. Mida see muutis? Kõikide ministrite või, ütleme, enamiku ministrite jaoks muutus see, et Eesti ei vastuta ainult oma riigis aetava poliitika eest, vaid näiteks Eesti maaeluminister vastutab ka põllumajanduspoliitika eest, mida aetakse Euroopa Liidu tasandil. Meile on antud haruldane võimalus rääkida kaasa ja võtta vastu otsuseid 500 miljoni inimese nimel, otsuseid, mis mõjutavad 500 miljoni inimese tulevikku. Ja ma näen, et praegu ametis oleva valitsuse puhul on isegi nendel ministritel, kellel ei ole kodus väga suur portfell hallata, probleeme Euroopa Nõukogu koosolekutel ja istungitel osalemisega. See on minu meelest väga kahetsusväärne. Nii anname ära võimaluse Euroopa asjades, Euroopa tuleviku loomises kaasa rääkida. Aga inimlikult öeldes, kui näiteks sotsiaalministril oleks üks suur portfell ja ka majandus- ja kommunikatsiooniministril üks suur portfell, siis oleks neid nõukogusid, kuhu nad kuuluma peaksid, minu tagasihoidlikul hinnangul ebamõistlikult palju. Juba ainuüksi sel põhjusel on nende portfellide jagamine põhjendatud.
Palun lisaaega!

14:55 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega, palun!

14:55 Taavi Rõivas
Aga kindlasti ei ole Eesti rahvusvaheline esindamine ainus teema. Mul oli endal võimalik sotsiaalministrina juhtida olukorda, kus minu vastutada oli umbes pool Eesti riigieelarvest. Ja loomulikult ma pean ennast erakordselt võimekaks ja tubliks ja sümpaatseks inimeseks, aga ma ei pea printsiibina mõistlikuks seda, et valitsuse üks liige vastutab poole eelarve eest ja kõik ülejäänud ülejäänud poole eest. See lihtsalt ei ole proportsioonis, olgu see vastutav minister kui tahes võimekas või sümpaatne või kena inimene. Samuti on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Kui ikkagi valitsus soovib seada prioriteediks väliskaubanduse, millest teadupärast Eesti majandus väga palju sõltub – väga suur osa meie majanduskasvust põhineb ekspordil –, siis peab valitsusel olema võimalik panna üks konkreetne minister selle teemaga süsteemselt tegelema. Minu meelest on nüüd, kui ametis olev valitsus on väliskaubandusministri koha ära kaotanud, aktiivsus selle teemaga tegelemisel märgatavalt vähenenud. Ei ole ka teistel ministritel ligilähedaseltki võrreldaval arvul äridelegatsioonivisiite, ei ole aktiivset müügitegevust Eesti esindamisel. Ja mina näen selles probleemi. Loomulikult aktsepteerin ma täiel määral seda, et kui tulevikus tuleb ametisse mõni teine valitsus, kelle prioriteedid on mujal, siis ka sel valitsusel peab olema võimalus seada oma prioriteetide elluviimiseks ametisse just konkreetse olulise valdkonna minister. Ma pole mitte hetkegi kahetsenud seda, et teine minu juhitud valitsus lõi riigihalduse ministri koha. Selleks tõsteti eri ministeeriumidest portfell kokku ja selle ministrikoha loomine oli väga tulemuslik. Enne seda oli peaaegu 20 aastat püütud haldusreformi teha, aga mitte kunagi plaanidest kaugemale ei jõutud. Nüüd tehti see ära. Ja selles mängis väga suurt

osa see, et ametisse sattus hea minister, portfell oli õigesti kokku pandud ja ministril oli võimalik koostöös väga tugeva meeskonnaga seda protsessi juhtida. Seesama minister vedas ka tänagi teemaks olnud riigi efektiivistamise programmi, millest oli samuti selgelt kasu. Nii et minu tunnetus on, et selliste portfellide loomine ja prioriteetide seadmine on vajalik.
Samuti pole ma hetkegi kahetsenud, et minu juhitud valitsuse ajal sai Põllumajandusministeeriumist Maaeluministeerium, kuhu anti üle seni regionaalvaldkonnaga tegelenud spetsialiste ja osakondi, et ministeeriumi tugevdada. Ma usun, et meil kõigil on põhjust näha maaelu laiemalt, see pole vaid põllumajandussektor. Ma üldse ei taha pisendada põllumajanduse tähtsust, aga maaeluga laiemalt tegelemine on väga vajalik. Kui ministri vastutusala on kogu maaelu, siis see seab ka selgemad piirid.
Kokkuvõtteks ma soovin öelda, et ministrite arv ei pea olema peamine teema, millega Eesti parlament tegeleb. Ma arvan, et me peaksime olema põhjendatult kriitilised konkreetsete ministrite tegevuse suhtes. Sõltumata sellest, kas neid on parajasti ametis 12 või 15, kriitiline tuleb olla. Aitäh teile!

14:59 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

14:59 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Ei tule minu sõnavõtus kriitikat ega mingit poliitikat. Räägin hoopis muudest asjadest. Esiteks arvude maagiast. 20 aastat tagasi, kui ma siin esimesi kuid veetsin, vaatasin pingsalt ringi, kes millega tegeleb. Ja mingi poole aastaga tekkis mul selline arusaam, et on olemas – tõesti on olemas – neid, kes tõmbavad enda peale põhilise töökoormuse. Sugugi mitte juhuslikult need inimesed kas juhivad komisjone või on oma fraktsioonide juhtkonnas jne. Noh, seda on selgelt näha praegu, siis aga oli veel paremini näha, sest suuremale osale eelnõudest kirjutasid alla inimesed, kes neid koostasid. Ja siis oli kombeks, et Riigikogu liikmed ise kirjutasid eelnõusid.
Ja muidugi tekkis mul üks mõte ja ma läksin oma tollase eluõpetaja juurde, kes mind siin Riigikogus haris, Olev Raju juurde. Ja küsisin, miks meid on siin saalis 101, kui tegelikult pingsalt töötab, noh, ütleme, 30. Miks peab 101 olema? Teeme 30-liikmelise parlamendi nagu Islandis, ja ongi asi korras. Aga Olev ütles mulle, et kas need inimesed, kes siia tulevad, läbivad mingi kontrolli, kas nad vastavad psühholoogistele või kutsealastele nõuetele või on veel mingid kriteeriumid. Ei läbi! Rahvas otsustab, kes siin saalis istub ja kes ei istu. Ja kui me siin äkki otsustame viia parlamendiliikmete arvu 31 peale, siis võib juhtuda, et siia ei valita mitte 31 töörügajat, vaid neid on kümme. Proportsioon jääb samaks. Jah, arvude maagia on esmapilgul väga võluv asi. Võtame vähemaks ja siis läheb odavamaks. Ei ole tegelikult nii. See on asja üks külg.
Ja teine külg. Ma olen kahjuks olnud sunnitud tegelema 2009. ja 2010. aastal mitme koondamisega oma linnas. Ma töötasin siis volikogu esimehena, need olid kriisiaastad. Ansipi valitsus tõmbas meilt taskust suure osa meie eelarvest ja meil ei jäänud üle muud kui inimesi koondada. Aga siis ei näinud see niiviisi välja, et seal on inimesi liiga palju ja võtame sealt maha, nui neljaks, ükstaspuha mis põhimõttel. Võeti ette inimeste töökohustused, võrreldi, kontrolliti tööaega, vaadati, kes millega tegeleb, kas ristuvad kellegi tööülesanded-kohustused, kes annab mingi tulemuse, kes ei anna. Selle tulemusena õnnestus meil täita need uued kriteeriumid, mis meile oli kehtestatud eelarve koondamisega. Täitsime koondamisülesande, aga just nimelt nii.
Kui mulle keegi ütleb, et mõni minister on vähe hõivatud, et vaadake tema tööplaani, sellest tuleb välja, et ta ei tööta kaheksa tundi päevas – no ei! Kusjuures ma ei räägi ainult sellest koalitsioonist, ma räägin ka eelmistest koalitsioonidest, nii palju kui neid olnud on. Poliitiliselt ma võin nendesse suhtuda ükstaspuha kui eitavalt, aga see, et ministrid on koormatud rohkem, kui see on lubatud tavalises elus – 41 tundi nädalas –, see on selge. Näidake mulle, et mõni minister ei ole koormatud või et kaks ministrit täidavad ühte ja sama ülesannet, tegelevad ühe ja sama asjaga! Siis ma nõustun teiega, et on vaja üks nendest koondada. Kuid selliste argumentide peale sellise lihtsalt kampaania korras ministrite arvu vähendamisega Keskerakonna fraktsioon nõustuda ei saa. Me ei toeta seda seaduseelnõu. Aitäh!

15:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Seaduseelnõu üldpõhimõtete arutelu jätkab Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esindajana.

15:04 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Viimased sõnad, mis endine peaminister Taavi Rõivas siit puldist ütles, oli see, et ministrite arv ei ole kõige tähtsam, millest rääkida, aga kriitiline tuleb olla. Nii et mina suurt ei räägi oma sõnavõtus ministrite arvust, aga püüan olla kriitiline.
Ma palun kohe lisaaega!

15:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

15:05 Jüri Adams
Eesti valitsuse suuruse probleem sai tegelikult alguse 1992. aasta sügisel. Enne seda, Nõukogude Eesti ajal, oli olemas küll üks mingisugune organ, mida nimetati Eesti NSV valitsuseks, aga see kindlasti ei katnud kogu valitsemise ulatust Eestis. Võime hinnanguliselt öelda, et umbes pooled asjad, mis Eestis tehti – korraldused nendeks tulid kas otse Moskvast või siis Moskva keskasutuste mitmesugustelt kohalikelt esindajatelt. Meil ei ole keegi – ma ei ole vähemalt leidnud, et oleks – kirjutanud uurimust selle kohta, kuidas tollest olukorrast mindi praegusesse olukorda. Igatahes ma arvan, et ka Edgar Savisaare valitsuseks nimetatav kogu veel ei valitsenud tervet Eestit.
Minu kokkupuude selle probleemiga algas 1992. aasta septembri lõpus või oktoobri alguses, kui hakati koostama Mart Laari valitsuse valitsemisprogrammi. Ja seal kerkis üles ka valitsusasutuste vajalikkuse ja reformi küsimus. Meil oli olemas sõjaeelne kogemus, kus ministeeriume oli Eestis suhteliselt vähe. Kõige väiksem valitsus Eestis minu teada on olnud kuus ministrit. Osa ministreid valitses mitut ministeeriumi ja peaministril oli ka oma ministeerium valitseda. 1992. aasta sügisel oli meil olukord selline, et riigi valitsemiseks oli vahemikus 25–30 mitmesuguste nimedega asutust – osa neist nimetati ministeeriumiks, osa kuidagi teistmoodi. Need oli vaja koondada Eesti Vabariigi valitsuseks. Ja siis võeti niisugune siht, sõlmiti poliitiline kokkulepe, et olgu niimoodi, et Eesti tulevases valitsuses on peaministriga kokku kõige rohkem 15 inimest. Ja otsustati ka ministeeriumide arv, tõenäoliselt see oli siis 12, ma ei jõudnud praegu järele vaadata. Aga oluline on see, et mingisugune osa ministrikohti reserveeriti nendele, kes tulevikus võiks hakata portfellita ministriks või ministriteks – niimoodi neid nimetama hakati. Nemad ei juhtinud ühtegi konkreetset ministeeriumi.
Peaaegu 30 aastat on möödas ja tookordsed otsused on erakordselt hästi vastu pidanud. Siiamaani ei ole olnud vajadust midagi muuta. Ministeeriumide arv on liikunud nende aastate jooksul pluss-miinus üks mõlemale poole. Valitsusasutuste tookordne koondamine kokkulepitud ministeeriumideks toimus umbes kolmveerand aasta jooksul. Seda on oluline praegu nimetada, sellepärast et praegu on ministeeriumid täiesti midagi muud, kui nad olid tol ajal. Need inimesed, kes nimetavad ennast Riigireformi Sihtasutuseks, räägivad praegu ministeeriumide arvu siia-sinna muutmisest, nagu see oleks sama lihtne kui esimese Eesti Vabariigi ajal. Siis oli selleks vaja lihtsalt vahetada mõned sildid ja kümmekonnal inimesel – paar stenografisti, mõned masinakirjutajad ja mõned arhiiviametnikud – oli vaja vahetada tööruumi. Sellist asja enam ei ole. Tänapäeva ministeerium on selline struktuur, mille keskuseks on server ja arvutiprogrammid. Tarkvara ja seadmete teenindamiseks on vajalik infotehnoloogiline personal. Päris uue ministeeriumi loomine – isegi kui see on poliitiliselt otsustatud – võtaks päris palju aega. Aga mõne likvideerimine, ministeeriumide arvu vähendamine – selle taga peaks tõenäoliselt olema poliitiline jõud, kes planeerib niisugust asja kaks-kolm aastat ette ja siis viib läbi, juhul kui tal tõesti vaja on ja jõudu on. Nii et ma arvan, et need inimesed, kes räägivad siin ministeeriumide arvu olulisest vähendamisest –nende kohta tõenäoliselt tuleb öelda, et nad ei ole asjatundlikud. Ütleme siis hästi pehmelt.
Kui nüüd ministrite arvu juurde tagasi minna, siis tõsi on see, et valitsuskabinetis on inimesed, kellel on hääleõigus. Säärast hääleõigusega inimest on nimetatud ministriks. Ma olen aga teada saanud, et pärast seda, kui me Euroopa Liitu astusime, on Eesti valitsuses lakanud hääletamine, mis enne Euroopa Liitu oli üsna tavaline. Ja sellisel juhtumil ei ole tõesti enam oluline, kui palju ministreid valitsuses on. Aga see on viga, et meil on ühte ministeeriumisse pandud kaks inimest, kellel on mõlemal segadust tekitavalt ministritiitel, ja pole selge, milline on nende omavaheline võimuvahekord. See on iseendast üsna halb, sest halvab ühe tööliini, millest tavaliselt vähemalt noored poliitikud ei mõtle, aga haldusõiguse juristid peaksid mõtlema. Ja nimelt: kuidas toimub järelevalve. Järelevalve asjad läksid meil nagunii väga korrast ära seoses nn haldusreformiga ja eks see kestab edasi.
Minu arust praegune põhiprobleem Eesti valitsemises ei ole ministrite arv ega ministeeriumide arv, vaid

see, et meil on Rahandusministeeriumist saanud kõiki ülejäänud ministeeriume käsutav superministeerium ja teiste ministeeriumide töötajaskond on tegelikult demoraliseeritud. Jaak Jõerüüt avaldas umbes nädal tagasi väga olulise artikli, miks on ühiskonnale ja riigile vaja rohkemat kui üks ministeerium. Lugege palun seda! Kutsun üles.

15:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 702 esimesel lugemisel tagasi lükata. See toimub umbes minuti pärast peale hääletust.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 702 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 53 saadikut, vastu oli 12, 1 kolleeg jäi erapooletuks. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust. Eelnõu 702 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ning langeb Riigikogu menetlusest välja.

---

3. 15:16 Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (669 SE) esimene lugemine

15:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (669 SE) esimene lugemine. Palun ettekandjaks Riigikogu liikme Andres Herkeli!

15:16 Andres Herkel

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Seda meie algatatud eelnõu võib põhimõtteliselt vaadata ka komplektis teiste eelnõudega, mis puudutavad kokkuhoidu poliitilise valitsemise tasandil. Pean silmas nii eelmist eelnõu kui ka mõni aeg tagasi siin käsitletud kuluhüvitiste vähendamise ja erakondade rahastamise vähendamise teemat. Aga konkreetse eelnõu algatamine on seotud sellega, et praeguse Riigikogu koosseisu töö alguses, kui me olime ühe aasta koos töötanud, ilmnes probleem, et rahvasaadikud hakkasid vabal tahtel Riigikogust tagasi astuma ja mitu meie hulgast lahkus koosseisust. Teist korda märkasime seda probleemi möödunud suvel, kui ka õige mitu Riigikogu liiget otsustas vabatahtlikult mandaadist loobuda. Me leiame, et see hüvitiste süsteem, mille me oleme kehtestanud, ei tohiks olla niisugune, et see sellist Riigikogust lahkumist soosib. Meie eelnõu paneb ette, et kui Riigikogu liige astub tagasi, makstakse talle hüvitist üksnes juhul, kui ta oli Riigikogu liige vähemalt kaks aastat. Senises redaktsioonis piisab ühest aastast. Me paneme ette, et hüvitise suurus on sellisel juhul Riigikogu liikme ühe kuu ametipalk, praegu on tegemist kolme kuu ametipalgaga.
Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu. Riigikogu liikmete tööst, selle töö tegemise stiilist ja selle staatusega kaasnevatest õigustest ja kohustustest sõltub tegelikult kogu institutsiooni usaldusväärsus. Sellised omal tahtel lahkumised, millel ei ole selgelt arusaadavat motivatsiooni, panevad kahtluse alla valimistel saadud mandaadi tõsiseltvõetavuse ja see kindlasti vähendab meie usaldusväärsust. Omaette küsimus on see, kuidas see usaldusväärsus peaks üldse haakuma siinkohal kasutatava mõistega "hüvitis". Mida hüvitatakse juhul, kui Riigikogu liige on otsustanud omal tahtel ametist tagasi astuda? Analoogilise sisuga eelnõu kaitses siin mõni aeg tagasi ka meie fraktsiooni lahkunud liige Andres Ammas. Ma lugesin üle tema tookordse kõne. Üks motiiv, mis 2016. aastal analoogilist eelnõu kaitstes kõlas, oli see, et kuna paljud Riigikogu liikmed otsustasid lahkuda koosseisu töö alguses, siis tekkis just nimelt küsimus, mil määral on sellise lahkumisraha näol tegemist hüvitise või millegi kompenseerimisega. Andres Ammas jõudis järeldusele, et ausam oleks seda nimetada kingituseks. Selline lahkumishüvitise määramise kord ei haaku kuigivõrd korraga, mis kehtib avaliku teenistuse seaduse alusel või töölepingu seaduse alusel tekkinud töösuhete puhul. Ametnikud ega erasektori töötajad ei saa nautida samasugust õigust, kui nad otsustavad omal tahtel töölt lahkuda. Jah, töötukassa võimaldab saada oma osa töötuskindlustusest, kuid sellist eraldi hüvitist muude ametite puhul ei ole.
Ja teine pool probleemist. Põhiseaduse järgi on Riigikogu liikmed rahva mandaadi alusel võimu teostajad ja nii kehtib nende puhul ka väga suur ja õigustatud avalik ootus. See käib rahva antud

mandaadiga kaasas. Riigikogu liiget ei saa vaadelda tavalise palgatöötajana, kellel võib tulla ühel päeval mõte sellest ametist lihtsalt lahkuda ja minna tagasi vanale tööle või edasi uuele kohale. Riigikogu liikmelt oodatakse eeskätt seda, et ta kasutab oma mandaati väärikalt ega lahku ilma mõjuva põhjuseta. Ja kui ta seda siiski teeb, siis peab ta suutma mõistlikult planeerida oma sissetulekuid priitahtliku lahkumise korral. Ma ei hakka siinkohal nimesid nimetama, aga Riigikogu selle koosseisu puhul on neid lahkumisi olnud, kuidas öelda, ebamõistlikult ja ka mandaadi tõsiseltvõetavust riivavalt palju. Nagu ma eespool osutasin, on tegu olnud kahe lainega. Esimene laine tuli kohe siis, kui üks aasta täis sai ehk tekkis lahkumishüvitise saamise võimalus, ja teine tekkis käesoleval suvel, kohe peale seda, kui Riigikogu istungid lõppesid ja suvine vaheaeg peale hakkas. Õige mitu Riigikogu liiget otsustas lahkuda enne valimiste saabumist. Paljudel juhtudel oli tegemist uue ametikohaga, valdavalt munitsipaalsüsteemis, aga ka mujal. Me leiame, et sellisel juhul, kui üldse maksta mingisugust hüvitist, siis on ühe kuu ametipalk kindlasti piisav.
Sellega on selle eelnõu põhimõtted ja esitamise motivatsioon vahendatud, ootan küsimusi. Aitäh!

15:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru alustab Mihhail Stalnuhhin. Palun!

15:24 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma pean tunnistama, et minu maailmapilt sai tohutu hoobi praegu. Ma äkki avastasin, et Riigikogusse tulevad inimesed selle jaoks, et siin olla aasta aega ja pärast saada kolme kuu palga ulatuses kompensatsiooni. See on muidugi vapustav avastus minu jaoks. Aga räägime nüüd arvudest. Te olete kindlasti arvutanud, et kui teie süsteem oleks viimased neli aastat praeguse asemel jõus olnud, siis kui suur summa oleks nelja aastaga riigieelarves kokku hoitud. Kui suur summa see on?

15:25 Andres Herkel
Ma ei oska seda päris täpselt öelda, mul ei ole ülevaadet nendest kõikidest lahkumistest. Ja tegelikult tuleb arvestada ka seda, et Riigikogu liikme staatuse seadus ütleb ka seda, et seda hüvitist ei maksta juhul, kui lahkutakse mõnda teise riigiametisse. Nii et ka need juhtumid tuleks eraldi välja tuua. Selle eelnõu esitamise motiiv kindlasti ei ole esimeses järjekorras soov riigi raha kokku hoida. Ütleme, et see kokkuhoid on suhtarvus väga-väga väike, aga kindlasti on sellel eelnõul oluline moraalne tähendus. Me soovime muuta Riigikogust lahkumise kaalutletumaks ja Riigikogu liikme mandaadi täitmise tõsiselt võetavamaks.

15:26 Aseesimees Enn Eesmaa
Valdo Randpere.

15:26 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja Andres! Sa alustasid oma ettekannet sellega, et rääkisid, et oli probleem: kevadel hakkasid inimesed lahkuma, siis tuli teine probleem, sügisel hakkasid inimesed lahkuma. Ja siis jõudsid selle probleemini, et nad said raha. Minul tekkis küsimus, mis see tegelik probleem on. Kas see, et inimesed lahkuvad? Mina ei näe selles probleemi. Ma vaatan siin saalis ringi ja leian, et mõni võiks veel lahkuda, poleks mingit probleemi. Mõned aga võiksid mitte lahkuda, oleks ka väga tore. Aga mis probleemi sa tegelikult lahendad? Või sa arvad tõesti, et on olemas kategooria inimesi, kelle äriplaan on see, et iga nelja aasta tagant kandideerida Riigikokku ja siis esimesel võimalusel lasta sealt jalga, sellepärast et hüvitis on kolme või kuue kuu palk? Mis probleemi sa lahendad siin tegelikult?

15:27 Andres Herkel
Aitäh, härra Randpere! Ma arvan, et see küsimus on oluliselt sügavam, kui te oma küsimuseasetusega praegu püüate omistada. Ja see on oluliselt sügavam ka sellest, kui oleks nende lahkujate individuaalne ükshaaval analüüsimine, et miks nad seda ometi tegid ja miks on see paha. Ma usun, et siin on väga palju probleeme, mis on seotud muu hulgas ka meie Riigikogu tööga, mis on seotud sellega, et tõepoolest inimesed, kes on saanud Riigikogu liikme mandaadi, on tegelikkuses päris kiirelt pettunud. Mis on selle pettumise põhjused? Kas see on n-ö fraktsiooni diktaat, mis paneb inimesed

tegema mitte päris neid otsuseid, mida nad teha tahaksid? Kas see on iseenda võimete ülehindamine? Kas see on see, et ei suudeta selle töökeskkonna, töökultuuri ja võib-olla ka üsna levinud küünilise suhtumisega kaasa minna, jäädakse n-ö vaikivaks saadikuks või isegi kui üritatakse end kuuldavaks teha, siis nähakse seda, et ettepanekud ei leia arvestamist, realiseerimist ega mõistmist? Inimlikul tasandil võib neid probleeme olla tegelikult väga palju rohkem kui lihtsalt see lahkumistasu ja miks inimene ikkagi läheb. Aga meie arvates ei ole mõistetav, miks erinevalt teistest riigiametitest ehk avaliku sektori ametitest ja ka erasektori ametitest on niisugune eraldi hüvitise liik, mis kaasneb vabatahtliku töölt lahkumisega. Selline hüvitis ei tohiks niisugust lahkumist motiveerida ja selle olemasolu õigustus iseenesest on kaheldav. Ma muidugi räägiksin hea meelega seda kõike küsimuse esitajale, aga kuna ta on saalist lahkunud, siis lõpetan. Seda arutluskäiku aga võiks pikalt-pikalt jätkata: miks see nõnda on, miks on niisugune lahkumine halb ja mis on need võib-olla ka inimesest endast mittetulenevad töökeskkonna mõjud, mis tekitavad tunde, et me oleme siin mingis mitte sisulise otsustaja rollis. Ja millegipärast puudub paljudel tahtmine ja hakkaja meel sellele vastu hakata. Aga kuna härra Randpere on lahkunud, siis ma sellega piirdun.

15:30 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Heljo Pikhof!

15:30 Heljo Pikhof
Aitäh! Austatud ettekandja! Alati, kui te tulete siia saali nende nn demokraatiapakettidega, olen ma väga üllatunud. Mul on hea meel, et sina pole Riigikogus pettunud ja oled nii pikka aega vastu pidanud. Aga ma ei saa aru sellest lahkumishüvitisest, et milline moraalne tähendus sellel on. Ma küsin siis sinu käest otse. Kui juhtub äkki nii, et sind ei valita Riigikogu järgmisse koosseisu, kas sa siis kuue kuu palga ulatuses lahkumishüvitise võtad vastu või ei?

15:30 Andres Herkel
Aitäh! Kuue kuu palga ulatuses makstav lahkumishüvitis ei ole selle seaduseelnõu objekt. Selle seaduseelnõu objekt on see hüvitis, mis makstakse, kui Riigikogu liige otsustab vabatahtlikult mandaadist loobuda. Mitte ei lahkuta mandaadi ajalise ammendumise pärast, vaid lahkutakse mingil muul põhjusel n-ö poole Riigikogu koosseisu pealt, loobutakse sisuliselt oma mandaati teostamast. Kui mind või teid või kedagi kolmandat siin saalis ei valita järgmistel valimistel Riigikokku tagasi, siis see ei tähenda seda, et me ei ole oma senist mandaati ausalt lõpuni teostanud.

15:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Jah, parlamentaarne lahkumissümfoonia algab 4. märtsil ja selle autor ei ole mitte Haydn, vaid Eesti rahvas. Palun, Siret Kotka-Repinski!

15:32 Siret Kotka-Repinski
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu välja töötades te kindlasti uurisite ka teiste riikide praktikaid. Minu küsimus ongi, mismoodi käitub nende hüvitiste maksmisel näiteks Soome või Läti. Palun sellele vastust!

15:32 Andres Herkel
Aitäh, austatud küsija! Ma pean tunnistama, et ma väga ei ole süvenenud sellesse, kuidas nemad käituvad. Minu meelest peaks iga mõistlik riik käituma niiviisi, et ta ei soosi seda, et valitud rahvaesindajad oma mandaadist poole peal loobuvad. Ja sellest see eelnõu ka johtub. Kui põhiseaduskomisjonil tekib mõte või soov uurida teiste riikide praktikat, näiteks kas kusagil selle eest inimesi autasustatakse, siis põhiseaduskomisjon seda kahtlemata võib teha.

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

15:33 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle jäi kõrvu lause, kus sa ütlesid, et inimesed lahkuvad siit erinevatel põhjustel, ühele ei meeldi üks ja teisele teine. Aga sa oled üks väheseid väga pika staažiga olijaid siin ja seega õige mees seda ütlema. Palun pane ritta need põhilised põhjused, miks siis vabatahtlikult Riigikogust lahkutakse! Mis siin nagu ei ole õigesti? Pane ritta need punktid!

15:33 Andres Herkel

Aitäh, austatud küsija! Selleks, et neid ritta panna, on ilmselt vaja teostada mingisugune väike sotsioloogiline või sotsiaalpsühholoogiline uuring. Selleks mul kindlasti mahti ja võimalust ei ole. Aga ma ühele eelmisele küsimusele vastates markeerisin seda, et on tegureid, mis võivad tegusa inimese pärast seda, kui ta on töötanud Riigikogus ühe aasta või natuke rohkem, viia sügava pettumuseni. Ta avastab, et tal puutub võime protsesse mõjutada. Kehtib fraktsiooni enamuse diktaat või võib-olla isegi mitte enamuse diktaat, see võib olla ka koalitsioonileppe või mingite erakonnas sõlmitud kokkulepete diktaat. See on ülimalt koormav, see tekitab vastuolu sisemiste veendumustega. Kõik need põhjused võivad mängus olla ja neisse võib ehk ka empaatiaga suhtuda. Aga see ei tähenda, et süsteem ise oma hüvitise või kingitusega peaks sellist poolelt teelt lahkumist soosima. Siinkohal tuleb mulle meelde ühe minu omast pikema staažiga praeguse Riigikogu liikme vastus küsimusele, mis oli seotud ühe juba eelneva eelnõu puhul mainitud Riigireformi Sihtasutuse ettepanekuga, mis pakkus välja rahvasaadikute rotatsiooni. Too staažikas kolleeg ütles selle kohta, et tegelikult orinteeruvad probleemides kõige paremini need Riigikogu liikmed, kes on siin saalis vähemalt kolmandat koosseisu.

15:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits, teine küsimus.

15:35 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ei küsinud sinult sotsioloogilist uuringut, vaid küsisin sinu kui väga pika staažiga parlamendiliikme kõhutunde kohta. Ma palusin, et sa müstilise kõhutunde järgi paneksid ritta need põhjused. Kas põhiline on fraktsiooni diktaat või see, et töö on siin ebaefektiivne või mis? See on minu küsimus.

15:36 Andres Herkel

Aitäh, härra Ernits! Ma selle kõhutunde järgi enam-vähem ka vastasin. Kui püüan seda sõnastada natukene teistmoodi, siis ühtepidi, valijad ootavad kindlasti poliitikutelt, sh ka Riigikogu töölt väga palju kiiremat tulemuslikkust, kui see tegelikkuses on olnud saavutatav. Ja selle asja teine külg on kindlasti see, et Riigikogu liikmed, kes on siia valitud, ootavad ka oma töölt väga palju kiiremat tulemuslikkust ja suuremat efektiivsust, kui on see, mis tegelikult osutub võimalikuks. Ma eeldan, et vähemalt osaliselt on need lahkumised olnud ka sellise frustratsiooniga seotud.

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh, austatud ettekandja! Te saate sellest puldist praegu lahkuda. Juhtivkomisjoni nimel teeb ettekande Helmut Hallemaa, põhiseaduskomisjoni liige.

15:37 Helmut Hallemaa

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Just nimelt, ma saabusin siia pulti, et põhiseaduskomisjoni liikmena anda ülevaade arutelust komisjonis. Siin oli juttu, millal tekkisid probleemid ja millal need kuhjusid, aga välja viisid need selleni, et 22. augustil esitas Vabaerakond selle eelnõu. Eelnõu 669 oli põhiseaduskomisjonis esimesel lugemisel 23. oktoobril. Osalesid komisjoni liikmed Jüri Adams, Hanno Pevkur, Helmut Hallemaa, Mihhail Korb ja Tiit Terik ja puudus neli liiget: Jaak Madison, Jevgeni Ossinovski, Lauri Luik ja Peep Aru.
Eelnõu põhisisu avas ettekandja Herkel juba väga ilusti. Tegelikult on tegu kahe ettepanekuga: vabatahtlikul loobumisel Riigikogu mandaadist võiks hüvitise maksmisel nihkuda allapoole ehk mitte maksta praeguse seaduse järgi hüvitist kolme kuu palga ulatuses, vaid ühe kuu palga ulatuses ja kehtestada, et Riigikogus olemise aeg peab sel juhul olema ühe aasta asemel vähemalt kaks aastat. Meil kerkis arutelu teemaks tol hetkel hästi kuumaks muutunud küsimus, mis oli seotud ühe meie

kolleegi ametisse asumise või mitteasumisega. Ka see oli seotud hüvitise maksmisega. Ma küsisin selles arutelus, kas Riigikogust avalikku sektorisse, riigitööle asumisel makstakse hüvitist, ja vastus oli, et loomulikult seda ei maksta. See on ikka sektorist välja liikumisel. Jutuks kerkis ka küsimus, mis siingi saalis täna kõlas. Hanno Pevkur küsis, millist probleemi ikkagi püütakse lahendada. Andres Herkel vastas sellele nii nagu praegu siin. Jüri Adams tõstatas teema, kas seda raha on õige nimetada hüvitiseks ja kas see on kohustuslik vastu võtta. Kas sellest on võimalik loobuda ja kas selle saamiseks tuleb kirjutada avaldus? Sellele vastasid Hanno Pevkur ja Marko Pomerants, et see on ette nähtud, sellest loobumise võimalust ei ole. Hüvitise saamiseks mingit avaldust kirjutama ei pea. Ise küsisin teema kohta laiemalt. Miks ikkagi esitatakse meile enam-vähem samal teemal kaks eraldi seaduseelnõu? Asi puudutab nii Riigikogu liikme staatuse seadust kui ka meie kodu- ja töökorda. Miks ei võiks need muudatused olla kokku koondatud? Ma pean silmas ka seaduseelnõu 647, mis puudutab Riigikogu liikmete kuluhüvitisi. Andres Herkel vastas nagu siingi, et need probleemid kerkisid üles eri ajal ja et see probleem, mida täna arutatav eelnõu püüab lahendada, tuleneb mitme Riigikogu liikme volituste lõppemisest seoses mandaadist loobumisega.
Komisjon tegi menetluslikud otsused. Konsensusega otsustati teha ettepanek võtta eelnõu tänasesse päevakorda ja määrata ettekandjaks teie ees seisev põhiseaduskomisjoni liige. Ka otsustati teha ettepanek eelnõu tagasi lükata. Selle poolt oli 4 komisjoni liiget, 1 oli vastu ja erapooletuid ei olnud. Aitäh!

15:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru, küsimus!

15:41 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas te valgustaksite palun neid motiive, miks otsustas põhiseaduskomisjon eelnõu tagasi lükata? Te ju arutasite pikemalt, nagu ma aru sain.

15:41 Helmut Hallemaa
Peab nentima, et tegelikult jäi mul see ütlemata. Mul oli tõesti tahtmine algul kohe öelda, et arutelu oli meil oluliselt vähem emotsionaalne ja lühem kui siin saalis. Ma ei oska öelda, kuidas teised hääletasid või mille põhjal teised komisjoni liikmed hääletasid, kes selle eelnõu tagasilükkamise poolt olid. Minu argument oli see, mille ma ka siin välja tõin. Seda asja tuleks vaadata täispaketis, kus käsitletaks kogu Riigikogu liikme staatusega seonduvat probleemistikku. Ja ilmselt oleks seda mõistlik teha järgmise Riigikogu koosseisu ajal.

15:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Mihhail Stalnuhhin.

15:41 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Igaks juhul täpsustan: kas komisjonis oli jutuks selle seaduseelnõu majanduslik efekt?

15:42 Helmut Hallemaa
Aitäh! Otseselt, numbriliselt see efekt jutuks ei olnud. Samas märkis mitu inimest komisjoni aruteludes, et majanduslikku efekti väga suurt ei ole, nagu sa ka ise eelmise ettekande küsimuste puhul ütlesid.

15:42 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel.

15:42 Mihhail Stalnuhhin
Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma olen siit saalist omal tahtel lahkunud kaks korda, 2005. ja 2007. aastal. Mõlemad korrad ma läksin töökohale, mis ei olnud mulle kindlustatud. See tähendab, et oli olemas teatud risk, et see, mille nimel ma siit lahkun, ei teostu. Ja mõlemad korrad ma läksin siit palgale, mis oli kolmandiku võrra väiksem kui Riigikogu realiikmel, mitte näiteks komisjoni esimehel või fraktsiooni aseesimehel. See tähendab, et kui öeldakse, et majanduslikku efekti ei ole – ja

sellest rääkis nii eelnõu algataja esindaja kui ka komisjoni ettekandja –, siis on jutt millestki muust. See, millest me praegu räägime, kõlas härra Herkeli kõnes. Tegemist on sellega, et tahetakse siduda Riigikogu liige tema mandaadi külge. Vene keeles öeldakse – ma nüüd püüan tõlkida –, et sattusid heasse kohta, siis sõdi, kurat! Pole sul kuskile minna! Ja nüüd tekib küsimus, mida me muudame. Mida see muudab? See muudab seda, et me püüame nagu mõelda valija eest. Valija saadab siia saali 101 inimest. Tal on suur valik, 600 või 700 inimese seast ta teeb oma valiku. Järgmine kord, kui teda ei rahulda see, kuidas mina või sina või meie siin töötame, ta lihtsalt ei tee enam sellist otsust. Jääd valimata, kuigi soovid teist korda koosseisu saada. Ja see ongi valija otsustada.
Ma tulen nüüd tagasi selle juurde, millest alustasin. Mul oli tõeline kartus, et peale seda, kui kaks korda oled mandaadi saanud ja sellest loobunud, siis valija sind ei toeta. Aga kõige suurema arvu hääli, mis ma saanud olen, olen saanud 2011. aastal: 8500 häält. See oli peale seda, kui ma kuus aastat töötasin omavalitsuses. See tähendab, et valija oskab hinnata tegelikku panust ja ta saab aru ka sellest, millisel põhjusel üks või teine Riigikogu liige siit mõnikord lahkub.
Nii et praegu on tegemist eelnõuga, mis räägib rahast. Kui te vaatate tähelepanelikult, siis selles tehakse ettepanek minna üle kolme kuupalga määralt ühele ja ühelt tööaastalt kahele. Seal ei ole mitte midagi, mis näitaks seda tegelikku soovi, nagu algatajate esindajad väidavad, et inimene istuks siin ja teeks tööd. Olgu tal millised tahes poliitilised, perekondlikud, muud isiklikud põhjused – las ta istub siin ja venitab seda aega edasi. Sellega ei saa nõustuda. Me ronime valija kapsaaeda, me püüame tema eest mõelda. Keskerakonna fraktsioonile selline loogika ei istu, seda eelnõu me toetada ei saa. Me toetame komisjoni otsust. Aitäh!

15:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel.

15:46 Jüri Adams
Aitäh, härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Minu sõnavõtu sisu on praegu see, mis kunagi varem, kui ma olin Riigikogu liige ja ka ühe komisjoni juht kuni 2003. aastani, oli komisjoni nõuniku triviaalne kohustus. Nimelt tuleb rääkida sellest, millised on olnud konkreetses valdkonnas kehtinud varasemad regulatsioonid. Praegusel ajal on Riigikogu komisjonide, vähemalt põhiseaduskomisjoni töö niivõrd *streamline*'itud, et seda ei ole enam kombeks uurida. Oma käe peal ma natuke uurisin seda, nii palju kui oskasin, ja püüan tulemuse teile ette kanda.
Alustan sellest, et Krista Aru, hea fraktsioonikaaslane, küsis komisjonis tehtud otsuse motiivide kohta. Lugupeetud Krista Aru, põhiseaduskomisjonis on enamiku otsuseid, nagu mina olen tähele pannud, valitsuskoalitsiooni kuuluvad saadikud vist varem kokku leppinud ja sellepärast neil ei teki iial probleemi. Nii nagu härra Pomerants ette ütleb, kõik reeglina hääletavad ja iial ei ole võimalik kindlaks teha, mis on nende motiivid. On ka teine võimalus, et sellist eelnevat kokkulepet ei ole. Sel juhul peame arvama, et härra Pomerantsi autoriteet on nii suur, et keegi ei pea vajalikuks isegi kahelda, vaid kõik kohe hääletavad poolt.
Aga nüüd probleemi juurde. Selle ajalugu on niisugune, et see on kolmas seadus, mis seda teemat puudutab. Esimene seadus võeti vastu viimases Ülemnõukogus, tõenäoliselt juunikuu alguses 1992. aastal. Siis oli enam-vähem selge, et Ülemnõukogu läheb laiali ja uus põhiseadus hakkab kehtima. Siis tekkis ka terve rida probleeme, vaja oli Riigikogule hulk materjale ette valmistada. Ja niimoodi võeti Ülemnõukogus vastu üks niisugune seadus, millel oli pikk ja lohisev nimetus: Eesti Vabariigi seadus "Eesti Vabariigi presidendi ja Riigikogu liikmete ametipalga, pensioni ja muude sotsiaalsete garantiide kohta". See seadus kehtis sellise pealkirja all mingite väikeste muudatustega kuni aastani 2003. 2003. aastal muudeti seadust ja ka selle pealkirja, mis sai olema "Riigikogu liikmete ametipalga, pensioni ja muude sotsiaalsete garantiide seadus. Kolmas muudatus toimus aastal ...
Palun lisaaega!

15:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kolm minutit juurde!

15:49 Jüri Adams
Kolmas muudatus toimus aastal 2007, kui tuli täiesti uus seadus uue nimega: see on praegugi kehtiv Riigikogu liikme staatuse seadus.

Selles valdkonnas on toimunud ka sisulised muudatused. Nimelt, see Ülemnõukogu seadus oli nendes küsimustes kõige heldem. Seal pandi paika põhimõte, et on eripensionid (küllap Ülemnõukogu liikmed mõtlesid enda lahkumise rahale), mille suuruseks määrati neljakordne Eesti keskmine palk. Käsitleti ka küsimust, mis saab siis, kui inimene lahkub Riigikogu liikme kohalt. Tookord oli see väga keeruline asi. Lähtuti sellest, et tõenäoliselt endine Ülemnõukogu liige ei suuda leida sellist töökohta, kus ta saaks enam-vähem samaväärset palka, järelikult tema pere satub majanduslikesse raskustesse jne. Nii määrati väga helded sotsiaalsed garantiid. Kõige kaugemale mindi sättega, et Ülemnõukogu liige ja pärast siis ka Riigikogu liige võis sattuda ühte riigi poolt kinnimakstud programmi, tänu millele tal oli võimalik aasta jooksul omandada mingisugune uus eriala. See regulatsioon kehtis aastaid ja sellega oli kindlasti seotud terve rida kuritarvitusi.
2003. aasta seadusega neid garantiisid vähendati ja üldreegliks sai, et inimesed, kes on Riigikogu koosseisus lõpuni olnud, saavad peale koosseisu ametiaja lõppemist kuue kuu jooksul edasi Riigikogu palka. Need, kes olid vähem ametis olnud, said palka edasi kolme kuu jooksul.
Kolmandaks tuli siis see 2007. aastal vastu võetud Riigikogu liikme staatuse seadus. Sellega lõpetati palga jätkuv maksmine ja asendati see n-ö lahkumisrahaga. Ja ma olen tõesti kinnitanud seda, et selle juriidiline tähendus on lahkumiskingitus. Meil on nimelt tekkinud üks niisugune terminoloogiline probleem, mis on lähtunud põhiliselt Sotsiaalministeeriumist. Nimelt, kõiki riiklikke väljamakseid kiputakse nimetama hüvitisteks, mis on tekitanud ja tekitab praegugi suurt segadust.
Ühte asja tahan veel ütelda. Hiljaaegu korraldatud õigusteadlaste päevade ajal oli mul võimalik rääkida Riigi Teatajas ilmunud materjalide kättesaadavuse teemal Riigi Teataja talituse juhataja Jüri Heinlaga, kes väitis minule, et kõik taastatud iseseisvuse ajal kehtinud õigusaktid on praegu Riigi Teatajast leitavad. Ma istusin kõne ettevalmistamiseks kompuutri taha ja väidan nüüd teile, et need kaks seadust, mida ma nimetasin, üks 1992. aastast ja teine 2003. aastast, vähemalt pealkirjade otsingute järgi ei tule välja. Asja teeb tegelikult keerulisemaks see, et on juhtumeid, kus seaduse sisu on vähe muutunud, aga pealkiri on muutunud, ja sel juhul ei ole võimalik ka varasemate versioonide otsimise teel nende tekstideni jõuda.
Mis aga puutub sellesse lahkumiskingitusse, siis selle puhul võib-olla ei olegi moraalne probleem niivõrd selle suuruses, kuivõrd selles, et omal ajal pidasid seaduse kirjutajad ja peab ka praegune Riigikogu Kantselei täiesti loomulikuks, et kõik seda tahavad. Sellepärast kuuldavasti kantakse see raha üle automaatselt, ilma küsimata, kas keegi tahab seda raha vastu võtta. Tänan tähelepanu eest!

15:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 669 esimesel lugemisel tagasi lükata. Minuti pärast hääletame.
Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 669 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepanekut toetas 50 rahvasaadikut, vastu oli 12, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust. Eelnõu 669 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ning langeb Riigikogu menetlusest välja.

---

4. 15:58 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) kolmas lugemine

15:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Nagu me istungi alguses kokku leppisime, on meie järgmine päevakorrapunkt sotsiaalkomisjoni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 689 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi läbirääkimisteks? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele, valmistume selleks.
Austatud kolleegid! Kuna me nüüd oleme tihedas hääletuste faasis, siis teie lahkel loal ma ei anna väga pikka kutsungit. Niisiis, panen hääletusele sotsiaalkomisjoni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 689. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 65 rahvasaadikut, vastu mitte keegi, erapooletuid ei olnud. Sotsiaalkomisjoni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 689 on seadusena vastu võetud.

---

5. 16:00 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE) kolmas lugemine

16:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 640 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.
Panen hääletusele Vabariigi valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 640. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 70 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 640 on seadusena vastu võetud.

---

6. 16:02 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) kolmas lugemine

16:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 kolmas lugemine. Fraktsioonidel on võimalus läbi rääkida. Ma pean küsima, Peeter Ernits, kas fraktsioon on volitanud. Siis küll. Palun!

16:03 Peeter Ernits

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Hetke pärast hakkame hääletama keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu ja see on tähelepanuväärne eelnõu. Kui te mäletate, esimesel lugemisel, 12. septembril oli see koos seletuskirjaga 14 leheküljel, aga teisel lugemisel, 20. oktoobril, st vähem kui 30 päeva hiljem, olid eelnõust järel vaid riismed, kõigest kaks lehekülge. Jäänud oli ainult paragrahv, mis ütles, et uuest aastast tuleb iga väljakaevatud põlevkivitonni eest maksta kuni 10 eurot kaevandamisõiguse tasu. Kuni! Iseasi, kas seda kasutatakse. Isegi kui kasutataks täisulatuses, tähendaks see 200 miljonit eurot, aga sellisel juhul oleks kogu põlevkivitööstus käpuli ja seda ei rakendata, sest praegune tariif on kõigest 0,845 eurot tonnilt.
Mis siis ikkagi juhtus selle vähem kui 30 päeva jooksul, et eelnõust mitte midagi peale ühe punkti järele ei jäänud? Tuletan meelde, et eelnõu oli kiireloomuline, seetõttu väljatöötamiskavatsust ei olnud, aga ometi selle menetlus venis ja venis. 25. septembril teatas Eesti Energia, et eelnõu tuleks saata prügikasti, kuna selle koostamise vundament on mäda. CO_2 kvoodi hind oli 10. septembriks kasvanud 25 eurole. Juunis, kui ma olin veel keskkonnakomisjoni liige, rääkis asekantsler Leppiman meile, et CO_2 kvoodi hind mõjutab tõesti elektri tootmist kümme korda rohkem kui mingi ressursitasu, aga oktoobris rääkis sama mees, et nende mõjuhinnangu järgi võis CO_2 kvoodi hind tõusta kuni 16 euroni tonnilt, kuid toona oli see 20 eurot tonnilt. Ometi oli Praxisel põhjalik analüüs, juba aastast 2014, kus kõike seda oli juba arvestatud, 20 eurot ja rohkemgi. Millegipärast seda analüüsi arvesse ei võetud. Kuid see on vaid üks asi, mis siis selle 30 päeva jooksul muutus. On veel üks asi, millest avalikult palju ei räägita. Kiireloomuliselt ja ilma väljatöötamiskavatsuseta tehtud eelnõu pika marineerimise taga oli võitlus ühe mõjuka lobigrupiga. Jutt on nimelt taastuvenergia koja sotsist juhi Rene Tammisti tegevusest ja tema valitsuses olevatest erakonnakaaslastest. Küsimus oli maksuredelis, mida kavatseti muuta sedamoodi, et see oleks kahjustanud põlevkivienergeetikat. Pikantseks muutus asi peale 22. augustit, kui pealobist sai ise ministriks. Peale seda vajus kogu asi kokku ja hea, et niimoodi läks.
Aga teisalt, algsel eelnõul, mille sisu välja roogiti, oli suur iva sees: siduda keskkonnatasud maailmaturu üldise loogikaga. Fakt on see, et kohe-kohe tuleb asuda uue samasuguse eelnõu koostamisele. Sellisel

juhul tuleb aga arvestada mitte ainult neid argumente ja momente, mis siin praegu olid, vaid ka CO_2 kvoodi hinda, mis on pööraselt tõusnud. Toona oli see umbes 5–6 eurot tonni eest, vahepeal 16 ja 20, aga keegi ei ütle, et see ei või tõusta isegi 30 euroni ja veel kõrgemale. Nii et põlevkivi on meie pruun kuld – kulda me iseenesest ei kaevanda –, st tegelikult on väga oluline, kuidas seda väärindada ja millise valemiga välja tulla, et sellest maksimaalset kasu saada.
EKRE fraktsioon toetab seda eelnõu ja suuresti ka sellepärast, et siit osa välja roogiti. Põlevkivienergeetika peab olema elujõuline ja me ei tohi vanasse kaevu sülitada enne, kui uus on valmis. Aitäh!

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa
Mihhail Stalnuhhin, kas repliik koha pealt või protseduuriline?

16:08 Mihhail Stalnuhhin
Protseduuriline küsimus, kui tohib. Tekkis äkki selline küsimus, kas fraktsiooni mittekuuluv Riigikogu liige saab esindada mingit ühte fraktsiooni või suvalist. Kas see õigus on ainult fraktsiooni mittekuuluval liikmel või saab ka näiteks niiviisi, et Reformierakonna fraktsiooni liige võib esindada EKRE fraktsiooni? Kuidas see kord meil üldse käib? See on täitsa huvitav.

16:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Meil oli äsja väga konkreetne juhtum. Kuna Peeter Ernits on nii oma kehakeele kui ka dislotseerumise poolest selgesti EKRE fraktsiooniga seotud ja tal oli ka vastav paber, siis ta saigi selles rollis esineda. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 645 lõpphääletus ja umbes poole minuti pärast seda teeme.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 645. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Eelnõu toetas 70 rahvasaadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 on seadusena vastu võetud.

---

7. 16:11 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) kolmas lugemine

16:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 676 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajail ja volitatud esindajail on soovi läbirääkimisteks? Peeter Ernits, palun! Mina ootan jälle ühte paberit.

16:11 Peeter Ernits
Head kolleegid! Hea Mihhail! Jah, ma kordan seda tegu. Kehakeel. Ma ei tea, me kolleeg Urve Tiidusega arutasime, mida see kehakeele jutt peab tähendama, aga jäägu ta sinna. Eelnõu, mida me praegu heaks kiidame, on minu meelest suurepärane. Viimane selline samm toimus tervelt 14 aastat tagasi, kui loodi Matsalu rahvuspark. Esimene meie rahvusparkidest loodi juba sügaval nõukogude ajal, aastal 1971. Nii et tegelikult, kui me nüüd rohelisele nupule vajutame, siis sünnib kuues Eesti rahvuspark. Alutaguse on minu enda jaoks ülioluline. Kui ma enam kui 40 aastat tagasi sinna sattusin, oli see hoopis midagi muud – suured laaned, rabad, vaikus, kaljukotkad, hundid, karud jne. Praegu on seal kõik tundmatuseni muutunud, aga kuna ta on olnud nii vägev kant, siis on ta praegugi veel väga vägev.
Kui vaadata, kas ka varem on midagi tehtud, siis 30-ndatel üritati midagi sarnast teha. Seda tehti Paasvere ja Peressaare kandis, aga siis tuli Sonda raudtee ja metsaraided ja sellega see plaan lõppes. Nüüd, teine plaan ja kava tulla rahvuspargiga välja tekkis selle aasta kevadel, kui Keskkonnaministeeriumis vaadati, et Eesti 100 egiidi all saaks äkki pargi ära teha. Praegu me olemegi nii kaugel.
Mõeldi ka, kuidas seda teha. Tegelikult oli algne plaan hakata Ontikast peale ja minna kuni Peipsi järveni välja, vahepeale jäänuks ka põlevkivitööstusmaastik, sest iga rahvuspargi osa on kultuurmaastik. Sellest plaanist aga loobuti kiiresti. Otsustati minna kergema vastupanu teed ja n-ö traageldada

kokku olemasolevad kaitsealad Muraka, Puhatu, Agusalu, Kurtna järvistu – kõik, kes seda kanti tunnevad, need teavad –, aga mitte midagi uut luua. Uue loomine oleks tähendanud probleeme maaomanike ja metsaomanikega, samas oleks see jälle küllaltki oluline nende olemasolevate kaitsealade ühendamiseks arhipelaagi. Jutt on sellest, et seal on valdavalt lendoravate püsielupaigad, mis asuvad eramaadel ja on tekitanud kohalike maaomanike seas paksu pahandust. Nüüd jäeti need kõrvale, neid ei ole vaja, kuigi – ma tuletan meelde – lendorav on kogu selle paiga sümbol. See uus rahvuspark on n-ö taigavöönd ja lendorav on selle kõige tüüpilisem esindaja.
Teiseks otsustati välja jätta kultuurmaastik, seesama põlevkivitööstusmaastik seal, mis tegelikult on iga rahvuspargi, olgu see Lahemaa või Matsalu, lahutamatu osa. Kardeti muuseas meid, et äkki hakkame siin liiga pikalt jahuma ja arutama, võib-olla läheme veel vaidlema selle üle, kuidas ja mida kultuurmaastikust võtta. Parema meelega jäeti see kõik välja. Aga nagu ma olen kuulnud, tegelikult on plaanis ka kultuurmaastiku asjad kaitsekorralduskava tekitamisega juurde võtta. Ma ei tea, mida nende lendorava püsielupaikadega ette võetakse, aga fakt on see, et selline see rahvuspark sünnib. Ja tegelikult on see väga hea samm. Need, kes on käinud Alutagusel ja nautinud selle paiga võlusid, teavad, et rahvuspargi loomisega loome me suurepärase võrgustiku. See mõjub väga hästi ka turundusele ja aitab meelitada sinna rohkem eestlasi, kes pole seal veel käinud või võiksid sinna minna, samuti välismaalasi. Igal juhul on see suurepärane samm ja ajalooline samm, kui te praegu rohelisele nupule vajutate, nii nagu ka EKRE fraktsiooni liikmed, sest 14 aastat ei ole midagi sellist juhtunud. Soovitan eelnõu toetada.

16:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

16:16 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Hetke pärast, kui me vajutame kindlasti kõik rohelisele nupule, sünnib Eestis kuues rahvuspark. See on oma territooriumilt väga suur – 43 568 hektarit – ja sellel on 11 eraldiseisvat tükki, mis kõik koos moodustavad Alutaguse rahvuspargi. Sellel on oma hing, oma kultuuriväärtus looduskaitseline tähendus ning Eestimaale väga palju anda – palju uut avastamist ja uudistamist mitte ainult turistidele, vaid ka kõikidele eestlastele, kes veel ei ole Alutagusel käinud. Esimest korda kerkis Alutaguse rahvuspargi mõte tegelikult Gustav Vilbastel ja aastad olid siis 1922 ja 1923. Miks jäi siis rahvuspark asutamata? Mitte sellepärast, et oleks olnud vähe tahtmist või et ei oleks mõistetud, kui oluline see kant on, vaid sellepärast, et riigis, siinsamas Riigikogu tasandil kerkis esile küsimus, kuidas seda maad seal rahvuspargi territooriumil majandama hakata. Vastust sellele, mida see kõik tähendab maaomanikele, kui maa on eraomanduses, ning kuidas seal majandada, kuidas seal tööstust edendada ja kuidas ettevõtlust hästi üles töötada, ei osatud riiklikus plaanis veel anda.
Nii et täna, kui me vajutame rohelist nuppu, mõelgem ka sellele, et asutades väga vajaliku ja paikkonna inimestele üliolulise tähendusega rahvuspargi, peaksime mõtlema ka sellele, et seal kandis, nendel lahustükkidel on 920 hektarit eramaa. Ka eramaapidaja peaks saama oma maad harida, ettevõtlust edendada ning Eesti elu edasi viia kõige paremas usus ja teadmises, mis Alutaguse rahval on alati olemas olnud. Vabaerakonna fraktsioon toetab kõigest hingest ja usun, et me kõik toetame. Sündigu Alutaguse rahvuspark. Aitäh!

16:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Üsna pea toimub hääletus.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 676. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Rohelist nuppu vajutas 65 rahvasaadikut, punast ega kollast ei vajutanud mitte keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 676 on seadusena vastu võetud.

---

8. 16:22 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (686 SE) kolmas lugemine

16:22 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 686 kolmas lugemine. Kas fraktsioonid soovivad läbi rääkida? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 686. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Seaduseelnõu poolt hääletas 62 rahvasaadikut, vastu ei olnud keegi. Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 686 on seadusena vastu võetud.

---

9. 16:24 Sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (649 SE) teine lugemine

16:24 Aseesimees Enn Eesmaa
Sotsiaalkomisjoni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 649 teine lugemine. Palun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti. Palun!

16:24 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Annan ülevaate sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 649 menetlusest sotsiaalkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Riigikogu sotsiaalkomisjon algatas nimetatud eelnõu 4. juunil 2018. Lihtsalt meeldetuletuseks, see eelnõu näeb ette, et 1. jaanuarist 2019 on hoolekandeasutuses elavatel inimestel võimalus saada abivahendeid soodustusega sama põhimõtte alusel nagu nendel, kes elavad kodus. Ja põhjus, miks sotsiaalkomisjon selle eelnõu algatas, oli õiguskantsleri ettepanek, milles ta viitas, et põhiseadusega on vastuolus sotsiaalhoolekande seaduse § 47 lõige 3.
Eelnõu esimene lugemine toimuski 18. septembril. Muudatusettepanekute tähtajaks oli meil määratud 2. oktoober ja kohe etteruttavalt võib öelda, et ettepanekuid ei esitatud. Sotsiaalkomisjon ise küsis eelnõu kohta veel arvamust Eesti Puuetega Inimeste Kojalt, Eesti Sotsiaalasutuste Juhtide Nõukojalt, Invaru OÜ-lt, abivahendite keskuselt ITAK ja Sotsiaalkindlustusametilt, AS-ilt Hoolekandeteenused, Balti Sotsiaalteenuste Kvaliteedi Liidult ning Eesti Linnade ja Valdade Liidult. Oma arvamuse saatsid meile Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Linnade ja Valdade Liit ning Sotsiaalkindlustusamet.
Komisjon arutas nimetatud eelnõu kolmel istungil: 11. ja 22. oktoobril ja 5. novembril. Annan väikse ülevaate ja räägin ka otsustest, mis langetati. 11. oktoobril oli meil palutud selle punkti juurde Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Raimo Saadi, Sotsiaalkindlustusameti ekspertiisi ja sotsiaalteenuste osakonna abivahendite valdkonna juht Berit Rohtjärv, OÜ Invaru juhatuse liige Lauri Leinuste, OÜ ITAK tegevjuht Piret Koha ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu nõunik Mailiis Kaljula. Arutelu toimus nimelt arvamuste põhjal, mis olid edastatud. Räägiti ka sellest, kuidas ikkagi teada, kes viibib hoolekandeasutuses, sest teadupärast hoolekandeasutusel endal peavad selle eelnõu kohaselt olema teatud vahendid olemas, mitte kõike ei ole võimalik saada soodustusega. Komisjon otsuseid vastu ei võtnud, lepiti kokku, et jätkatakse nimetatud eelnõu arutelu.
22. oktoobril toimus meil istung, milles osales Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Maarja Krais-Leosk. Sel korral me rääkisime juba konkreetselt ka nendest ettepanekutest, mida tegi Sotsiaalkindlustusamet. See puudutab seda, et riigilt saadavate abivahendite tagamisel tuleb käsitleda kogukonnas elamise teenust sarnaselt ööpäevaringse hooldusteenusega. Vastati küsimustele, mis veel üles kerkisid. Näiteks, kas rahalised vahendid on tagatud. Üks põhjus, miks me oleme arutanud ja menetlenud seda eelnõu sellises rahulikus tempos, on see, et kui õiguskantsler meie poole pöördus, siis ei olnud veel riigi eelarvestrateegia läbirääkimised lõpule jõudnud. Ei saa võtta kohustusi, kui need ei ole kaetud rahaliste vahenditega. Arutelu oli ka selle üle, kas meil on olemas raha, et seadust rakendada 1. jaanuarist 2019.
Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 7. novembriks ehk tänaseks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 14. novembriks ning siis panna ka lõpphääletusele. Kõik nimetatud otsused olid konsensuslikud.
Viimane arutelu toimus 5. novembril. Meil osales Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Raimo Saadi. Komisjon hääletas 22. oktoobri istungil tehtud muudatusettepaneku ümber, nimelt täiendati seaduse teksti ja pärast sõnu "ööpäevaringsel üldhooldusteenusel" lisati "kogukonnas elamise

teenusel, kui teenust osutatakse rohkem kui kümnele erivajadusega isikule". Teine punkt puudutas seda, et abivahendite loetelu kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega. Mõlemad ettepanekud on täielikult arvestatud, st konsensus. Komisjon otsustas volitada komisjoni esimehe kinnitama teise lugemise menetlusdokumendid.
See oli väike ülevaade sellest, mis me oleme komisjonis teinud. Ma väga loodan, et järgmisel nädalal me jõuame selle eelnõu lõpphääletusele ja seadus hakkab kehtima 1. jaanuarist 2019, seega me kõik koos oleme teinud siin saalis ära suure töö. Aitäh!

16:29 Aseesimees Enn Eesmaa
Esimese küsimuse esitab Aivar Kokk.

16:30 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt ma tahan tänada, et sotsiaalkomisjon on teinud väga hea asja, sest ammu oli aeg see ebavõrdsus likvideerida. Aga mul on endal üks küsimus ja sina oskad ilmselt kõige paremini sellele vastata. Sotsiaalkomisjon leidis, et kogukonnas elamise teenust tuleb abivahendi tagamisel käsitleda sarnaselt ööpäevaringse erihooldusteenusega, kui kogukonnas elamise teenust osutatakse rohkem kui kümnele erivajadusega isikule. Äkki sa oskad rääkida, kust tuleb see rohkem kui 10 ehk vähemalt 11 inimest, mis seal peab olema. Kust see number tuli? Kas selle üle oli mingisugune arutelu ja sellel on mingi loogika või millest see tuli?

16:30 Helmen Kütt
Aitäh küsimuse eest! See ettepanek tuli meile tegelikult Sotsiaalkindlustusametilt. Meil toimus arutelu, kuidas seda menetleda. Konkreetselt sellist küsimust, miks on seal kirjas niimoodi, et rohkem kui kümnele erivajadusega inimesele, meil ei tekkinud. Me küll arutasime, mis saab siis, kui on vähem kui kümme, kas siis ei kehti need nõuded ja kas sel juhul ei ole selliseid nõudeid, mis on kümnele ja enamale. Nii et selleteemalisi arutelusid oli, aga konkreetselt sellist küsimust komisjonis ei tekkinud.

16:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Krista Aru!

16:31 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te nimetasite, et hüvitatavate abivahendite nimekirja või loetelu kehtestab minister määrusega. Kas te nägite komisjonis ka määruse projekti ja kas te oskate avada selle sisu – on seal suuri muudatusi võrreldes praegu kehtivaga või mida sellega plaanitakse?

16:31 Helmen Kütt
Suur aitäh! See on väga hea küsimus. Kuna on teada, et abivahendid muutuvad pidevalt, nende loetelu täieneb, sest turule – heas mõttes turule – tulevad uued, siis selline klausel läheb sisse lihtsalt seetõttu, et ei oleks vaja hakata seadust muutma, vaid ministril on õigus see määrus kehtestada. Ütlen ka seda, et juba esimesel lugemisel oli meil olemas kolmeleheküljeline loetelu abivahenditest, mille hüvitamist on õigus saada ka hoolekandeasutuses elaval inimesel, üks lehekülg oli aga selliseid, mida on hooldekodul kohustus ise tagada ja omada. See punkt, mis nüüd sisse läks, tagab selle, et kui toimub muutus ja tulevad uued abivahendid, siis lisatakse need samamoodi sinna loetellu, mis on hüvitatavad nii kodus elavatele kui ka hooldekodus elavatele inimestele. Nii et see ei tule mitte kuskilt seaduse tasandilt, vaid kehtestatakse ministri määrusega.

16:32 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis võivad sõna võtta kõik Riigikogu liikmed. Seda soovi ei ole. Eelnõu 649 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut, mõlemad on sotsiaalkomisjonilt ja arvestatud täielikult, kuid vaatame nad siiski ükshaaval läbi. Esimene muudatusettepanek, arvestatud täielikult, teine, samuti sotsiaalkomisjonilt ja arvestatud täielikult. Eelnõu 649 kohta esitatud muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

10. 16:33 Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (674 SE) teine lugemine

16:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 674 teine lugemine. Palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Mihhail Stalnuhhini!

16:33 Mihhail Stalnuhhin
Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Seda seadust arutas rahanduskomisjon kahel istungil: 9. ja 23. oktoobril. 9. oktoobril selgus, et Riigikogu liikmed ja fraktsioonid pole esitanud ühtegi muudatusettepanekut. Samas oli meil läbi arutada neli tekstuaalset teemat. Ma tuletan meelde, et esimesel lugemisel tekkis meil siin debatt sõna "vautšer" üle ja tuli ka mitu kommentaari selle kohta, kui halvasti on see seadus sõnastatud. Esimese muudatusettepanekuga, mille tegi rahanduskomisjon, sõnastatakse nüüd ümber mitmeotstarbelise vautšeri tähendus. Teine, kolmas ja neljas muudatusettepanek on jällegi sõnastuse paremaks tegemine.
Me pidime veel kohtuma 23. oktoobril, sest 9. oktoobriks ei olnud Rahandusministeerium võtnud seisukohta sõnaühendi "laitmatu maine" kohta. Tuletan meelde, et seaduses on sees selline formuleering. Komisjoni nõue oli see, et selliseid mitteobjektiivseid asju ei saa seaduses üldse kasutada. Mis asi üldse on laitmatu maine ja kuidas seda tõlgendada, see debatt oli meil juba ära. Siis leiti, et seda pole üldse vaja. Nii et 5. muudatusettepanek ei sõnasta laitmatut mainet mingi objektiivsete kriteeriumite komplektina, vaid lihtsalt võtab selle seadusest välja.
Siinkohal ma tahaks öelda paar sõna mitte komisjoni, vaid enda nimel. Selgus, et on olemas Eesti seadusandluses veidi üle 20 seaduse – 24, kui mu mälu mind ei peta –, kus on juba kasutatud sõnapaari "laitmatu maine". Ma arvan, et järgmises Riigikogu koosseisus peaks selle töö ära tegema ja seadused vähemalt sellest puhastama. Nii. Vahepeal saime kommentaari Riigikogu stenogrammiosakonna vanemtoimetajalt, kes teatas, et sõnale "vautšer" me vist naljalt asendussõna ei leia. Üks võimalik variant võiks ehk olla "tagatisdokument". Aga muidugi tundub, et vautšer ja tagatisdokument on niivõrd erinevad asjad ja nende tähendus on erinev. Nii et laitmatust mainest saime lahti, vautšer jäi.
Kõik otsused, mis vastu võeti, tehti konsensuslikult. Kiideti heaks viis muudatusettepanekut, siis otsustati teha Riigikogu juhatusele ettepanek panna see küsimus tänasesse päevakorda ja teine lugemine lõpetada, ning juhul kui teine lugemine lõpetatakse, teha kolmas lugemine 14. novembril. Aitäh!

16:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekandjale on ka küsimus. Aivar Kokk.

16:37 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Äkki sa oskad natuke lahti rääkida. Seaduse § 10^1 on täiendatud ühe lausega, aga kui ma seda teksti loen, siis ma ei saa sellest päris hästi aru. Võib-olla sa selgitad, mida see tähendab. "Isikule, kes ei ole üheski liikmesriigis registreeritud maksukohustuslasena ega piiratud maksukohustuslasena, osutatava elektroonilise side teenuse ja elektrooniliselt osutatava teenuse käibe tekkimise koht." Mida selle all on mõeldud?

16:38 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh küsimuse eest! Jah, me arutasime seda esimesel lugemisel ja arutasime seda ka komisjonis. Tegemist on maksukohustusega, mis tekib riigis, kus tegutseb seesama teenuseosutaja. Tegemist on digiteenusega ja neid kasutatakse üsna tihti üle riigi. Mul jäi see veel ütlemata, et kogu see seaduseelnõu on olemas sellepärast, et 1. jaanuarist 2019 hakkab Euroopa Liidus kehtima uus kord, mis puudutab mitmeotstarbelisi vautšereid ja seda digiteenuse osutamist. Ja see on täpselt nii, nagu selles direktiivis see sõnastatud on.

16:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi avaldada arvamust läbirääkimiste teel? Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud viis muudatusettepanekut, vaatame nad üheskoos läbi. Need kõik on esitanud rahanduskomisjon ja kõiki on arvestatud täielikult. Esimene muudatusettepanek,

teine muudatusettepanek, kolmas muudatusettepanek, neljas muudatusettepanek, viies muudatusettepanek, samuti rahanduskomisjonilt ja seegi on arvestatud täielikult. Oleme esitatud muudatusettepanekud üheskoos läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.
Mihhail Stalnuhhin esitas enne küsimuse selle kohta, kui fraktsiooni mittekuuluv rahvasaadik tahab osa võtta läbirääkimistest ja esindada mõnda fraktsiooni. Nõunik tegi pingutusi ja praegune vastus on selline, et tõepoolest kõigil neil on selline võimalus olemas juhul, kui nad lepivad kokku mõne fraktsiooniga ja saavad vastava kirjaliku tunnistuse. See on võib-olla natukene keerulisem küsimus, millele kohe sajaprotsendilist vastust ei saagi anda. Praegune vastus on selline. Ma luban, et kui täpsemal läbitöötamisel tuleb veel mingisuguseid nüansse – sest selliseid juhtumeid on Riigikogu saalis ennegi olnud –, siis me anname sellest eraldi teada. Mihhail Stalnuhhin.

16:41 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh vastuse eest! Ja äkki nõunik pingutaks natuke veel ja selgitaks välja, kas fraktsioonidesse kuuluvatel saadikutel on ka see võimalus olemas. No see oleks täitsa lustakas, eks ju, kui keegi Keskerakonna fraktsioonist saaks Reformierakonna fraktsioonilt volituse esindada neid puldis. Tähendab, kui nii ei saa teha, siis piiratakse fraktsioonidesse kuuluvate rahvasaadikute õigust võrreldes fraktsioonidesse mittekuuluvatega. Nii et täitsa huvitav küsimus.

16:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Selles saalis on sageli küsimused nutikamad kui vastused. Sellega peab ilmselt juba harjuma.

---

11. 16:42 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (651 SE) teine lugemine

16:42 Aseesimees Enn Eesmaa
12. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 651 teine lugemine. Palun ettekandjaks majanduskomisjoni liikme Kristen Michali.

16:42 Kristen Michal
Hea juhataja! Head Riigikogu liikmed! Seda eelnõu on nüüd vahepealsel ajal majanduskomisjonis menetletud. Võin mainida, millest jutt käib. Ühendame kaks ametit: Tarbijakaitseameti ja Tehnilise Järelevalve Ameti. Üldiselt on majanduskomisjonis kõik osapooled teinud otsused konsensusega ning leidnud, et see eelnõu ja suund on mõistlik. Siin ei ole vahet koalitsioonil ja opositsioonil. Ütleme, et kui on olnud debatti, siis on see käinud selle üle, kas see peaks olema lõppjaam, nii et see on pigem üks ühendamine, ja sellega peaks edasi minema. Tehnilise Järelevalve Ametis on umbkaudu 88 töötajat ja Tarbijakaitseametis 52, ühendamise tulemusena väheneb 9 või 10 ametikohta. On tulnud ka hulk ettepanekuid, mõned meie komisjoni ametnikelt, kes on selle eelnõu läbi vaadanud, ja Riigikogust ning ülejäänud algatajalt. Üldiselt on need kõik saanud konsensuslikult positiivse hoiaku. Komisjon on teinud järgmised menetlusotsused: ettepanek on teine lugemine lõpetada ja kui peaks juhtuma, et see nii läheb, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 21. novembriks, kui juhatus nii otsustab. Aitäh!

16:43 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk, palun!

16:43 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Peale selle, et kaks asutust kokku liidetakse – mis on väga hea, võib-olla tõesti –, on siin seaduses veel terve hunnik mingeid muid asju, näiteks muudetakse riigilõivu. Kas komisjonis arutati, kui palju riigilõivud suurenevad või vähenevad või mis nendest saab? Siin on neid alates riigikaitselise ja julgeolekuasutuse ehitise ehitusloa taotluse läbivaatusest kuni raudteerajatise ja relvaloani välja. Võib-olla räägite mõne sõnaga sellest ka.

16:44 Kristen Michal
Jah, loomulikult seda arutati. Kõik majanduskomisjoni liikmed suhtusid sellesse eelnõusse ja sellesse küsimusse suurima pühendumisega. Selgus, et ehitusseadustiku menetlemisel jäid need riigilõivud õigetesse kohtadesse kirja panemata ja seetõttu me parandame seda viga selle seadusega. Lõivumäärad ei muutu.

16:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmed soovivad alustada läbirääkimisi? Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta on tehtud seitse muudatusettepanekut, vaatame nad koos läbi. Kõik on majanduskomisjoni esitatud ja arvestatud täielikult, kuid siiski. Esimene muudatusettepanek, teine, kolmas, neljas, viies, kuues ja seitsmes muudatusettepanek, esitanud majanduskomisjon ja see on juhtivkomisjon, arvestatud täielikult. Muudatusettepanekud on meil üheskoos läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 651 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

12. 16:45 Raudteeseaduse, atmosfääriõhu kaitse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (670 SE) teine lugemine

16:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse, atmosfääriõhu kaitse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 670 teine lugemine. Palun ettekandjaks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare.

16:46 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu 670 algatas Vabariigi Valitsus k.a 22. augustil. Esimene lugemine toimus 26. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 10. oktoobriks ei laekunud Riigikogust ühtegi muudatusettepanekut. Eelnõu puudutas üksnes 25. detsembril jõustuva Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi ülevõtmise kohustuslike riigisiseste seadusmuudatuste tegemist, millest ainsana võib teoreetiliselt kohustusi tekkida meie kahele raudteeinfrastruktuuri ettevõttele: AS Eesti Raudtee ja Edelaraudtee. Neist esimene oli kooskõlastamise käigus teinud viis märkust, millest enamik sai arvestatud, ja teine polnud teinud ühtegi märkust, seetõttu komisjon enam ulatuslikku kaasamist ei algatanud. Komisjon teavitas AS-i Edelaraudtee võimalusest esitada arvamusi ja ettepanekuid eelnõus sisalduvate sätete kohta, neid aga ei laekunud. Eelnõu tekst läbis kahe lugemise vahel keeletoimetuse ja keeletehnilised parandused on tehtud teise lugemise tekstis.
Majanduskomisjon arutas eelnõu esimese ja teise lugemise vahel oma 22. oktoobri istungil. Seaduse teksti otsustati sisse viia üks sisuline ja kaks tehnilisemat laadi muudatust.
Eelnõu suhtes tehti menetluslikud otsused. Kõik kolm muudatusettepanekut on juhtivkomisjoni ettepanekud ja need leidsid komisjonis konsensuslikku arvestamist juurde lisatud selgitustes toodud põhjenduste alusel. Nimetatud ettepanekutest esimese, mis puudutab väljaspool teid kasutatavate masinate sisepõlemismootorite tüübikinnitust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 2016/1628, esitas komisjonile kaalumiseks eelnõu algataja esindaja. Teise ja kolmanda muudatusettepaneku oli ette valmistanud koostöös eelnõu autorite ja algataja esindajatega juhtivkomisjoni töörühm.
Majanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks 7. novembriks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada, ning juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu kolmandale lugemisele k. a 14. novembriks. Aitäh!

16:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Aivar Kokk.

16:49 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kui nüüd see seadus ette võtta ja vaadata esimest lõiku, siis siin on öeldud, et raudtee-ettevõtja nõukogu ja juhatuse liikmed ning ettevõtja töötajad peavad tegutsema teiste raudteevaldkonnas tegutsevate isikute ja käesoleva seaduse § 53 lõikes 1 nimetatud taotlejate

suhtes mittediskrimineerival viisil. Ja siis, kui ma võtan lahti § 53[1], läbilaskevõime taotlemine, siis siia on kirjutatud, et peaks taotlema 18 kuud enne. Tänapäeva majanduse juures on poolteist aastat ikka ääretult pikk aeg. Kas te komisjonis arutasite, kuidas sattus siia sisse see 18 kuud? Ega see äkki kuidagi ekslik ole?

16:50 Erki Savisaar
Aitäh! Selle 18 kuu küsimust meil komisjonis ei kerkinud, kuid mittediskrimineerivast käitumisest rääkisime küll. See tähendab seda, et ei tohi eelistada üht ettevõtet teisele ja tuleb pakkuda kõigile täpselt samu tingimusi infrastruktuuri kasutamiseks.

16:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk, teine küsimus.

16:50 Aivar Kokk
Selle vastuse peale ma küsiks, kas raudteeinfrastruktuuri omanikul ei ole siis õigust hinda pakkuda. Näiteks, kui üks ikkagi veab iga päev kümme ešeloni ja teine aastas ühe, siis kas mõlemale jääb infrastruktuuri hind üks ja sama või võib sel juhul ikkagi teha erisusi?

16:51 Erki Savisaar
Aitäh! Me teame, et eri ettevõtted võivad teha mahupõhiselt erinevaid hinnapakkumisi, aga kui mõlemad infrastruktuuri kasutajad soovivad näiteks transportida samu mahte, siis tuleb neid tasustada ühtemoodi.

16:51 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimisi? Seda soovi ei ole. Eelnõu 670 kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut. Need kõik on esitanud majanduskomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on neid arvestada täielikult. Esimene muudatusettepanek, teine muudatusettepanek ja kolmas muudatusettepanek, juhtivkomisjoni otsus on neid arvestada täielikult. Eelnõu 670 kohta esitatud muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 670 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

13. 16:52 Laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ja nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (722 SE) esimene lugemine

16:52 Aseesimees Enn Eesmaa
Järgmine päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ja nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 722 esimene lugemine. Palun ettekandjaks majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni!

16:52 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tutvustan teile laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ja nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Oleme täna olukorras, kus Eesti on Läänemerel juhtivas positsioonis reisilaevade poolest. Eesti lipu all sõidab mitu suurt reisilaeva, kuid kahjuks ei sõida Eesti lipu all enam ükski suurem kaubalaev. Viimane kaubalaev lahkus Eesti lipu alt 2014. aastal.
Käesolev eelnõu on esimene oluline samm ja osa terviklikust meetmete paketist merendussektori arendamiseks. Eelnõu eesmärk on taastada Eesti lipu all sõitev laevastik, suurendada Eesti kaldasektorit ning sellega koos taastada Eesti kui mereriigi rahvusvaheline maine. Seitsme aasta eesmärk on 300 suure laeva tulek Eesti lipu alla, mis toob arvestuslikult kaasa täiendava maksulaekumise 76 miljoni euro ulatuses seitsme aasta kogulaekumistena. Eesti 1,3 miljonist elanikust 10 000 on tegevmeremehed. See on oluline protsent meie rahvastikust ja võrreldav näiteks Saksamaa meremeeste koguarvuga. Eesti lipu all sõitva laevastiku kasv annaks neile võimaluse taas töötada ka Eesti lippu kandval laeval. Laevade toomiseks Eesti lipu alla tuleb teiste Euroopa riikide eeskujul muuta

meremeeste ja laevandusettevõtete maksustamise põhimõtteid ning lihtsustada laevade registreerimist Eesti laevapereta prahitud laevade registris. Samal ajal on plaanis luua nüüdisaegsed ja kliendisõbralikud merenduse infosüsteemid ning toimiv ja tõhus 24/7 töötav klienditeenindus Veeteede Ametis.
Laevade Eesti laevaregistris registreerimise lihtsustamiseks jagatakse eelnõuga laevapereta prahitud laevade register kaheks eraldiseisvaks registriks: esimeseks ja teiseks laevapereta prahitud laevade registriks. Registrite peamine erinevus seisneb selles, et esimeses registris saab registreerida laeva, mille meresõiduohutusalase korraldamise ja tehnilise teenindamise eest vastutav isik asub Eestis. Samuti tuleb laeva käitamisega seotud otsused teha Eestis. Sisuliselt tähendab see kaldasektori ettevõtete tekkimist Eestisse. Toimingute tegemiseks esimeses registris tuleb maksta riigilõivu. Laeva registreerimiseks teises registris ei pea vastutav isik asuma Eestis ja registriteenuste saamiseks tuleb tasuda iga-aastast fikseeritud registritasu. See kõik-hinnas-registritasu aitab välismaisel laevaomanikul laeva Eesti lipu alla toomisel oma kulusid paremini planeerida. Samas on laevandusettevõtjal majanduslikult kasulikum luua Eestisse kaldasektori töökohti ja registreerida laev esimeses registris, sest selle hoidmine teises laevapereta prahitud laevade registris on siiski kulukam.
Eelnõuga tehtavate maksumuudatuste sihtgrupp on laevandusettevõtted, kes opereerivad rahvusvahelises sõidus olevate 500 ja suurema kogumahutavusega kaubalaevadega või väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda regulaarreise tegevate reisilaevadega. Euroopa Komisjoni meretranspordile antavat riigiabi käsitlevad suunised kohalduvad üksnes meretranspordile ehk kaupade ja reisijate meritsi veole, mistõttu ei saa maksumuudatusi kohaldada kalaevadele, sest nende puhul ei ole tegemist meretranspordiga. Eelnõuga kavandatakse esimest korda mitmeid maksumuudatusi. Kuna maksusoodustuste puhul on tegemist riigiabiga, on eelnõu koostamisel võetud arvesse Euroopa Liidu vastava valdkonna riigiabi suuniseid. Maksumuudatuste rakendamiseks on Eestil vaja saada Euroopa Komisjonilt riigiabiluba. Laevandussektoris tegutsevatele ettevõtjatele ja meremeestele eelnõuga rakenduvad maksumuudatused on järgmised.
Kui meremees töötab rahvusvahelises sõidus oleval 500 ja suurema kogumahutavusega kaubalaeval või väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda regulaarreise tegeval reisilaeval, mis kannab mõne Euroopa Majanduspiirkonna riigi lippu, hakatakse tema tööjõumakse arvestama tegeliku töötasu asemel fikseeritud maksubaasilt. See tähendab, et olenemata tegelikust töötasust maksustatakse meremehe töötasu maksimaalselt seadusega ette nähtud konkreetse summa ulatuses, milleks on selle eelnõu teile esitatud versioonis 750 eurot iga töötatud kuu kohta. Maksubaasile kehtib tavapärane füüsilise isiku tulumaksu määr 20%.
Laeval teenitud töötasu puhul, millele on rakendatud maksubaasi, ei saa arvestada maksuvaba tulu ega teha ka mahaarvamisi. Küll aga on meremehel kõigi muude tulude puhul õigus nii maksuvabale tulule kui mahaarvamistele. Maksubaasilt tasutakse meremehe eest sotsiaalmaksu vähendatud määras ehk tavapärase 33% asemel 20%. See tähendab, et tasutakse vaid pensionikindlustuse osa, sotsiaalmaksu ravikindlustuse 13%-list osa meremehe eest ei tasuta. Selle asemel antakse kõikidele meremeestele, kes on Eesti alalised elanikud või Eestis tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel elavad isikud, võimalus sõlmida haigekassaga vabatahtlik ravikindlustusleping. Praegu see võimalus puudub. See võimalus puudub ligikaudu 5000-l välisriigi lipu all sõitval Eesti meremehel. Ravikindlustuslepingu sõlmimisel on meremehel võimalik saada kindlustuskaitse eelkõige meretöölepingute vaheliseks ajaks. Laeval töötatakse tavapäraselt tähtajaliste lepingute alusel ja laevas töötades tagab iga laevapere liikme kindlustuse tööandja.
Lisaks tulumaksule ja sotsiaalmaksule hakatakse eelnõu kohaselt ka töötuskindlustusmakset ja kohustuslikke kogumispensionide sissemakseid tasuma maksubaasilt. See maksubaas, nagu enne mainitud sai, on 750 eurot, mitte meremehe tegelik töötasu. Laevandusettevõtetele luuakse ettevõtte tulumaksu erirežiim ehk tonnaažikord, mida saab kasutada kehtiva tulumaksusüsteemi alternatiivina. Täpsemalt, laevandusettevõtted saavad edaspidi rakendada kas praegu kehtivat süsteemi, makstes tulumaksu äriühingu jaotamata kasumilt, või kohaldada tonnaažimaksusüsteemi. Tonnaažikorra puhul leitakse ettevõtja rahvusvahelisest kaubanduslikust meresõidust saadud maksustatava tulu suurus tema kasutuses oleva laeva puhasmahutavuse ja kehtestatavate suhtarvude korrutisest.
Ametiühing on saatnud teile kõigile kirja, kus on väidetud, et muudatuste tulemusena muutub Eesti lipp nn mugavuslipuks, et riik ei pööra laevade tehnilisele seisukorrale piisavalt tähelepanu ega taga meremeeste sotsiaalseid õigusi. Nii see tegelikult ei ole. Eesti lipp on rahvusvahelises plaanis kõrgeima kvaliteediga lipp, mis asub valges nimekirjas ja jääb sinna ka tulevikus. Eesti laevaregistritesse

oodatakse rohkem laevu, kuid kindlasti jälgitakse hoolega seda, et sinna ei võetaks laevu, mis ei ole tehniliselt korras. Meie registrisse saavad vaid laevad, mis on tehniliselt korras ja vastavad rahvusvahelistele nõuetele ning kus täidetakse rahvusvahelisi regulatsioone ja nõudeid, mis on ette nähtud meremeeste sotsiaalkaitse ja ohutuse ning laeva meresõiduohutuse vallas ning keskkonnavaldkonnas. Kõiki neid nõudeid järgib Eesti riik ka praegu, kuid tulevikus muutub laeva registris hoidmine otseselt sõltuvaks laeva vastavusest rahvusvahelistele regulatsioonidele. Mittekodanike õigusest Eestis laevu registreerida. Märgin, et juba praegu on mitteresidentidel see õigus olemas Eestis eraõigusliku juriidilise isiku asutamise kaudu ning sellest hoolimata ei ole Eesti lipp mugavuslipp. Võõramaalaste üle toimub tavapärane kontroll äriühingu asutamisel ja tegutsemisel nagu muudeski ettevõtluskeskkondades. Nagu juba öeldud, ei tähenda laevandus ainult laevu riigilipu all, vaid ka tugevat ja jätkusuutlikku laevanduse kaldasektorit. 2014. aastal läbi viidud üleeuroopalise uuringu järgi tekitab üks töökoht laeval 3,8 töökohta kaldal. Laevandus on tootlikkuse poolest Euroopas neljandal kohal ja eespool teistest transpordiliikidest, nagu õhutransport ja maismaatransport. Head Riigikogu liikmed! See seaduseelnõu aitab Eestil taas mereäärsest riigist mereriigiks saada. Laevade Eesti registris registreerimise tulemusena suureneb Eesti registrisse kantud ja Eesti lipu all sõitvate laevade arv ning uuesti tekkiv mereriigi maine toob Eestisse järjest enam kaldasektori ettevõtteid. See omakorda kasvatab riigieelarvesse laekuvaid maksutulusid ja loob aluse Eesti majanduse kasvule. Vähetähtis ei ole ka see, et eelnõuga kaasneb meie oma meremeeste sotsiaalkaitse järkjärguline paranemine. Ma palun sellele eelnõule teie toetust. Aitäh!

17:02 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh, proua minister! Teile on ka küsimusi. Tarmo Kruusimäe, palun!

17:02 Tarmo Kruusimäe

Tänan, hea aseesimees! Hea ettekandja! Ma puudutan kaldasektori ja meremeeste koolituse teemat. Kas oleks mõeldav, et merendusalase ohutuse koolitusi koormataks nullprotsendilise käibemaksuga, nii nagu see on Leedus ja Lätis? Sel juhul oleks Eesti meremeestel võimalik ennast täiendada ja me kohtleksime neid võrdselt Läti ja Leeduga.

17:02 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Pean usaldama teie väidet, et Leedus ja Lätis on see nii. Kui Euroopa Liidu ühes liikmesriigis on nullmaksumäär võimalik, siis on võimalik ka teistes täpselt sama teenuse jaoks nullmaksumäär kehtestada.

17:03 Aseesimees Kalle Laanet

Andres Herkel, palun!

17:03 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Räägime neist maksudest natukene lähemalt. Meremeeste esindajad tõepoolest ütlevad, et see tööjõumaksude vähendamine vähendab ka nende sotsiaalseid garantiisid. Teie ministeeriumi märkus selle kohta ütleb, et sotsiaalkaitse paraneb. Kuidas sellega siis tegelikkuses on? Kuidas hakkab tulumaksu puhul toimuma konkurents Leeduga, kus see on nullile viidud? Ja kes hakkab seda tulumaksu deklareerima? Mina olen meremeeste jutust saanud aru niiviisi, et seda hakkab deklareerima tööandja. Kui aga tööandja ei suvatse seda deklareerida, siis milliseid probleeme toob see kaasa töötajale, kui tagantjärele leitakse mingisugune viga või valskus? Kas ei oleks ikkagi õigem see, et igaüks deklareerib seda ise nagu senini?

17:04 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh! Ühes küsimuses oli nüüd kolm küsimust. Esiteks oli küsimus, kuidas me saame võistelda teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega, kellel näiteks Euroopa Liiduga ühinemise läbirääkimistel õnnestus saada nullmääraga maks sektorile. Kogu Euroopa Liidu põhimõte on selline, et me merenduses võistleme kolmandate riikidega, mitte omavahel. Meie edu saab tulla eeskätt meie registrite heast kasutatavusest. Siin on ka Veeteede Ametil vaja väga palju tööd teha, et see inglise keeles 24/7 saadav abi oleks üks argument, mille pärast tullakse oma laevale Eesti lippu võtma.

Edasi, töötajat peab registreerima tööandja ja sellel tööandjal peab Eestis olema esindus, millega riik saab siin Eesti pinnal kontakti. Räägime veel kolmandast küsimusest, et kuidas muutub Eesti meremeeste sotsiaalkaitse. Need 5000 Eesti meremeest, kes teevad oma igapäevast tööd mõne teise riigi lippu kandval laeval, ei ole tänasel päeval kaetud Eesti Haigekassa ravikindlustusega. Neil ei ole võimalust teha ka vabatahtlikult lepingut. Tõsi, neil kõigil peab olema tööandja pakutav tervisekindlustus merel töötamise ajaks, aga probleem tekib sellest hetkest, kui nad maale astuvad. Kui nad siin ennast näiteks töötuks registreerivad või mõnele teisele ametikohale liiguvad lühiajaliselt, kuni nad kaldal on, võtab neil kindlustuse jõustumine kuu aega aega. Vabatahtliku ravikindlustuslepingu sõlmimise võimalus lahendab selle probleemi. Seetõttu saab öelda, et see loob võimaluse nendele kõigile Eesti meremeestele, kes on olnud võõra riigi lipu all tööl, mida neil senini pole olnud.

17:06 Aseesimees Kalle Laanet
Enn Meri, palun!

17:06 Enn Meri
Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud proua minister! Minu andmete järgi on olemas 60–70 Eesti omanikkudele kuuluvat laeva. Ma räägin kaubalaevadest. Need seilavad põhimõtteliselt praegu kas Malta või Portugali lipu all. See teie mõte on muidugi väga tore ja oleks väga hea, kui seda oleks nii lihtne teha. Aga siin on üks väike oht ka. Kas teie või keegi teie ministeeriumis on kalkuleerinud, mis juhtub, kui teie juurde tuleb Tallink ja ütleb, et meie tahame ka samamoodi maksu maksta, muidu me lähme näiteks Leedu või Malta lipu alla? See läheks, ma arvan, Eesti riigile väga kalliks maksma, sest Tallinkil on umbes 1500 inimest laeva peal.

17:07 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et seda kalkulatsiooni on aastate jooksul tõepoolest mitu korda tehtud. See peabki olema põhjus, miks nii pikalt on trotsitud vajadust teha sektoriaalset maksuerisust. Juba neli aastat on näha, et ilma selle maksuerisuseta oleme me lihtsalt olukorras, kus Eesti reederitel on laevad, aga need ei ole Eesti lipu all. Lisaks Maltale ja Küprosele leiab neid ka eksootilisemate lippude alt. Nimetan näiteks Antigua ja Barbudat või Panamat. Sellest tulenevalt olemegi seadnud selle seaduse sihtmärgiks ainult kaubalaevad. Regulaarreise tegevad, Eesti sadamatest iga päev reisi alustavad või seal reisi lõpetavad laevad siia alla ei tule. Põhjus on väga lihtne: nende meremehed kas alustavad või lõpetavad oma tööpäeva ikkagi siin, meie riigis. Praegu on sihtmärgiks võetud ikkagi need laevad, mis on olemas ja mille omanikfirmadel oleks lihtsam ajada kaldasektoriga asju siin Eestis, aga mis on siit lahkunud meie maksusüsteemi jäikuse tõttu.

17:08 Aseesimees Kalle Laanet
Urve Tiidus, palun teie küsimus!

17:08 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Seoses selle eelnõuga on täna avalikkuses mitmel korral kõlanud "300 laeva Eesti lipu alla". Seda on ka seaduseelnõu seletuskirjas mitu korda välja toodud, et on teoreetiline võimalus, et neid laevu tuleb Eesti lipu alla umbes 300. Minu küsimus on selline. Viitan ka eelnevale küsijale, kes ütles, kui palju on Eesti omanike käes kaubalaevu. Milline on see tegelik number või millele see number 300 toetub, mis iseenesest kõlab ju väga hästi? Kes siis loobuvad teiste riikide lipust ja milline täpselt on see atraktiivne eelnõu punkt, mis neid siia nii suurel arvul meelitab, mis, ma rõhutan, oleks iseenesest ju tore?

17:09 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Ma olen teiega nõus, et see oleks tore. See number ei ole tekkinud nii, et keegi lihtsalt mõtles mõne kauni ümmarguse numbri peale. Selle eelnõu ettevalmistamine ulatub vähemalt aastasse 2012, kui võeti vastu Eesti merenduspoliitika aastateks 2012–2020. Siis kaardistati esimest korda need meetmed, mis võiksid laevu Eesti lipu all hoida, sest toona oli veel mõni suur kaubalaev Eesti lipu all. Hilisemal ajal, möödunud aastal tegi Veeteede Amet veel täiendava uuringu, spetsiaalselt tellis selle uuringu. Uuringu läbiviija tegi sihtsuunitlusega intervjuusid Saksamaa suurtes sadamates, küsides laevaomanikelt, mis

võiksid olla need argumendid, et nad vahetaksid praegust lipuriiki. Tõsi see on, et esimeseks ei tohi olla neid takistusi, mis meie maksusüsteemis praegu on, aga teiseks vaadatakse loomulikult kaldasektori efektiivsust, kvaliteeti. Me oleme väga uhked oma elektroonilise asjaajamise üle ning need registrid ja registritega seotud asjaajamine peaks olema see argument, mis paneb ühe laeva omanikfirma otsustama, et ta toob oma laeva Eesti lipu alla.

17:11 Aseesimees Kalle Laanet
Toomas Kivimägi, palun!

17:11 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud minister! Eesti meremeeste esindusorganisatsioonid on välja tulnud väitega, et paljuski tehakse neid soodustusi laevaomanikele tegelikult meremeeste sotsiaalkindlustuse arvel. See on sama küsimus, mille härra Andres Herkel esitas. Toon väga konkreetse näite. Maksubaasiks on selle seaduseelnõu kohaselt kehtestatud 750 eurot, mille pealt makstakse ka üksikisiku tulumaksu. Samas arvestatakse nii töötushüvitist, koondamishüvitist kui ka vanemahüvitist sellelt tasult, mille pealt on makse makstud. Ehk kui üks meremees saab 2000 eurot palka, siis arvestatakse näiteks vanemahüvitist üksnes 750 euro pealt. See on ilmselgelt ülekohtune. Kas te jagate seda seisukohta või olen ma millestki valesti aru saanud?

17:12 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Tänan küsimuse eest! Nii meil on, et sotsiaalseid tagatisi saad sa selle summa pealt, mille pealt on makstud sotsiaalmaksu. Ja kui neil on maksubaas 750 eurot, siis täpselt samuti nagu Selveri kassapidajal, kelle puhul on sotsiaalmaksu makstud 750 euro pealt ja kellele on teada, millist haiguspäevatasu või vanemahüvitist ta saab, jääb see nii ka meremeeste puhul. Neid koheldakse võrdselt nendesamade teiste Eesti inimestega, kes maksavad sotsiaalmaksu 750 euro pealt.

17:12 Aseesimees Kalle Laanet
Sven Sester, palun!

17:12 Sven Sester
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt tunnustan, et selline eelnõu on Riigikogusse lõpuks jõudnud. Seda on ju tõesti pikalt tehtud, ka varasemad valitsused on selle nimel tööd teinud. Mul on mõned küsimused. Ma arvan, et see on oma olemuselt hea eelnõu. Ja kui meil on võimalik seda Riigikogus paremaks teha – ma pean silmas riigi veel atraktiivsemaks tegemist, nii on võib-olla korrektsem öelda –, siis tuleks selle nimel kindlasti pingutada. Ma markeerin kaks numbrit, küsin teilt nende kohta. Üks on 500 ja teine on 750. See 500 on laevade mahutavuse piir, mis on neile pandud, ja 750 on baasnumber, mille pealt makse arvutatakse. Kuidas iseenesest töögrupid jõudsid selleni, et need võiksid olla just sellised numbrid? Võib-olla võiks need numbrid madalamaks viia ja seda atraktiivsust veelgi suurendada. See on kindlasti üks ettepanekuid, mis võib selle ajaperioodi jooksul lauale tulla. Äkki te natukene valgustate Riigikogu ka sellel teemal?

17:13 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Kogumahutavus 500 oli Veeteede Ameti esialgses ettepanekus. Ma vaatan korraks üles ja püüan saada silmsidet Veeteede Ameti peadirektoriga. Ta noogutab rõdult, et jah, see 500 on tulnud koostööst sektoriga ja ilmselt olnud nende ettepanekutes juba pikalt. Lihtsalt suurusjärgu näitamiseks toon ka näite, mida see kogumahutavus 500 tähendab. Mõelge laevadele, mis võiksid teile silma ette tulla, näiteks Hiiumaa ja Saaremaa vahet sõitvatele Tõllule, Leigerile, Tiiule ja Piretile. Kahe viimase kogumahutavus on 4987. Ja mõelge korraks võrdluseks ka selle 500 peale.
Nüüd sellest 750-st. Tõepoolest, sektorilt tuli ka teistsuguseid ettepanekuid, et me peaksime laevapere koosseisu tööülesannete järgi kaheks jagama ja see baas, mida maksustatakse, võiks olla näiteks 500 eurot ja ohvitserkonnale 1500 eurot. Aga pikkade arutelude järel, konsulteerides ka Rahandusministeeriumiga, kes esindas seda seisukohta, et Maksu- ja Tolliamet peaks suutma selle

alandatud baasi pealt ka efektiivselt maksu koguda, jäädi siiski ühtse lähenemise eelistuse juurde. Oluline on selle 750 kõrval välja tuua ka üks võrdlusarv. Majanduskomisjonis rääkis Veeteede Ameti esindaja, et neil on ülevaade ka Eesti meremeeste keskmisest netopalgast, mis kipub olema 2800 eurot.

17:15 Aseesimees Kalle Laanet
Krista Aru, palun!

17:15 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Seaduseelnõu ise on igati tervitatav. Selle suur eesmärk on see, mida on siin saalis ka juba mitu aastat oodatud ja millest on räägitud. Seaduseelnõu ettevalmistamisega on tõesti palju vaeva nähtud, sellega on palju tööd tehtud. Öelge, kuidas te hindate, kas need seaduseelnõusse saanud maksusoodustused meremeestele on piisavalt atraktiivsed, paindlikud ja arusaadavad, et kiirendavad ja suurendavad nende kaubalaevade tulekut Eesti lipu alla.

17:16 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Ma tänan küsimuse eest! Tõepoolest, eelkõige just sektori initsiatiivil on selle eelnõuga aastaid tööd tehtud. Kui ajalukku tagasi minna, siis aastal 2007 üritati neid viimaseid kaubalaevu Eesti lipu all hoida EAS-i toetusmeetmega. EAS maksis laevaomanikule tagasi sotsiaalmaksu, mis ületas kokkulepitud taset. Aga see ei hoidnud neid laevu meie lipu all, need laevad ei jäänud siia. Nii et ainult maksudega me edu ei saavuta. Me ei lähe võistlema nende lipuriikidega, kes on kehtestanud nullmaksumäära. Meil pole kordagi nullrežiimi kehtestamist ka laual olnud. Siin on väga kaalukas ja kandev osa kaldasektoril ja meie enda valmisolekul pakkuda head registriteenust. See on võti. Kuna maailmas on piisavalt nullmaksumääraga lipuriike, siis alla selle enam pakkuda ei saa.

17:17 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

17:17 Peeter Ernits
Hea juhataja ja lugupeetud minister! Kahju, et head sõpra Tarmo Kõutsi siin pole, ta väga rõõmustaks. Ka mina rõõmustan ja arvan, et paljud rõõmustavad, et selline asi on siia jõudnud. Aga Tarmo Kõuts on öelnud, et kui tulumaks ei lähe nulli peale, siis ei ole sellel asjal erilist mõtet. Laevajuhtide ühenduse raportis, mis on võib-olla ka teistel olemas, on must valgel kirjas, et 20% tulumaksu 750 eurolt on liialt kõrge, et avaldada positiivset mõju meremeeste konkurentsivõimele, pigem vastupidi: asi võib veelgi hullemaks minna. Nii et see on kulukam ja hullem kui praegune süsteem. Tuleks ikkagi kehtestada nullmäär, nii nagu on Leedus, Hollandis ja mitmel pool mujal, või siis 11,6%, mida vahepeal kaaluti. Miks me siis Tarmo Kõutsi arvamust ei arvesta?

17:18 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh küsimuse eest! Ka mul on kahju, et isand Tarmo Kõuts praegu siin meiega ei ole, aga ma olen kindel, et ta jälgib meid *online*-kanalite vahendusel. Ja nüüd küsimus, mis on maksumäär. Praegu on nendel Eesti meremeestel, kes teenivad mõne teise riigi lipu all, maksumäär 20% kogu oma teenistuselt, mitte kokkuleppeliselt 750 eurolt. Kui ta saab n-ö keskmist tugevat palka, s.o 2800 eurot, siis praegu on tal selle pealt maksukohustus 20%. Nii et maailmameredel töötavad Eesti meremehed saavad tulumaksu erirežiimi. Ma arvan, et lisaks oskavad nad kindlasti hinnata seda teist poolt ehk tonnaažimaksu, mis võiks motiveerida laevaomanikke oma laevu Eesti lipu alla tooma.

17:19 Aseesimees Kalle Laanet
Arto Aas, palun!

17:19 Arto Aas
Aitäh, hea minister! Loomulikult võib öelda, et eelnõu eesmärk on üllas, aga pole päris kindel, et eelnõu sisu meid sellele eesmärgile lähemale aitab. Komisjonis jäi asjast üsna segane mulje. Iseenesest on küll märkimisväärne, et ministeerium ja valitsus on võtnud ette nii julged prognoosid: SKP kasvu suudetakse komakoha täpsusega prognoosida isegi aastaks 2060. Loodame, et nii läheb. Aga palju segadust oli just

sellega, et kellele see maksusoodustus siis ikkagi rakendub, kas laevaomanikele või reederitele, kuidas maksustatakse kolmandate riikide inimesi jne. Komisjonis oli segadus nii suur, et isegi valitsuse enda esindajate, MKM-i ja Rahandusministeeriumi esindajate arusaamad oli erinevad. Ja komisjonis muudeti jooksvalt positsioone. Sellist nalja tihti ei näe. Aga ka ametiühingud saatsid põrmustava arvamuse. See oli väga suur üllatus, et ametiühingud ei ole selle eelnõu sisuga nõus. Kuidas te seda kommenteerida oskate?

17:20 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh! Ma arvan, et majanduskomisjonis oli väga tõhus arutelu. Kahjuks tuli järgmise komisjoni koosoleku algus vastu, aga kindlasti te jätkate neid tõhusaid arutelusid. Mina julgen küll öelda, et väga staažikas riigiteenistuja proua Lemmi Oro Rahandusministeeriumist andis täiesti asjakohaseid kommentaare. Ja neid kommentaare on veel kinnitatud teile kõigile laiali saadetud detailses tabelis, kus on näha, millisele laevapere liikmele mis juhtumil erirežiim kohaldub ja millisele laevapere liikmele see ei kohaldu. Ajakriitilises seisus on mõnikord keeruline tabelit suusõnaliselt ette kanda.
Mis puutub meremeeste ametiühingusse, siis iga töötajate eest seisev organisatsioon peab nõudma maksimumi. Ja maksimum oleks tõenäoliselt see, et sa ei maksa üldse maksu, aga saad kõik sotsiaalsed garantiid. See on nüüd auväärse Riigikogu valik, kas kohasem oleks selline erirežiim või erirežiim, mis on selle seaduseelnõu kujul jõudnud teie lauale pikkade vaidluste ja sektoriga läbirääkimiste tulemusena.

17:22 Aseesimees Kalle Laanet
Toomas Kivimägi, palun!

17:22 Toomas Kivimägi
Aitäh! Austatud minister! Ka minu hinnangul on tegemist lausa paduoptimistliku eelnõuga. Ma pean silmas seda eesmärkide tabelit, mida esitleti ka komisjoni istungil. Muide, esitluse parandatud versioon on kuhugi kadunud. Selles tabelis oli aastaks 2050 seatud lausa selline eesmärk – 1,1 miljardit eurot täiendavat maksutulu. Kui see kõik on nii ilus, siis mul tekib väike kahtlus, et äkki võib siin olla riive ka selle mugavuslipuga. Aga kui see kõik on õige, mis siin kirjas on, siis ma küsin taas kord järgmise küsimuse. Miks ikkagi ei ole sellesse eelnõusse kaasatud Eesti reisilaevad, mis Euroopa Majanduspiirkonnas sõidavad ja regulaarreise teevad? Kas me peame ootama, et nad lähevad mõne teise riigi lipu alla, ja hakkame siis jälle jõupingutusi tegema, et neid Eesti lipu alla tagasi tuua?

17:23 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Ma arvan, et optimistlik meel ei ole iseenesest halb, eriti kui see tuleb sektorist. Valitsus on sellest sektorist tulnud väga kõrgeid ootusi aastaks 2050 aeg-ajalt ikka allapoole toonud ja öelnud, et ennustame lähimat seitset aastat. Ja lähima seitsme aasta puhul on Veeteede Amet võtnud aluseks need Euroopa Liidu piirkonnad, kes on äsja teinud maksuerisuste otsuseid või loonud oma registri ja saanud sinna laevu teatud aja jooksul. Nagu majanduskomisjonis ka kõlas, Madeiral õnnestus need 300 laeva oma registrisse saada. See ei tule iseenesest. See ei juhtu automaatselt peale seda, kui Riigikogu on seaduse vastu võtnud ja Euroopa Komisjonist on riigiabiluba saadud. See eeldab väga sihipärast tööd meie registritega. See töö ei ole veel valmis, aga me oleme valmis Veeteede Ametit igati aitama. Ahjaa, küsimus oli reisilaevade kohta. See võttis pikki aastaid aega, et üldse avada see võimaluste värav, et Eesti ühes sektoris tehtaks maksuerisused. See ei olnud merendussektorile kerge. See ei olnud ka mitme ministeeriumi koostöö mõttes kerge. Ja seetõttu ongi see pakett, mis teie ees laual on, nii kitsas. Sisseharjunud mõte, et meil peab kõik olema väga ühetaoline – isegi siis, kui see mõne sektori ära lämmatab –, on ikka päris kõva.

17:25 Aseesimees Kalle Laanet
Kristen Michal, palun!

17:25 Kristen Michal
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle tundub oluline see mõte, mida te siin vastustes ka kirjeldasite. Seetõttu ma kordan üle, et muudatusi ei tehta ainult maksukeskkonnas, vaid see puudutab ka registreid, need on laiemad. See on siia tulnud erinevate valitsuste abiga. Seda on aastaid tehtud ja

erinevad valitsused on sellesse oma parima panuse andnud. Täna on esimene osa siin saali ees. Ma suhtun sellesse pigem positiivselt, aga mul on üks tehniline küsimus: kuidas seda tegevust edasi korraldatakse ja rahastatakse? Praegu rahastab selle tegevuse viimast otsa vist EAS. Kuidas on lähiaastatega? Nagu me majanduskomisjonis hästi teame, on ka järgmise valitsuse ajal veel mitu muudatuste lainet tulemas. Mis plaanid sellega on?

17:26 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Ma pean tunnistama, et Riigikogu töötas kiiremas tempos, kui mu ootus oli. Nii et see täpne tabel rahastuse kohta, kuidas toetatakse Veeteede Ameti töid registrite väljaarendamiseks, jäi mul teise hoonesse. Need eelarveread on absoluutselt olemas, olen neid oma silmaga näinud, aga ma pole kahjuks tabelit pähe õppinud.

17:26 Aseesimees Kalle Laanet

Andres Herkel, palun!

17:26 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Varasema keskustelu jätkuks: tõepoolest, see 750 eurot vanemahüvitise ja haigushüvitise alusena on ikka väga madal. Ja kui Eesti meremehed on tõesti huvitatud tulumaksu erirežiimist, siis miks võetakse neilt võimalus seda ise deklareerida? See jääb arusaamatuks. Aga küsimus, mille ma nüüd püstitada tahan, on selline: mis takistab Eestil liikuda nullmaksumäära suunas, kui Leedul on see võimalik olnud? Mis eristaatus sellel Leedul siis on? Ja kas see Leedu nulltulumaksumäär laieneb ka reisilaevadele või kehtib ainult kaubalaevadele?

17:27 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Kui Leedus on nullmaksumäär olemas, siis järelikult on tal selle jaoks saadud riigiabiluba. Eestis on see 750 eurot kompromisside tulemus. See väljendab eelkõige Rahandusministeeriumi arusaama, et iga töötaja, kes soovib saada teatavat sotsiaalkindlustuskaitset, peab omalt poolt maksudega panustama. Ka Eestis miinimumpalka teeniva inimese puhul on nii. Ka 500 eurot teeniva inimese eest makstakse 33% sotsiaalmaksu selle 500 euro pealt. Nüüd veel sellest Leedu nullmaksumäärast. Me ei ole Eestis plaaninud nullmaksumäära kehtestada. See ei ole iseenesest ka niivõrd määrav, kui me mõtleme, mis on ohvitserkonna reaalne palk merendussektoris.
Oli ka küsimus, miks on meremees sunnitud olema olukorras, kus tema eest makstakse maksu ainult 750 euro pealt. Võib-olla ta tahaks maksta oma 2800 euro pealt 33% sotsiaalmaksu ja lisaks veel 20% tulumaksu. Ehk ta tunneb ennast väga halvasti, kui tema maksukohustus Eesti riigi ees jääb selliseks – 150 eurot tulumaksu ja 150 eurot sotsiaalmaksu. Ma veel kord rõhutan üle, et see erirežiim ei laiene automaatselt igale Eesti meremehele, kes teenib mis iganes lipu all olevas laevas. Kui ta jätkab oma teenistust Antigua lipu all, siis ta erirežiimi alla ei lähe.

17:29 Aseesimees Kalle Laanet

Heidy Purga, palun!

17:29 Heidy Purga

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Selle eelnõu puhul on tegemist riigiabiga, mis eeldab Euroopa Komisjoni heakskiitu. Millal te kavatsete seda luba küsida, kas enne teist lugemist või mõnel muul ajal? Meie eeldame, et seda tehakse enne teist lugemist.

17:29 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Me oleme pidanud esialgseid konsultatsioone. Nagu te näete, eelnõus on kirjas nii, et seadus ei hakka kehtima mitte peale Riigikogus vastuvõtmist, presidendi allkirjastamist ega Riigi Teatajas väljakuulutamist, vaid see hakkab kehtima peale riigiabiloa saamist. Esialgsed konsultatsioonid on andnud meile põhjust ja võimaluse arvata, et ka see versioon, et Riigikogu võtab seaduse vastu ja riigiabiluba saadakse peale seda, on antud kontekstis tehtav. Silmas tuleb pidada, et kõik Euroopa Liidu liikmesriigid, kellel on merepiir, on mingit analoogset riigiabiluba juba taotlenud. See ei ole midagi erakordset ega esmakordset läbirääkimistel Euroopa Komisjoniga.

17:30 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

17:30 Peeter Ernits
Hea juhataja! Lugupeetud minister! Ma ei hakka siin rääkima nendest Indoneesia madrustest, kes hakkavad selle seaduse järgi ka Eestilt pensioni saama. Aga räägime reisiparvlaevade väljalipustamise protsessist, mis väidetavalt jätkub. Aastal 2014 läks viimane kaubalaev. Ka laevajuhtide liidu analüüsis, mis on siin meie käes, on selgelt kirjas, et see protsess toimub ka praegu ja me peame midagi ette võtma. Ma küsin, millal te tulete välja järgmise eelnõuga, mis puudutab reisiparvlaevu. Näiteks Tallinkile annab ühe laeva Läti lipu alla viimine umbes 17 miljonit kokkuhoidu.

17:31 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Tänan küsimuse eest! Te mainisite siin Eesti Laevajuhtide Liidu seisukohti. Ma arvan, et väga vajalik on teha esimene samm selleks, et teada saada, kas Eestil mereriigina – ja väga head lippu pakkuva mereriigina – on võimalik nende sammude tagajärjel laevad tagasi oma lipu alla saada. Ja selline on ka laevajuhtide liidu seisukoht olnud. Nad tunnustavad riigi initsiatiivi tuua kaubalaevad tagasi Eesti lipu alla. Samuti on nende tunnustust väärinud plaan teenida merendussektori arendamisega tulu. Nad on kindlad, et eelnõu on hädavajalik alustala merendussektori arendamise edasiste etappide tarvis. Merendusringkondades on seda kaua oodatud.
Me oleme seda teemat arutanud ka Merendusnõukojas, mis koondab endas merendussektoriga seotud inimeste või ettevõtete esindajaid. Seal on esindatud ka Tallink. Mina ei ole seal kuulnud vetostavaid seisukohti, millega öeldakse, et me merendusinimestena peame sellist initsiatiivi kuidagi halvaks, sest see ei laiene kõigile. Vastupidi, seda initsiatiivi peetakse väga tänuväärseks ja kauaoodatuks.

17:33 Aseesimees Kalle Laanet
Arto Aas, palun!

17:33 Arto Aas
Aitäh! Räägime korra maksustamisest. Komisjonis kõlas väide, et nendel laevadel on keskmine netopalk 2800 eurot. See tähendab, et tõenäoliselt töötavad nendel laevadel ka inimesed, kes saavad 5000–6000 eurot kuus. Edaspidi hakkab nende kõikide maksukoormus olema 150 eurot. See on kindlasti selle sektori laevaomanikele ja töötajatele suur kingitus. Kusjuures see on iseenesest täiesti liberaalne lähenemine, et riigi ülalpidamiseks maksavad kõik kodanikud võrdse summa.
Keskerakonna puhul on see lähenemine minu teada pisut erinev olnud, on räägitud solidaarsusest. Riigi ülalpidamine on kindlasti kallim kui 150 eurot kuus. Meremeestel on tõenäoliselt lapsed ja vanemad ning nende koolid, tänavad, tervishoid ja turvalisus maksavad ka midagi. Ma tahan täpsustuseks küsida, kust see raha tagasi tuleb. Kas tõesti ainult sellest laevade registreerimismaksust, mis on paarkümmend tuhat aastas? See ei ole ju väga suur summa.

17:34 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Te nüüd läksite jälle lihtsustamisega üle võlli. Kõigile meremeestele ei hakka see erirežiim kehtima. Nad peavad ikkagi töötama selle lipu all, millele erirežiim kehtima hakkab. Nendest 5000 meremehest, kes praegu ei ole Eesti lipu all, teenib nii mõnigi kas vabal valikul või sunnitult lipu all, millele erirežiim ei laiene. Ja nüüd võrdluseks: kui see meremees teenib näiteks Panama lipu all, siis ta makse ei tasu.

17:35 Aseesimees Kalle Laanet
Krista Aru, palun!

17:35 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Eesti Laevajuhtide Liidu üks murekoht on seotud selle ravikindlustusega, mille meremehed peavad ise muretsema, ise ostma, sest nad ei maksa seda 13%. Nende küsimus oligi eelkõige seotud sellega, kas oleks võimalik seda paindlikumaks muuta. Nad leidsid,

et täismaksete tasumine ei ole sisuliselt põhjendatud, sest meremehed on keskmiselt 180 päeva aastast merel, kus neil on ravikindlustus juba nagunii olemas. Neil on siis pool aega aastast kahekordne ravikindlustus, sest nad peavad selle kindlustuse ostma 12 kuuks.

17:35 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Ravikindlustust peavad nad ka praegu ostma, sest tegemist on suurte kaubalaevadega, mis ei pruugi ainult Euroopa Liidu sees tööd teha. Haigekassa kindlustusest seega ei piisaks, neil peab olema erakindlustus. See võimalus haigekassa kindlustust saada on vabatahtlik, see ei tule kohustusena. Eelkõige võib see mõjutada neid meremehi, kes ei käi 183 päeva järjest kaugetel meredel tööd tegemas, kelle töörežiim on näiteks üks kuu merel, üks kuu maal. Lühema etteteatamise korral lahkuksid nad sadamast taas merele just sel hetkel, kui nende ravikindlustus kehtima hakkaks, sest teadupärast kehtib see meil kuuajase etteteatamisega.

17:36 Aseesimees Kalle Laanet

Sven Sester, palun!

17:36 Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui see eelnõu Riigikokku tuli, siis ma vaatasin, et talle oli pandud kaks jõustumisaega: üks tuleneb Euroopa Liidu abist ja teine on üldise jõustumise aeg. Sellega on muidugi väga kiire, tähtaeg on 1. jaanuar, ja majanduskomisjon on siin täielikke pingutusi teinud. See lugemine oleks tegelikult võinud olla jaanuaris, kui me oleks lähtunud oma seitsme töönädala tsüklist. Meil on tõesti huvi sellega kiirelt edasi minna.
Aga mu küsimus on pigem selles, et kui me nüüd selle eelnõuga ühel hetkel ühele poole saame – on see siis selle aasta lõpus või võtab see natuke rohkem aega –, kas tegelikult kõik osapooled, peaasjalikult Veeteede Amet, on selleks ka valmis. Kui see seaduseelnõu n-ö jõusse astub, siis sellest hetkest alates on ju vaja ühte kontaktpunkti. Lisaks tulevad kohe ka kõik muud nüansid. Küsin niimoodi: kas riik on selleks tegelikult valmis?

17:37 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Kõik ametkonnad ei ole valmis. Ja nagu te näete ka jõustumise tähtaegadest, Maksu- ja Tolliamet peab looma erandi oma registritesse. Käivitamiseks läheb vaja jõustamisaega 1. jaanuar 2020, mitte 1. jaanuar 2019.

17:38 Aseesimees Kalle Laanet

Eiki Nestor, palun!

17:38 Eiki Nestor

Austatud minister, ma väga tänan selle eelnõu eest, sellepärast et seda on meie merendusele kaua lubatud. Ma saan aru, et eelnõu on keeruline. Aga nüüd oleme sellises olukorras, et Euroopa Liidus on ühed ravikindlustuse reeglid ja mõne riigiga on meil sotsiaalkindlustusleping – enamiku maailma riikidega kahjuks mitte –, kuid laevad jõuavad igale poole. Riigikogu on praegu olukorras, kus nii laevaomanikel kui ka minu sõpradel meremeestel on ohtralt märkusi või midagi öelda selle eelnõu kohta. Arusaadav, nad on seda ammu oodanud. Kas neil on veel mingi võimalus kaasa rääkida? Ma küsin nii: kus on see koht, kus peaks ühiselt laua taha istuma ja seda veel arutama, et leida kompromiss erinevate variantide vahel?

17:39 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Aitäh küsimuse eest! See on sulatõsi, et seda eelnõu on pikalt oodatud. Selle eelnõu menetlemisega viib tänane Riigikogu ellu ka eelmise Riigikogu lubaduse, kes kiitis heaks Eesti merenduspoliitika arengukava, mille suunad seati paika juba aastal 2012. Tõsi on ka see, et ametiühingutel ja laevaomanikel on nii mõneski küsimuses täiesti vastukäivad ootused. Ja see kompromiss võib nii mõneski küsimuses realiseeruda nii, et kumbki pole rahul, aga kumbki ka ei ütle, et jätke see seaduseelnõu vastu võtmata.
Siin tuleb silmas pidada, et Eesti ametiühingud seisavad Eesti meremeeste eest, aga laevaomanikud

tegutsevad maailmameredel. Nagu ka varem mainitud sai, me räägime laevapere väärikatest liikmetest, inimestest, kes on pärit kaugematelt maadelt. Nende laevaomanike laevaperes võivad kapten ja tüürimees olla Eesti kodanikud, aga ülejäänud laevapere mitte, kuid ikkagi püütakse selle poole, et nad oma laeva Eesti registrisse tooks. Nii et sellist kompromissi on pikalt otsitud, kuid lootus seda leida on õhkõrn. Küsimus oli, kus on see koht, kus võiks neid kokkuleppeid veel timmida. Ma ise näen, et ühelt poolt on see Merendusnõukoda, kus on esindatud nii ametiühingud kui ka reederid. Ja täiesti vääramatult – ma olen nõus siin varem kõlanud mõtetega – on selleks kohaks ka Riigikogu majanduskomisjon, kellel on kõik hoovad seaduse paremaks tegemiseks.

17:41 Aseesimees Kalle Laanet
Urve Tiidus, palun!

17:41 Urve Tiidus
Aitäh! Lugupeetud minister! Siin eelnõus on toodud üks näide Euroopast. Portugalis on väidetavalt selliste maksuerisustega ja -soodustustega väga kiiresti saavutatud terve hulga laevade Madeira rahvusvahelisse laevaregistrisse, Portugali lipu alla tulek. Ma saan aru, et see on inspireerinud ka Eestit. Aga minu küsimus on selline: kas need tingimused on seal samasugused nagu meil, et reisilaeva meremehed maksavad maksu nii nagu maismaal töötavad inimesed, aga kaubalaevadel saadakse tohutuid soodustusi? Kas teil on olemas mingisugune ülevaade sellest, kui palju me oleme sealt inspiratsiooni saanud? Siin on ka kirjas, et kahe aastaga tuli nende lipu alla 300 laeva.

17:42 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Ma saan aru, et Madeira on eelnõu seletuskirja kirjutajatele inspiratsiooni pakkunud seetõttu, et see on üks viimaseid äsja loodud registreid, mis on nii palju laevu saanud. Loomulikult on tehtud ka vanade registrite väga sügavat analüüsi. Mõtlen meie lähemaid naabreid Soomet, Rootsit ja Saksamaad – ka sealt on paremaid ja edumeelsemaid ideid üle võetud. Me ei kopeeri seda Madeira mudelit.
Kuna ma näen, et te olete viimane küsija, siis ma rõhutan veel ühe asja üle. See taotlus, et me tahame saada 300 laeva Eesti registrisse seitsme aastaga, ei tähenda seda, et me hakkaksime kuidagi oma lipuriigi mainet alla laskma, et me ei täidaks neid rahvusvahelisi merekonventsioone, millega me oleme liitunud või et me vähendaksime kontrolli nende aluste üle, kellel on õigus Eesti lippu kanda. Kogu kontroll jääb alles.
Kui meil on praegu null suurt kaubalaeva ja tulevikus 300, siis see tähendab lisatöömahtu eelkõige Veeteede Ametile, aga sellega on arvestatud. Seetõttu me loomulikult tahame julgustust, mida annab see, kui Euroopa Liidus on mõnel liikmesriigil õnnestunud luua register, kuhu on kiirelt laevu tulnud, aga me ei lähe teisi mingite madaldatud kriteeriumitega üle lööma.
Nüüd sellest täpsest küsimusest, kas neil on kaks maksurežiimi: üks kaubalaevadele ja teine reisilaevadele, regulaarreise tegevatele laevadele. Seda vastust ma ausalt ei tea.

17:44 Aseesimees Kalle Laanet
Proua minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh teile! Palun kõnelema majanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

17:44 Sven Sester
Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! Ma annan ülevaate sellest, mis toimus majanduskomisjonis, mida me seal arutasime ja mida me lõpuks otsustena vastu võtsime. Me saime just selle konkreetse teemaga seonduvalt kokku 5. novembril. Tegemist on siis eelnõuga, mis kannab numbrit 722, ehk Vabariigi Valitsuse algatatud laeva lipuõiguse ja laevaregistrite seaduse muutmise ning tulumaksuseaduse ja nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga. Me olime komisjoni kutsunud ka erinevad osapooled seda eelnõu tutvustama. Istungil viibisid kohal majandus- ja taristuminister Kadri Simson ja Veeteede Ameti arendusosakonna juhataja Eero Naaber, lisaks merendustalituse juhataja Katrin Andre ja peaspetsialist Gerli Ehte MKM-ist. Ka mitu Rahandusministeeriumi ametnikku oli kohal, peaasjalikult maksu- ja tollipoliitika asekantsler Dmitri Jegorov, samuti kaks inimest Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonnast: osakonnajuhataja Lemmi Oro ja peaspetsialist Kersti Sügis.

Ma ei hakka teile üle rääkima eelnõu tutvustavat osa. Peaasjalikult tutvustas seda meile Veeteede Ameti arendusosakonna juhataja Eero Naaber, aga kogu see tutvustus on juba täna siit saalist läbi käinud. Ma lähen pigem küsimuste ja vastuste juurde. Komisjonis oli palju eripalgelisi küsimusi. Nii et annan ülevaate peaasjalikult komisjoni enda tööst. Osa küsimustest, mis olid komisjoni istungil arutelu all, on kindlasti sellised, mis langevad kokku täna siin saalis esitatud küsimustega. Aga nüüd kõigest lähemalt.
Kõigepealt uuris Toomas Kivimägi, kas Euroopa Liidu õigusruum ei võimalda reisilaevasid erimaksurežiimi alla arvestada või on see Eesti riigi valik. Sama küsimus oli ka täna siin saalis. Eero Naaber vastas, et tegu on Eesti riigi valikuga ehk sisuliselt poliitilise otsusega. Sven Sester soovis teada, kuidas maksustatakse kolmanda riigi residenti, kes töötab Eesti lipu all oleval laeval. Siin tekkis väike ebakõla. Alguses nentis Eero Naaber, et kui tööandja asub Eestis, siis kehtiks tulumaksukohustus erimaksurežiimi korral, mis tähendab, et see oleks 20% 750-euroselt maksubaasilt. Dimitri Jegorov täpsustas, et kolmanda riigi residendile see erimaksurežiim siiski ei kohaldu. Lemmi Oro lisas juurde, et maksustada saab siis, kui maksumaksja on Eesti resident. Kui reeder ehk tööandja on Eestist, siis maksustatakse nii Eesti kui Euroopa Majanduspiirkonna residendist meremeest, kuid ei maksustata kolmanda riigi residendist meremeest. Nii et see sai väga selgeks.
Toomas Kivimägi soovis teada, kas kolmanda riigi mitteresidenti maksustatakse juhul, kui tööandja asub Eestis, sh ka juhul, kui laev sõidab välismaise lipu all. Lemmi Oro vastas, et ei maksustata. Kristen Michal palus korrata, kuidas siis maksustatakse erineva residentsusega meremehi. Lemmi Oro tõi veel kord välja, et kui Eesti tööandja töötajaks on Euroopa Majanduspiirkonna meremees, sh ka Eesti meremees – kui kõik need asjad on kokku langenud –, siis temale väljamakstud 750 eurolt peetakse kinni 20% tulumaksu. Kui töötaja on kolmanda riigi meremees, siis maksu kinni ei peeta. Härra Kivimägi uuris, kas on ka erinevusi Eesti lipu all oleva laeva ja mõne muu lipu all oleva laeva vahel, kui reeder on eestlane. Lemmi Oro märkis, et tulumaksuseadusest lähtuvalt on oluline maksumaksja residentsus, mitte lipp. Siinkõneleja soovis teada, kas Eesti tööandjat maksustatakse muu lipu all sõites samamoodi. Lemmi Oro vastas, et tulumaksuseadusest tulenevalt maksustatakse samamoodi. Lipp mängib rolli vaid sotsiaalmaksuseaduses, mitte tulumaksuseaduses. Tarmo Kruusimäe küsis, kas Eesti reederitel oleks kasulik võtta tööle topeltkodakondsusega meremehed, kellel on mõne kolmanda riigi, näiteks Venemaa pass, kuna sel juhul ei peaks nende eest makse maksma. Lemmi Oro vastas, et maksunduses ei mängi kodakondsus rolli, oluline on residentsus. Kui inimene on Eesti resident, siis peab ta ka Eesti seadustest tulenevalt makse maksma. Sven Sester täpsustas, et inimesel saab olla mitme riigi kodakondsus, kuid ta ei saa samal ajal olla mitme riigi resident. Piia Schults, meie ametnik, uuris, kuidas on residentsusega meremeestel, kes elavad suurema osa oma ajast laeval. Ta soovis teada, kas nad on selle riigi residendid, kelle lipu all olevas laevas nad töötavad. Lemmi Oro täpsustas, et maksude mõistes ei käsitleta laeval töötamist selles riigis töötamisena. Residentsus on eluliste huvide keskus, mis asub maismaal.
Toomas Kivimägi küsis veel kord üle, kas üksikisiku tulumaksu seisukohalt on oluline, millise riigi lipu all laevaga sõidetakse. Lemmi Oro vastas, et ei ole oluline. Dmitri Jegorov tõi välja, et erimaksurežiimi kasutamiseks peab laev olema Euroopa Majanduspiirkonna lipu all. Liikumisvabaduse tõttu ei tohi soodustust piirata, st seda vaid Eesti lipu all sõitvatele laevadele kehtestada. Sven Sester täpsustas, et erimaksurežiimi olulisim roll on kindlasti see, et olenemata palga suurusest maksustatakse kuni 750 eurot. Arto Aas uuris, mis on laevadel töötavate inimeste palgatase. Ka täna siin saalis käidi see küsimus täiendavalt üle. Eero Naaber vastas, et laeval töötavate isikute keskmine netopalk on tõesti 2850 eurot kuus.
Erki Savisaar soovis teada, kas tulumaks laekub Eesti riigi eelarvesse ainult juhul, kui laevapere liige on Eesti resident. Lemmi Oro vastas, et oluline on tööandja residentsus. Kui tööandja on Läti resident, aga meremees on Eesti resident, laekub tulumaks Lätti. Erki Savisaar küsis, millistel tingimustel laekuks tulumaks Eestisse. Lemmi Oro andis teada, et tulumaks laekuks Eestisse siis, kui tööandja ehk reeder on Eesti resident ning laevapere liige on Euroopa Majanduspiirkonna resident. Ta täpsustas, et erimaksurežiim kohaldub vaid siis, kui Eesti reeder sõidab Euroopa Majanduspiirkonna riigi lipu all. Dmitri Jegorov lisas juurde, et tulumaksuga saab maksustada vaid Eesti tööandja alluvat. Kui tegemist ei ole Eesti tööandjaga, siis ei saa talle Eesti tulumaksuseadust kohaldada. Ja alluv ehk meremees peab olema Euroopa Majanduspiirkonna riigi resident. Lisaks sellele peab ka laev olema Euroopa Majanduspiirkonna riigi lipu all. Lemmi Oro tõi veel välja, et tulumaksuseadus näeb ette, et kui keegi on teeninud tulu väljaspool Eestit, siis ta peab selle tulu Eestis deklareerima. Kui meremees on sõitnud mõne muu riigi tööandja all ja tema palgalt on vastavalt nende seadustele tulumaks kinni peetud, siis ta

peaks oma tulu Eestis deklareerima. Ja kui ta on töötanud tingimustele vastaval laeval, siis on tal õigus 750-eurosele maksubaasile. Sven Sester uuris, kas siis küsitakse teiselt riigilt raha tagasi. Lemmi Oro vastas, et kui sa oled mõne teise riigi eelarvesse juba makse maksnud, siis seda enam ei tagastata, kuid kui sa oled Eesti riigiga võrreldes vähem makse maksnud – näiteks töötanud sellise riigi ettevõtja juures, kus tulumaksu üldse ei maksta –, siis sa pead Eestis 750-euroselt maksubaasilt makse maksma.
Sven Sester küsis ka, kas sotsiaalkindlustus sõltub sellest, mis lipu all laev sõidab. (Kõigepealt me rääkisime majanduskomisjonis tulumaksust, siis jõudsime sotsiaalmaksuplokini.) Eero Naaber vastas, et jah, sotsiaalkindlustus sõltub küll sellest, mis lipu all sõidetakse. Dmitri Jegorov tõi välja, et kehtib selle riigi sotsiaalkindlustus, mis riigi lipu all see laev on. Ainus erand on see, kui tööandja ja töötaja on mõne muu sama riigi residendid, siis kehtib nende kodakondsusriigi sotsiaalkindlustus. Sven Sester soovis teada, kuidas kehtib sotsiaalkindlustus kolmandate riikide meremeestele. Eero Naaber andis teada, et sotsiaalkindlustus kohaldub ka kolmandate riikide meremeestele erirežiimiga laevadel. Tuletan meelde, et tulumaks kolmandate riikide meremeestele ei kohaldu. Sven Sester uuris, kas Eesti riik hakkab kolmandate riikide meremeestele tulevikus pensioni maksma. Dmitri Jegorov vastas, et kui kolmandate riikide meremehed on töötanud Eesti lipu all 15 aastat ning nende eest on 15 aastat makstud pensionikindlustuse osa sotsiaalmaksust, siis on neil õigus Eesti pensionile. Nii et mitu tingimust peab olema täidetud. Kadri Simson lisas, et tegemist on kohustusega, mis tuleb Euroopa tasandil katta. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa maksmise saab jätta vabatahtlikuks, kuid kohustuslik on maksta pensionikindlustuse osa, kui tööd on tehtud Euroopa Liidu lipu all.
Erki Savisaar uuris, kui suure pensioni kolmandate riikide meremehed saaksid. Eero Naaber vastas, et sel juhul saaksid nad miinimumpensioni. Sven Sester soovis teada, kas tonnaažimaks on selles kontekstis Eestis uus asi. Eero Naaber vastas, et Euroopas on selline maks iseenesest levinud, aga Eestis on tõesti tegemist uudse lahendusega. Härra Kivimägi uuris, milline on selle maksu seos sellega, mis lipu all laevad on. Eero Naaber vastas, et tegemist on Eesti residendist äriühingutega, mistõttu see maks lipust ei sõltu. Kuid kaudne nõue on see, et vähemalt 60% laevadest peab olema Euroopa Majanduspiirkonna riikide lipu all.
Debatt jätkus. Sven Sester küsis, kas praegu on probleemiks see, et Eesti füüsilisest isikust omanikud on oma laevad teistesse riikidesse registreerinud. Eero Naaber vastas, et selle eelnõuga soovitakse tõesti saavutada seda, et laevaoperaatorfirmad ning tööandjad asuksid Eestis. Kersti Sügis täpsustas, et tonnaažimaksu puhul on oluline eristada seda tulu, mis on teenitud tonnaažiga seonduvatest tegevusaladest, ning muud tulu, mida ettevõte on teeninud teiste tegevustega. Neid kahte ei saa kokku panna. Kadri Simson lisas juurde, et senine jaotamata kasum jääb seniste maksureeglite alla. Küsimus oli selle kohta, kui sa oled enne selle tonnaažimaksu peale minemist juba varasemate tegevustega kasumit teeninud. Sven Sester soovis teada, kuidas toimub dividendide maksmine tonnaažimaksu korral. Dmitri Jegorov vastas, et kui see tulu on tulnud teisest Euroopa riigist, siis on see maksuvaba. Ettevõtja peab ära näitama, et tulu on saadud konkreetselt tonnaažimaksust. Sven Sester soovis ka teada, kas eelnõu kohaselt on laevade register kaheks jagatud. Eero Naaber vastas jaatavalt: esimeses registris on laevad, mille kaldaettevõte asub Eestis, ning teises registris on laevad, mille kaldaettevõte asub välismaal.
Edasi soovis Sven Sester teada, kas eelnõu algataja on seisukohal, et eelnõuga tuleks edasi minna, läbida kolm lugemist, riigiabiloa saamisel jõustuksid maksustamist puudutavad sätted ja kas Rahandusministeerium kinnitab, et see on võimalik. Sama küsimus tuli ka siin meie tänases debatis üles. Dmitri Jegorov vastas, et nii on paaril korral tehtud, kuid juristidel on eriarvamused. Täielikult ei taheta sellist praktikat heaks kiita, kuna see tähendab seda, et seadust rakendatakse ja jõustatakse vastavalt sellele, mis on kirjas väljaspool seadust. Aga kuna tegemist on suhteliselt spetsiifilise seadusega ettevõtjatele, kes peaksid väga hästi valdkondlike arengutega kursis olema, leidub kindlasti neid juriste, kes sellist praktikat aktsepteerivad. Nagu me täna näeme, on eelnõu sellise konstruktsiooniga, et seda on võimalik iseenesest kolme lugemisega seadusena vastu võtta ja pärast vastuvõtmist jätkata protseduure, et Euroopast riigiabiluba küsida.
Toomas Kivimägi uuris, millele tugineb optimism, et aastaks 2025 on Eesti lipu all 300 laeva. Sama teema oli ka täna siin saalis üleval. Eero Naaber andis teada, et näiteks Madeira alustas nullist, kahe aastaga saadi registrisse 300 laeva ning praeguseks on neil 500 laeva. Eesti registriga läheb aeglasemalt, kuna laevanduses ei olda harjutud maksude administreerimisega. Sellise nõude aga Eesti loob. Eesti registri vastavus laevaregistrite seaduse nõuetele peab olema tagatud Veeteede Ameti efektiivse järelevalveteenusega. Ja lõpetuseks soovis Tarmo Kruusimäe teada, kuidas haakub see eelnõu

tulevikuvisiooniga. Eero Naaber vastas, et eelnõu on tulevikku vaatav, kuna operaatorfirma peab kuskil asuma. Ja kui Eestisse tuleb laevanduse kaldasektor, siis luuakse siia keskkond, kuhu ettevõtjatel on hea tulla. See toob siia ka operaatorfirmad. Praegu on Eestis suurusjärgus 10 000 tegevmeremeest, kes saaksid kaldaettevõtetesse tööle tulla.
Positiivsete nootidega võtsime komisjonis vastu ka otsused, mis olid üksmeelsed, konsensuslikud. Meie otsused olid sellised: kõigepealt tehti ettepanek lõpetada tänasel päeval esimene lugemine ja teiseks määrata muudatusettepanekute tähtajaks 21. november kell 17. Nagu ma mainisin, tehti need ettepanekud meil kõik konsensusega. Tänan!

17:58 Aseesimees Kalle Laanet

Austatud majanduskomisjoni esimees Sven Sester, teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Reformierakonna fraktsiooni nimel Kristen Michal, palun!

17:58 Kristen Michal

Hea juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head külalised! Kõigepealt ma tunnustan selle eelnõu väljatöötajaid. Eraldi tunnustan majanduskomisjoni esimeest, kes harukordse põhjalikkusega luges ette stenogrammi kogu komisjonis toimunud arutelu kohta, järjekorras küsimused ja nende vastused. See on midagi ainulaadset ja selliseid ettekandeid võiks Riigikogus rohkem olla.
Nüüd eelnõust endast. Seda eelnõu, nagu mainisid nii minister kui ka eelkõneleja, on tehtud mitmes valitsuses. Seda on tehtud aastaid, isegi aastakümneid. Ja tegelikult ei ole ette valmistatud mitte konkreetset eelnõu, vaid kogu seda valdkonda. Mäletan, et minagi saatsin praegusele majanduskomisjoni esimehele, tollasele rahandusministrile kirja. Istusime pikki õhtuid Rahandusministeeriumis ja jõudsime järeldusele, kuidas edasi minna. Valmis ka samasugune analüüs. Hea on näha, et valitsuselt ja erinevatelt osapooltelt on see teema nüüd Riigikokku arutamiseks tulnud. Minu meelest väärib eraldi rõhutamist just see põhimõte, mida mainis minister ja mida ma ka oma küsimuses esile tõin: selles eelnõus ja selles valdkonnas ei loe mitte vaid maksusoodustused, oluline on ka kõik, mis puudutab registreid, kaldasektorit jne. Muudatused tulevad päris mitme paketina, need ei jää kuidagi praeguse koalitsiooni ja valitsuse piiri taha. See tähendab seda, et aastate vältel tuleb neid muudatusi veel – see on üks väga pikk tegevus. Ja miks ma küsisin selle rahastamise kohta? Ma tean, et EAS-is saab see rahastamine selle aastanumbriga otsa. See tähendab seda, et ka praegune istuv valitsus peaks läbi mõtlema, kuidas kõiki neid tegevusi kaetakse. Samuti peaks õigusloome olema kvaliteetne. Kui tullakse majanduskomisjoni ette, võiks vaidlusi olla vähem ja seletused ühesemad. Aga ma ei taha siin liigselt piprateri poetada, need on olnud küsimustes ja tulevad edasistes aruteludes.
Kui nüüd vaadata seda komisjoni arutelu ja ka Riigikogu esimehe ja sotsiaaldemokraatide esindaja Eiki Nestori küsimust, mis oli võib-olla natuke ametiühingute vaimust ajendatud – ametiühingud ei olnud selle eelnõuga rahul –, siis ma arvan, et küllap see eelnõu ja samamoodi kõik järgnevad eelnõud ongi kompromiss erinevate huvide vahel. Aga kuna tegemist on väga mahuka, paksu eelnõuga, tuleb võib-olla majanduskomisjonis kaaluda, kas korraldada kohtumisi enne muudatusettepanekute tähtaega, mis on praegu 21.11, või seda vajadusel edasi lükata, et kõik see asi hakkaks õigelt jalalt minema ning ühiskond ja erinevad sektorid oleks kaasatud.
Nii et lühidalt kokku võttes ei ole see vaid maksuküsimus, see on laiem küsimus ja siin tuleb teha suur hulk muudatusi. Reformierakonna nimel saan öelda, et ehkki meilt kõlas hulganisti igasuguseid küsimusi, me oleme optimistlikud ja toetame selle eelnõuga edasiminemist. Aga me eeldame ka, et Veeteede Amet ja kõik teised osapooled, kes on sellesse positiivselt segatud, kaasa arvatud rahandusminister ja maksuspetsialistid, üritavad vastuseid ühesemaks ja konkreetsemaks muuta. Majanduskomisjonis oli, kuidas ma ütlen, väikest ujumist. Aitäh!

18:02 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Isamaa fraktsiooni nimel Sven Sester, palun!

18:02 Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Enne ma olin siin komisjoni esindajana ja andsin tõesti põhjalikuma ülevaate sellest, mis komisjonis toimus. Nagu te tähele panite, oli komisjonis pikk ja minu arvates konstruktiivne arutelu. Ma arvasin, et ka ajaloo huvides on hea, kui me anname täpselt teada, mida keegi mõtles, kuidas ta mõte liikus. Nüüd on mul võimalik anda mingeid indikatsioone ka oma

fraktsiooni nimel. Nagu ma oma esimeses küsimuses juba ütlesin, Isamaa toetab iseenesest seda lähenemist. Ta on ka varem toetanud erinevaid samme, selleks et Eesti konkurentsivõime suureneks, ja seda tegelikult eri sektorites. Praegu me räägime konkreetselt laevandusest, aga kui me vaatame ka mingeid varasemaid tegevusi, mis on aidanud Eesti konkurentsivõimet suurendada, siis ka kõigile nendele me oleme ilmselt käe alla pannud.
Mul on hea meel nentida, et kui vaadata ajaloos korra tagasi, siis tõsilugu, nii nagu ka eelkõneleja Kristen Michal ütles, nende teemadega on aastate jooksul tegeletud vähem intensiivselt ja intensiivsemalt. Nii et on tore seda eelnõu siin näha. Nüüdseks juba pea kaks ja pool aastat tagasi, 2016. aastal enne suve, me tõesti kogunesime Rahandusministeeriumis, tol hetkel mina rahandusministrina ja Kristen Michal majandus- ja kommunikatsiooniministrina. Sellel kogunemisel olid ka selle valdkonna tippspetsialistid, Veeteede Ameti peadirektor ja maksuameti peadirektor, erinevad asekantslerid. Me leppisime kokku, et selle pealt peaks hakkama n-ö heas mõttes vinti peale keerama. Ja me oleme ilusti jõudnud selleni, et see eelnõu on täna siin laua peal. Müts maha praeguste valitsusliikmete ees, kes on selle siia lauale toonud.
Ma olen täiesti nõus sellega, et tegemist on kompromissiga, vaadates ka kahte kirja, mis on juba saabunud majanduskomisjonile ja vist ka kõigile Riigikogu liikmetele nii ametiühingutelt kui laevajuhtide liidult. Ma ei välista, et meile võivad saata kirja veel kaptenite klubi, Logistika ja Transiidi Assotsiatsioon, laevaomanike liit jne. Kõik nad on tegelikult olnud ka töögruppidega seotud. Me räägime mõnikord mõne eelnõu puhul, et see on tehtud liiga kiirustades ja osapooli kaasamata. Mulle tundub, et seekord me oleme pikemalt selles protsessis olnud, erinevad osapooled on seda pigem aeglasemalt kui kiiremalt teinud. Kindlasti peab üle vaatama ka kõik need muudatused või ettepanekud, mis on saabunud.
Mina olen küll seda meelt, et kui on võimalik seda eelnõu enne seaduseks saamist veel heas mõttes tuunida ehk parandada, meie konkurentsivõimet suurendada nii, et me saavutame ka suurema poliitilise kandepinna – eesmärk peaks üldjuhul olema konsensuse saavutamine –, siis selle nimel tasuks pingutada. Lõppeesmärk peaks ju olema see, et selle seaduseelnõu seaduseks muutmisel me alustame mingit protsessi, mis kokku võttes tekitab olukorra, kus meremehed tulevad tagasi meie maksuregistritesse ja lisaks tulevad sinna ka täiesti uued laevad, mida me seal praegu ei näe.
Veel kord, ma arvan seda – tunnetades ka tänast õhkkonda, seda, mida kõik on nentinud –, et eelnõu on iseenesest hea. Hea on see mõte, millega me siin täna oleme, ja sellega tuleks edasi minna. Isamaa on kindlasti kahe käega selle poolt. Ma küsisin ka turu osapooltelt – siin on ju erinevate huvidega ametiühingud, laevaomanikud jne –, kumma nad valivad, kui panna kaalukeelele see, et me täna mitte midagi ei muuda, ja …
Kolm minutit juurde, palun!

18:06 Aseesimees Kalle Laanet
Palun, kolm minutit lisaaega!

18:06 Sven Sester
… see eelnõu, millega tehakse muudatusi. Kui nende vahel on vaja valida, siis kindlasti soovitakse seda uut, täna laual olevat muudatuste paketti. Ja kui nad panna valiku ette, kas see täna laual olev pakett või võimalikud täiendavad muudatused, siis soovitakse neid võimalikke täiendavaid muudatusi. Arvata võib, et nende aruteludega, mis siin lähimal ajal majanduskomisjoni egiidi all ees seisavad, on meil võimalik teha veel rohkem selliseid samme, mis aitavad kaasa konkurentsivõime tõstmisele. Aga ma rõhutan, et selleks peab olema suurem konsensus, siis me kindlasti arutame seda teemat. Isamaa taha see asi seisma ei jää. Aitäh!

18:07 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 722 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 722 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 21. novembri kell 17. Me oleme selle päevakorrapunkti menetlemise lõpetanud.

---

14. 18:08 Muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu (716 SE) esimene lugemine

18:08 Aseesimees Kalle Laanet
15. päevakorrapunkt, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud muuseumiseaduse muutmise seaduse eelnõu 716 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli kultuuriminister Indrek Saare!

18:08 Kultuuriminister Indrek Saar
Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu! Käesoleva seaduseelnõuga muudetakse muuseumiseaduses rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamist puudutavaid sätteid. See süsteem loodi 2013. aastal, et elavdada rahvusvahelist näitusevahetust. Riiklikku kahjuhüvitise tagamist on rakendatud näiteks selliste väga populaarseks osutunud näituste puhul nagu "Michel Sittow. Eesti maalikunstnik Euroopa õukondades" ja "Aivazovski. Ideaali otsinguil" Eesti Kunstimuuseumis. Praeguseks on aga selgunud, et kehtivas muuseumiseaduses kasutatav mõiste "vääramatu jõud" on liiga abstraktne. See on tekitanud välispartnerites ebakindlust, millised riskid siis ikkagi on kaetud ja millised mitte, ning seetõttu on sageli nõutud lisaks riigi tagatisele või ka selle asemel endiselt ka erakindlustust. Teiseks on rahvusvaheliste näituste omanikele oluline, et kahjuhüvitisega oleks kaetud ka kahju, mis on põhjustatud nähtustest, mis klassikaliselt liigituvad küll vääramatuks jõuks ning on seetõttu kehtiva muuseumiseadusega välistatud riskid, kuid mille vastu kindlustamine on rahvusvaheliste näituste korraldamise praktikas tavapärane. Sellisteks riskideks on näiteks loodusjõudude tekitatud ja näituse vedamise ajal aset leidva terrorirünnaku tagajärjel tekkinud kahju. Seega soovime muuseumiseaduses loobuda vääramatu jõu mõiste kasutamisest, määratleda konkreetselt need riskid, mida riiklik kahjuhüvitis ei kata, ning arvata riskid, mis praegu on vääramatu jõu mõistega hõlmatud, riikliku kahjuhüvitisega kaetud riskide hulka. Selliste muudatuste puhul ei tohiks enam ühelgi juhul täiendava kindlustuslepingu sõlmimise põhjuseks olla asjaolu, et Eesti riigi pakutav kahjuhüvitise tagatis ei ole rahvusvahelise näitusevahetuse praktika kohaselt piisav.
Riigile pole kahjuhüvitise süsteemi rakendamine seni õnneks midagi maksma läinud. Ühtegi kahju hüvitamise nõuet ei ole selle viie aasta jooksul ette tulnud ning ei ole ette näha, et praegune muudatus oluliselt riske suurendaks. Rahvusvaheliste näituste turvanõuded on väga kõrged ning Kultuuriministeeriumi juures tegutsev ekspertidest koosnev komisjon kahjuhüvitise tagatisi kergekäeliselt ei jaga. Kuid kindlasti aitab seadusmuudatus veelgi enam kõrgetasemelisi näitusi Eestisse tuua. Loomulikult palun teil seda eelnõu toetada. Aitäh!

18:10 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra minister! Teile on ka küsimusi. Krista Aru, palun!

18:10 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Vabaerakonna fraktsioon üldiselt tervitab seda muudatust, mis seaduseelnõuga sisse viiakse. Aga kas teile on teada, kas selle mõiste "vääramatu jõud" kasutamine on saanud juba ka takistuseks mõne välisriigi näituse Eestisse sissetoomisele või on lihtsalt teada, et see tekitab ebameeldivusi?

18:11 Kultuuriminister Indrek Saar
Aitäh! Kõigepealt ma väga tänan teid – rõõm kuulda, et Vabaerakond toetab seda seadusmuudatust. Mulle ei ole teada, et otseselt oleks midagi päris tegemata jäänud. Küll aga on meil olnud võimalik vähem teha, sest selmet kulutada raha selle peale, et näitus sisuliselt kokku panna, on tulnud sõlmida täiendavaid kindlustuslepinguid. Näiteks eelmisel aastal oli selle tõttu täiendav kulu kunstimuuseumile, kes põhiliselt selliste rahvusvaheliste näitustega kokku puutub, 30 000 eurot. See on raha, mille maksmise asemel oleks võinud tegelikult sisu teha. Kuna seaduses on mõistet rahvusvahelises mõttes liiga abstraktselt kirjeldatud, tuli täiendavad kindlustuslepingud tarvitusele võtta.

18:12 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:12 Peeter Ernits
Hea juhataja! Lugupeetud minister! See puudutab eelkõige kunstimuuseumi ja siin on pikk nimekiri – kokku kümme punkti –, milliseid riske ei korvata. Toon näiteks biokeemilise või elektromagnetilise relva

kasutamise, mässu, riigipöörde, sõja, kodusõja ja terroriakti. Kuna eelkõige on tegemist kunstimuuseumi eelnõuga, siis küsin, kas see nimekiri on lõplik, miks see just selline on ja millised on need riskid, mida siis tegelikult korvatakse. Siin on toodud n-ö eituse printsiip või pikk nimekiri. Aga mida siis korvatakse?

18:13 Kultuuriminister Indrek Saar
Ilmselt võib juhtuda, et rahvusvaheline praktika ajas muutub, ja ka meie teadmine sellest, mida see nimekiri võiks sisaldada, võib aja jooksul täieneda. See seaduseelnõu sätestabki, et need riskid, mida ei kaeta ja mis enne sisaldusid seaduses, hakkavad peale seda muudatust sisalduma määruses. See annab vajadusel suurema paindlikkuse ka nende riskide loetelu täpsustamiseks.

18:14 Aseesimees Kalle Laanet
Monika Haukanõmm, palun!

18:14 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Loen seletuskirja ja ühe koha peal tahaks teie täpsustust. See puudutab sedasama kohta, millest te rääkisite, et te loobute terminist "vääramatu jõud", sest see on liiga abstraktne. Loen sedasama sisukokkuvõtte lauset edasi ja siin on öeldud, et te tahate need mittekaetud riskid senisest oluliselt täpsemaks teha, laiendades riigi tagatud kahjuhüvitist ühtlasi ka osale vääramatu jõuna mõistetavatest riskidest. Küsimusi tekitab just see "ka osale vääramatu jõuna mõistetavatest riskidest". Mida see sõna "osale" siin ikkagi tähendab? See teeb minu arust asja veel ümmargusemaks, kui ta enne oli.

18:15 Kultuuriminister Indrek Saar
Selle täpsustamiseks, mis sinna alla kuuluvad ja mis sinna alla ei kuulu, ongi seesama nimekiri, mis määruse järgi tuleb. Ma ei suuda nii täpselt seda spetsiifikat kirjeldada: ei ole ise Kumus ühtegi rahvusvahelist näitust korraldanud, ei oska nii nüanssidesse minna. Kindlasti suudavad minu head kolleegid muuseumivaldkonnast sellest detailideni rääkida. Võib-olla oskab isegi Krista Aru oluliselt täpsemaid näiteid tuua. Kuna vääramatu jõud sisaldub praegu ühe võimalusena nende asjade hulgas, millega seotud kahju ei kaeta, siis täpsustatakse seda riske kirjeldavat nimekirja, mis sinna alla käivad ja mis sinna alla ei käi. Ühesõnaga, püütakse see nimekiri viia rohkem vastavusse sellega, mida rahvusvahelisel tasandil tavapäraselt praktiseeritakse.
Nagu ma juba ütlesin, eesmärk on, et ei tekiks olukorda, kus me tahame näiteks sellesama Sittowi näituse pärast Washingtonist maalid siia tuua, aga inimesed loevad meie seadust ja ütlevad, et oot-oot-oot, meie saame sõnastusest natuke teistmoodi aru: meil on tunne, et te ikka ei kata kõiki neid riske, mida meil tavapäraselt kaetakse. Ja mis siis lahendus on? Me läheme, tönn-tönn, erakindlustaja juurde ja ütleme, et kindlustage need riskid ka ära, kuigi tegelikkuses oleme me selle üldise garantii niikuinii andnud. Kuna sõnastuses on mingi nüanss puudu, siis me tekitame terve hulga täiendavaid kulusid, mis ei ole antud juhul relevantne. Aga kui te tahate spetsiifilisemat vastust, siis ma pean paluma kolleegide abi, et saaks kirjeldada, kuhu see joon täpselt tõmmatakse.

18:16 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:17 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen ikka selle eelmise küsimuse juurde tagasi. Ma tahan küsida, kas see määruse nimekiri, kus on need riskid, mida kahjuhüvitisega ei kaeta, on lõplik. Praegu on see siin ju lõplik. Kas näiteks sellist riski, kui keegi läheb kunstimuuseumisse ja viskab näiteks hapet või midagi muud maali peale, ei kaeta hüvitisega? Või mismoodi kasutatakse näiteks elektromagnetilist relva kunstiteose ründamisel?

18:17 Kultuuriminister Indrek Saar

Tänan! Ma pean tunnistama, et teie küsimused lähevad nii spetsiifiliseks, et ma võiksin sellel teemal ainult spekuleerida, aga ma jätan selle parem tegemata. Aga ma hea meelega palun oma kolleegidel teile kirjalikult vastata, millised on need juhtumid, mis tegelikkuses selle raames esineda võiksid.

18:18 Aseesimees Kalle Laanet
Härra minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun kõnelema kultuurikomisjoni liikme Heidy Purga!

18:18 Heidy Purga
Hea eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva eelnõu esimese lugemise ettevalmistus oli kultuurikomisjonis arutluse all 22. oktoobril k.a. Peale arutelu tehti ettepanek saata eelnõu täiskogu 7. novembri päevakorda. Juhtivkomisjoni ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Kirjeldan lähemalt komisjonis toimunud arutelu. Selle seadusmuudatuse arutelul osalesid kultuuriminister Indrek Saar, Kultuuriministeeriumi muuseuminõunik Mirjam Rääbis, õigusnõunik Karin Ligi ning ministri nõunik Maris Sild.
Nagu kuulsite, muudetakse eelnõu kohaselt muuseumiseaduses rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamist puudutavaid sätteid. Probleemi lahendamiseks loobutakse kõnealuses kontekstis termini "vääramatu jõud" kasutamisest ja sõnastatakse hüvitisega mittekaetud riskid senisest oluliselt täpsemalt. Muuseumiseaduse asemel täiendatakse rahvusvahelise näituse omanikule tekkinud kahju riigi poolt hüvitamise korda reguleerivat Vabariigi Valitsuse määrust riikliku tagatiseta jäävate riskide loeteluga, et tagada võimalus loetelu vajadusel operatiivsemalt muuta.
Järgnevalt tutvustan komisjonis toimunut. Indrek Saar tutvustas komisjonile eelnõu, millest saite äsja ka väga põhjaliku isikliku ülevaate ministrilt. Kultuuriministeeriumi esindaja täiendas, et mõiste "vääramatu jõud" annab laiemad võimalused, millega meie partnerid teistest riikidest ei ole harjunud. Seega on eelnõus tehtud täpsustus, mis vastab rahvusvahelistele normidele ja lihtsustab ühisele arusaamisele jõudmist rahvusvahelistes läbirääkimistes.
Kultuurikomisjon kiitis eelnõu üksmeelselt heaks ning tegi otsuse teha täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva. Muudatusettepanekuid oodatakse 21. novembri kella 17.15-ni. Aitäh teile!

18:20 Aseesimees Kalle Laanet
Austatud proua Purga, teile küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 716 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 716 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 21. novembri kell 17.15. Me oleme lõpetanud 15. päevakorrapunkti menetluse.

---

15. 18:21 Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (723 SE) esimene lugemine

18:21 Aseesimees Kalle Laanet
16. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 723 esimene lugemine. Palun siia ettekandeks siseminister Andres Anvelti!

18:21 Siseminister Andres Anvelt
Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Minul on au kanda ette tänase päevakorra kaks viimast Vabariigi Valitsuselt Riigikogule esitatud eelnõu. Esimene nendest on perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu eesmärk on viia Eesti õigusaktidesse sisse Euroopa Liidu määruse rakendamiseks vajalikud muudatused ja täiendused ning korrastada ühte senist puudujääki perekonnaseisutoimingute seaduses.
Täpsemalt on Euroopa Parlament ja nõukogu võtnud vastu määruse, millega edendatakse kodanike vaba liikumist, lihtsustades teatavate avalike dokumentide Euroopa Liidus – rõhutan, Euroopa Liidu

siseselt – esitamise nõudeid. Selle määruse kohaselt väljastatakse isikule tema enda soovil mitmekeelne standardvorm, mida isik saab täiendavate tõlkimise ja apostillimise nõueteta esitada teisele Euroopa Liidu liikmesriigi asutusele. Mitmekeelne vorm väljastatakse koos selle aluseks oleva perekonnasündmuse tõendi või rahvastikuregistri väljavõttega. Nii muutub asjaajamine inimese jaoks Euroopa Liidus lihtsamaks.
Teine oluline eelnõu osa on see, et tehakse muudatus seoses isa fiktiivse nime kande kustutamisega sünniaktilt. Kuni 2010. aasta 30. juunini kehtinud regulatsiooni kohaselt võis ema ütluse alusel kanda lapse isana sisse isiku, kes tegelikult lapse isa ei olnud. Ilma põlvnemist tuvastamata kanti isa nimedena sisse ema soovitud eesnimi ja ema perekonnanimi. See on tekitanud olukorra, kus inimesel on kantud isana sisse isik, kellega tal ei ole kunagi olnud põlvnemissuhet. Selline isa nime kanne ei ole tõendatud ega tõenda ka praegu lapse põlvnemist isast.
Käesolevas eelnõus oleme nii lapse emale kui ka täisealisele lapsele endale loonud võimaluse esitada avaldus sünniaktilt isa fiktiivse nime kustutamiseks. Ma rõhutan, et sellised fiktiivsed kanded olid vana regulatsiooni järgi võimalikud kuni 2010. aasta 30. juunini. Peale 2010. aasta 30. juunit vastu võetud regulatsioonis sellist võimalust enam ei ole. Nii et tegelikult on see pigem nende sünniaktide vigade parandus, mis on välja antud enne 2010. aastat.
Lõpetuseks märgin, et eelnõu rakendamiseks arendab Siseministeerium teatud määral tarkvara ning need kulud kaetakse ministeeriumi olemasolevast eelarvest. Jõustumine on seotud eelnõu aluseks olev Euroopa Liidu määruse kohaldumisega 16. veebruaril 2019. Meie ettepanek on see sätestada ka selle seaduse jõustumise ajana. Tänan tähelepanu eest! Ootan teie küsimusi.

18:25 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, härra siseminister! Teile on vähemalt üks küsimus. Peeter Ernits, palun!

18:25 Peeter Ernits
Hea juhataja ja hea esineja! Ma kuulsin huvitavat detaili. Minu küsimus on, kui palju on selliseid mehi, kelle on naised nende enda teadmata kandnud sünnitunnistusele kellegi isana, nagu te mainisite, kuni 2010. aastani. Kui palju on siin Eesti Vabariigis selliseid mehi, kes võivad olla kantud isana kusagile sünnitunnistusele, aga nad ise ei tea seda?

18:25 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Mul konkreetselt sellist informatsiooni ei ole, sellepärast et isik peab ise väljendama soovi seal mitte olla. Seda statistikat saaks teha nende inimeste alusel, kes on sellise avalduse esitanud. Nii ongi, muud statistikat meil selles asjas ei ole.

18:26 Aseesimees Kalle Laanet
Krista Aru, palun!

18:26 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Siin eelnõu mõjude seletuse peatükis on ka nimetatud, et kohalikule omavalitsusele võib see seaduseelnõu alguses ka mingite kulude kasvu kaasa tuua. Kas on täpsemalt analüüsitud ja vaadatud, kui suur võiks olla see töömahu ja ka kulude kasv omavalitsusele?

18:26 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Ma vist isegi unustasin oma sissejuhatuses öelda, et kohalike omavalitsuste võimalike – ma rõhutan, võimalike – kulude hüvitamine toimub riigieelarvest. Kui te nüüd annate mulle ühe sekundi, siis ma leian selle koha kohe oma spikrist üles. Siin on öeldud järgmist: see summa sõltub täitsa vajadusest ja võib olla umbes 10 000 eurot. Aga see summa ei ole märkimisväärne.

18:27 Aseesimees Kalle Laanet
Urve Tiidus, palun!

18:27 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! See on selline huvitav delikaatne teema seoses isa nime kande kustutamisega selles registris, kui see nimi on sinna kantud enne 2010. aastat. Eelmine kolleeg küsis siin arvu kohta. Minu küsimus on pigem selline, et kes seda nime sealt siis kustutada võivad – kas järeltulijad, lapsed, või ka näiteks need mehed, kes on sinna konkreetselt enda teadmata või nõusolekuta kantud.

18:27 Siseminister Andres Anvelt
See võimalus on ikkagi loodud otse temale, isale, või täisealisele lapsele, kui seal on selline probleem tuvastatud. Eelkõige on see muidugi mõeldud nendele emadele, kes tahavad nüüd, aastaid hiljem, selle sünniakti kantud ja temale teadaoleva nime kas põhistada – selleks on vaja tõendamismaterjali, mida on tänapäeval võimalik saada – või siis välistada.

18:28 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:28 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea siseminister! Jätkan ikkagi sedasama teemat. Täpselt ei ole teada, nagu te ütlesite, kui palju on selliseid mehi, kes ei tea, et nad on sinna kantud kellegi isana. Aga siin seletuskirjas on öeldud, et mõju ulatus on keskmine, aga järgmises lauses on, et mõju avaldumise sagedus on väike. Kuidas need asjad siis kokku viia? Mida see tähendab, et mõju ulatus on keskmine, aga mõju avaldumise sagedus väike?

18:29 Siseminister Andres Anvelt
See, et mõju ulatus on keskmine, tähendab seda, et see on määratlemata: see võib olla suur või väikene. Aga sagedus on väike selles mõttes, et tegelikult need vanemad, kes on tahtnud vaielda lapse isaduse teemal, on suures osas oma vaidlused juba varem ära pidanud. Peale aastat 2010 ehk siis peaaegu üheksa aastat ei ole enam sellist valekannet teha saanud. Nii et meile ei ole teada, et see mõju võiks olla suur, see võib olla keskmine. Aga teoreetiliselt võib see olla väikene, sellepärast et inimestel on juba üheksa aastat olnud aega see oma probleem lahendada. Nii et tegelikult võib eeldada, et mingit massilist nimede kustutamist ei tule, sest üheksa aasta jooksul ajavad harilikult täiskasvanud inimesed kõik omavahelised suhted korda.

18:30 Aseesimees Kalle Laanet
Härra siseminister Andres Anvelt, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun ettekandeks siia kõnelema õiguskomisjoni liikme Toomas Pauri!

18:30 Toomas Paur
Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Hea minister! Õiguskomisjoni istung toimus 22. oktoobril 2018 ja sellest võttis osa 11 komisjoni liiget. Kohale olid kutsutud siseminister Andres Anvelt, siseministri nõunik Kristen Kanarik, Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas ja sama osakonna nõunik Mari Käbi. Minister Anvelt tutvustas eelnõu 723 sisu ja eesmärki. Selle eelnõu üle erilist arutelu ei toimunud, oli ainult üks küsimus. Vilja Toomast küsis, kas muuta saab neid sünniakti kandeid, mis on tehtud enne 2010. aasta 30. juunit. Minister Anvelt vastas jaatavalt ning lisas, et seda juhul, kui keegi ei ole isadust omaks võtnud või isadust ei ole tuvastatud.
Otsused: esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 7. novembril (konsensuslikult), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensuslikult) ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 21. november kell 16 (konsensuslikult), ettekandjaks määrati Toomas Paur. Kõik.

18:32 Aseesimees Kalle Laanet
Härra Paur, teile on ka küsimusi. Krista Aru, palun!

18:32 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas komisjonis oli natukenegi arutelu mitmekeelse standardvormi üle? Kas nende keelte suhtes, mida hakatakse standardvormil kasutama, oldi üksmeelel? Ja mis keeled need siis täpselt on, kas see on selgelt fikseeritud?

18:32 Toomas Paur
Kuna ma olen komisjoni ettekandja, siis pean teile teatama, et selle eelnõu puhul seda küsimust ei arutatud.

18:32 Aseesimees Kalle Laanet
Peeter Ernits, palun!

18:32 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen sama teema juurde tagasi. Kas komisjonis arutati seda teemat, kui palju võiks olla selliseid mehi, kes on enda teadmata kellegi isana sünnitunnistusele kantud? Kas komisjonis toimus selleteemaline arutelu?

18:33 Toomas Paur
Aitäh, küsija!

18:33 Aseesimees Kalle Laanet
Ma lihtsalt täpsustan protokolli huvides, et küsijatele on selle eelnõu puhul ainult kaks küsimust ette nähtud. Aga kui härra Paur soovib vastata, siis palun!

18:33 Toomas Paur
Aitäh, hea küsija! Ma ikkagi tuletan meelde, et ma olen komisjoni ettekandja. Eelnõu arutelul seda küsimust ei käsitletud.

18:33 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh! Monika Haukanõmm.

18:33 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea komisjoni ettekandja! Lugesime seda eelnõu seletuskirja nii- ja naapidi ja ikkagi ei saa aru, millistest keeltest käib jutt. Kas teie komisjoni liikmena ja komisjoni ettekandjana teate, mis keeltest käib jutt?

18:33 Toomas Paur
Aitäh! Ma pean ikka kolmandat korda teile ütlema, et komisjonis seda ei arutatud. Ja kuna ma olen komisjoni ettekandja, siis ma ei hakka tegema asju, mis ei ole mulle delegeeritud.

18:34 Aseesimees Kalle Laanet
Härra Paur, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 723 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 723 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 21. novembri kell 16. Oleme 16. päevakorrapunkti menetluse lõpetanud.

---

16. 18:34 Rahvastikuregistri seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (724 SE) esimene lugemine

18:34 Aseesimees Kalle Laanet

17. päevakorrapunkt, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 724 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli siseminister Andres Anvelti!

18:35 Siseminister Andres Anvelt

Lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Teen väga väikse tagasipõike eelmise eelnõu juurde ja ütlen, et need on Euroopa Liidu liikmesriikide ametlikud keeled. Vormil on ju nimi kirjas vastavalt ühes või teises keeles. Inimene kirjutab sinna näiteks kreeka keeles nime peale. See vorm on kõigis Euroopa Liidu keeltes ja see on elektrooniliselt kättesaadav. Tulemus on see, et inimene ei pea seda tõlkima ega apostillima ja teine riik võtab selle vastu. Osas riikides saab seda vormi ka elektrooniliselt saata, mille eest on, muide, lõiv ette nähtud. Üks muudatus oli see, et täpselt samamoodi kui paberteatise eest tuleb ka elektroonilise teatise eest maksta riigilõivu 5 eurot.
Ma kuritarvitasin Riigikogu juhataja headust ja rääkisin natuke teisest eelnõust. Märkust ma ei saanud – aitäh! Aga lähen nüüd rahvastikuregistri seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde. Kõigepealt ütlen sissejuhatuseks seda, et see eelnõu on mingil määral jätkuks teie, lugupeetud kogu, vastuvõetud rahvastikuregistri seaduse täistekstile, mille rakendamise ettevalmistamisel on ilmnenud mõningad puudujäägid. Neidsamu suuresti tehnilisi ja terminoloogilisi muudatusi ma siin praegu teile ka ette kannan. Ma peatun eelkõige kolmel suuremal muudatusel.
Esiteks on oluline asi see, et elukohaandmete kehtivuse lõppemise kuupäev lükatakse eelnõuga ühe päeva võrra edasi. See muudatus puudutab seletuskirja sõnastuse järgi selliseid elukohaandmeid, mis on omaniku õigustatud nõudmisel muutunud linna ja linnaosa või valla või asustusüksuse täpsusega elukohtadeks. Uue rahvastikuregistri seaduse kohaselt lõpeb selliste elukohaandmete kehtivus seaduse jõustumisel ehk 1. jaanuaril 2019. Eelnõuga me teeme ettepaneku, et nende kehtivus lõppeks 2. jaanuaril 2019, kuna see annab kohalikule omavalitsusele võimaluse selliste isikute registreeringuid täpsustada. Ja tegelikult see ei tähenda ühte päeva – see 2. jaanuar tähendab, et nende andmete kehtivus pikeneb sisuliselt kogu järgmise aasta peale.
Muudatusega hoiame ära negatiivse mõju kohaliku omavalitsuse eelarvetele, sest need on otseselt seotud 1. jaanuariks omavalitsusse registreeritud inimeste arvuga. Sellisel juhul ei ole 2019. aastal omavalitsustele sellist mõju ja neil on täiendavalt aega tegeleda inimeste registreerimisega. Suuremates omavalitsustes, kus see on probleem, eriti Tallinnas, on see teema väga aktiivselt ette võetud. Tallinnas on lausa loodud eraldi veebikeskkond "Elukohaandmed korda" ja kõigile inimestele, kelle kontaktaadressid on teada, on ka vastavat informatsiooni edastatud.
Teine oluline muudatus puudutab erisust elukohaandmete rahvastikuregistrisse kandmisel 2019. aasta Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimiste vahel. Kui isiku elukoht on puudu ja kantakse Riigikogu valimiste käigus rahvastikuregistrisse kohaliku omavalitsuse täpsusega, ei lõpe elukohaandmete kehtivus mitte tavapärase 30 päeva pikkuse tähtaja möödudes, vaid erandina nelja kuu möödudes, kui isik ei ole selle aja jooksul ise, omaalgatuslikult esitanud täpsemaid elukohaandmeid. Nii saab mõlematel valimistel kasutada inimese puhul samu andmeid ja valimistega seotud muresid on vähem.
Täiendavalt sätestatakse eelnõus selge piirang oma alaealise lapse rahvastikuregistrisse kantud andmetega tutvumisele juhul, kui kohus on vanema õigust andmetele juurdepääsuks piiranud, vanema hooldusõiguse peatanud või täielikult ära võtnud. Seadus määratleb sellise juurdepääsupiirangu sõnaselgelt ning aitab välistada pahatahtliku vanema juurdepääsu andmetele, millele tal ligipääsu niikuinii olema ei peaks, kuna jõustunud on vastavad kohtuotsused.
Lõpetuseks märgin, et eelnõuga ei kaasne lisakulutusi kohalikele omavalitsustele ega riigiasutustele. Nagu ma ka eespool mainisin, siin on just see küsimus, et kohalike omavalitsuste puhul ajatatakse 2019. aastal tulumaksust tulevate summade ümberjagamist kohaliku omavalitsuse üksuste vahel. Aitäh!

18:39 Aseesimees Kalle Laanet

Teile on ka küsimusi. Andres Herkel, palun!

18:40 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! See on muidugi üsna kurioosne, et ühe kuupäeva ühe päeva võrra edasi liigutamisega liiguvad toimingud terveks aastaks edasi, aga samal ajal on

see mõistetav. Aga minu küsimus on see: kui palju meil võib Eestis olla neid inimesi, kes on määratlenud elukoha linna, linnaosa või asustusüksuse täpsusega ja on võib-olla ka raskesti kättesaadavad ja sotsiaalselt abitumad? Nende hulgas võib omakorda olla üks kiht inimesi, kes on tegelikult nendest kohtadest välja rännanud, võib-olla isegi Eestist välja rännanud. Milline võiks olla see tegelik pilt nendest inimestest?

18:40 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Ma ütlen teile ausalt, et kui me ministeeriumis neid täpsustusi arutasime, siis tundus esialgu ka mulle n-ö lihttarbijana kurioosne, et jutt on ühest päevast. Aga tegelikult tähendab see üks päev aastat. Selle ühe päeva, 1. jaanuari järgi arvestatakse ju tulumaksu, mis läheb inimeste maksetest omavalitsusele.
Nüüd aga vastus sellele, mis te küsisite. See number on umbes 30 000 ja see on langustrendis, sest sellega tegeletakse väga aktiivselt. Ma võin näitena tuua, et Tallinnas me võime rääkida 17 000 inimesest, Tartus 6000 inimesest ja Valgas 1000 inimesest. Need on need kõige suuremad omavalitsusüksused, kus need probleemid on. Lisaks on veel väiksemate arvudega omavalitsusi. Ma ütlen teile kohe ära, et tegelikult ei puuduta see probleem mitte niivõrd teie nimetatud olukorras olevaid inimesi. Kindlasti võib siin rääkida üksikutest inimestest, kes on sotsiaalselt nõrgemas olukorras, kuid suuresti tuleneb see probleem parajast korralagedusest üüriturul.
Läheme täpsemalt uue rahvastikuregistri seaduse sisse, mille teie ju ka vastu võtsite. Korteri- või majaomanik, kellelt inimene pinda üürib, ei ole olnud nõus seda elukohaandmete kannet tegema. Ja mispärast ei ole ta sellega nõus olnud? Sellepärast, et see võib ju tähendada maksuküsimuse tekkimist. Uus seadus annab inimesele võimaluse see kanne teha. Ta saab seda teha, kui ta seal reaalselt elab, ja nõuda omavalitsuses selle sätte järgimist, selle nõude täitmist. Sellega väheneb see arv kindlasti tuntavalt. Teine osa on kindlasti need inimesed, kes on siit erinevatel põhjustel välja rännanud ja kes on siin elanud elamisloa alusel.
Nii et kokku võttes nendest see number kujunebki. Väga raske on välja tuua mingisugust eraldi sotsiaalset gruppi. Sellel probleemil ei ole selliseid tunnuseid, et seda saaks seostada näiteks materiaalselt kehvemas olukorras inimestega või vanemate inimestega. Suuresti võib see probleem olla seotud just nooremate inimestega, kes kasutavad üüripindasid palju aktiivsemalt kui vanem põlvkond.

18:43 Aseesimees Kalle Laanet

Peeter Ernits, palun!

18:43 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen siit, et kui ma tahan nime muuta, siis maksan riigilõivuna 100 eurot ja kohaliku omavalitsuse ametnikule antakse selle eest 22 eurot ja 12 senti. Aga kui ma tahan abiellu astuda, siis maksan 30 eurot riigilõivu ja ametnik saab 38 eurot ja 71 senti. Ja vahepeale jääb see, kui ma tahan lahutada. Kust tulevad sellised käärid, et ametnikul läheb näiteks selle peale, kui ma tahan uut nime võtta, palju vähem aega, töö- ja amortisatsioonikulu, nagu siin kirjas on, aga abiellumise puhul mitu korda rohkem?

18:44 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Põhjus on väga lihtne. Nime muutmise avalduse vastuvõtmine käib kohaliku omavalitsuse kaudu ja kogu see protseduur on pikem. Kui on probleeme, siis tegeleb sellega nimekomisjon. Näiteks võib nimi vastata mingitele tundemärkidele, olla haruldane vms. See on palju pikem protsess Siseministeeriumi haldusalas. Nime vahetamine ei ole nii naturaalne osa meie elust kui abiellumine ja kahjuks ka lahutamine. Abiellumine ja lahutamine on toiminguliselt palju lihtsamad. Need protsessid puudutavad sisuliselt ainult rahvastikuregistri kandeid. Seal on veel teatud juriidilised nüansid (nt lahutamise puhul järelemõtlemise aeg) ja mingid kontrolltoimingud, aga need kõik on palju lihtsamad ja tavapärasemad kui nime vahetamisel.

18:45 Aseesimees Kalle Laanet

Härra minister, teile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Palun kõnetooli ettekandeks põhiseaduskomisjoni liikme Helmut Hallemaa!

18:46 Helmut Hallemaa

Austatud juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! See rahvastikuregistri seaduse muutmise seaduse eelnõu tähendab tõesti selle seaduse muutmist, mille me võtsime vastu eelmise aasta 25. oktoobril ja mis pidi jõustuma 1. jaanuaril 2019. Me nüüd seda muudame. Nagu ministergi ütles – ta oli meil ka komisjonis –, see tuleb elust enesest. Nimelt, seadust tuleb täpsustada, sest selle rakendamise ettevalmistamise käigus on mitmed nüansid välja tulnud ja on vaja viia see kooskõlla teiste seadustega ja ka reaalsete eluliste vajadustega omavalitsuste tulubaasi osas, nagu me siin kuulsime. Me arutasime seda eelnõu komisjonis enne esimest lugemist siin saalis 22. oktoobril. Kohal olid kõik komisjoni liikmed. Ma ei loe neid ette, sest hiljem, kui me otsuseid tegime, valitses küll konsensus, aga siis ei olnud enam kõiki komisjoni liikmeid kohal. Istungile olid kutsutud siseminister Andres Anvelt, Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas ja sama osakonna nõunik Mari Käbi.

Selle seaduse muutmise seaduse eelnõuga seotud põhilised muudatused tõi minister siin välja ja tõi ka komisjonis. Esiteks lükatakse edasi omavalitsuse ehk valla, linna või linnaosa täpsusega elukoha aadressi kustutamine ühe päeva võrra. Nii ei toimu omavalitsuste tulubaasis drastilisi muutusi, sest üksikisiku tulumaksuga ja tasandusfondiga seotud andmed võetakse 1. jaanuari öö seisuga. Teine muudatus puudutab tõesti neid kahtesid valimisi, mis on järjestikku: kui inimene on omavalitsuse täpsusega registreeritud, siis saab ta mõlematel valimistel oma elukohaandmeid kasutada, kui ta neid vahepeal ise ei muuda.

Komisjonis oli rohkem diskussiooni just sellesama arvu üle. Ka siin oli küsimus selle kohta, kui palju on selliseid inimesi, kellel on omavalitsuse täpsusega aadress. Komisjonis oli juttu 38 000-st, siin oli praegu jutuks 30 000. Ja minister ütles komisjonis, et tegelikult on sellest umbes 15 000 selliseid, kes on ilmselt Eestimaalt lahkunud ja välismaale elama asunud. Enel Pungas, kes oli selle ala asjatundja juba enne seda, kui ta Siseministeeriumisse asus, tõi välja, et see arv ei ole kunagi lõplik ja ei lähegi päris nulli, sest see protsess ju jätkub ja neid inimesi tuleb juurde ka praegu. Lisaks tõi ta välja, et väga paljud inimesed, kellel on sellised aadressid, on pöördunud juba praegu, selle seaduse rakendamise eel, Siseministeeriumi poole ja uurinud, millistest asjadest – sotsiaalsetest garantiidest või ka teenustest – nad ilma jääda võivad. Me läheme nüüd samasse suunda, nagu on nendes riikides, kus elukoha aadress on seotud sotsiaaltoetustega. Tegelikult see sunnibki inimesi oma elukohti täpselt fikseerima ja eks ta õige ole. Aga see number on väikses Eestis ikkagi päris suur: meil on mitukümmend tuhat inimest, kes elavad ühes või teises linnas või vallas.

Ise tõstatasin ka ühe küsimuse. Selle seadusmuudatusega tuleb sisse ka § 61 lõige 2, mis sätestab, et kui isiku taotlused oma andmetega tutvuda on põhjendamatud või ülemäärased eelkõige taotluste korduvuse tõttu, võib andmete väljastaja nõuda andmete väljastamise eest mõistlikku tasu halduskulude katmiseks. Ma tahtsin teada, kuidas või mis alusel see toimub, millised on need määrad ja millistel konkreetsetel juhtudel seda tasu nõutakse. Ministeeriumi nõunik Mari Käbi tõi välja, et see säte tuleb Euroopa isikuandmete kaitse üldmäärusest. Mõte on selles, et kui isik ikkagi esitab korduvalt taotlusi, siis on õigustatud määrata talle selle eest tasu, mis on riigilõivuseaduses fikseeritud. Jüri Adamsi küsimuse peale vastati, et ka Eestis pidi olema paarkümmend inimest, kes tõesti peaaegu et iga päev andmeid küsivad.

Minister rääkis siin saalis ka sellest, et inimesed saavad garantii oma elukoha registreerimiseks, kui omanikud just nimelt maksude maksmise pärast ei taha neid sisse registreerida. Tegelikult on seda edaspidi võimalik teha omavalitsuse kaudu. Valimistega seotud kuupäeva pikendamine, selle aja pikendamine komisjonis jutuks ei olnud.

Me tegime ka menetluslikud otsused: kõigepealt, ettepanek võtta see eelnõu tänasesse päevakorda (konsensust kandsid Hanno Pevkur, Helmut Hallemaa, Jaak Madison, Jüri Adams, Lauri Luik, Marko Pomerants, Mihhail Korb ja Peep Aru), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 3 komisjoni liiget: Helmut Hallemaa, Marko Pomerants ja Mihhail Korb, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 5) ja määrata eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks 15. november 2018 kell 17.15 (poolt 3 komisjoni liiget), ettekandjaks määrati teie ees seisja. Aitäh!

18:51 Aseesimees Kalle Laanet

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Peeter Ernits, palun!

18:51 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas sina said aru või komisjon sai aru, miks on see, kui sa tahad oma nime muuta, riigile kõige kasulikum? Sa maksad 100 eurot: riigile jääb 78 eurot ja 22 eurot annab ta ametnikule. Kui sa tahad abielukannet teha, siis tuleb riigil peale maksta: sa maksad 30 eurot riigilõivu, aga riik peab ametnikule maksma 38 eurot. Ja lahutamine on seal vahepeal: riik saab 50 eurost endale 23 eurot. Miks see nii on, kas sa said aru?

18:52 Helmut Hallemaa

Eks minister seletas selle ju ka siin lahti. Üks asi jäi mul tegelikult enne ütlemata. Jüri Adams küsis, kas nende tööde kulusid hakatakse katma, kas omavalitsused hakkavad saama rahvastikuregistri- ja ka perekonnaseisutoimingute eest riigieelarvest vahendeid. Tegelikult tehakse seda ka praegu, sest maavalitsuste likvideerimisega tuli omavalitsustele tööd juurde ja mitmeid neid asju hakkasid ju tegema maakonnakeskused. Aga mis ma sulle ütlen? Ma arvan, et abielu on püha asi ja sellele tulebki peale maksta. See on hea, kui meil tekib palju abieluperesid, perekondi ja seal sünnib palju lapsi. Ma arvan, et see on hea, et riik toetab seda protseduuri.

18:53 Aseesimees Kalle Laanet

Andres Herkel, palun!

18:53 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Minule jääb ikkagi üks asi segaseks. Hea küll, me võime selle kuupäeva edasi lükata ja säästa mingisuguseid omavalitsuste tulusid, mis tulevad tulumaksu laekumisest, mis omakorda eeldab täpseid andmeid. See võib ühe aasta võrra lükkuda. Aga kuhu laekub see tulumaksuosa, mis peaks minema omavalitsusele, kuid mis määratlemata või halvasti määratletud aadressi tõttu jääb kuhugi maa ja taeva vahele? Oletame, et seda tärmini edasilükkamist ei tuleks, või mõtleme 2020. aasta peale, kui see probleem ikkagi kerkib. See tulumaks peab ju kuhugi laekuma. Kuhu ta jääb?

18:54 Helmut Hallemaa

Tulumaks laekub ju ikka riigile. See on see omavalitsuste tulubaasi osa, mida me oleme nüüd viimaste aastate jooksul taastanud. Tulumaks laekub ju riigile ka praegu. Me räägime sellest omavalitsusele minevast üksikisiku tulumaksu baasi ja tasandusfondi osast, mille tarbeks tehakse arvestused 1. jaanuari seisuga. Need rahvastikuandmed võetakse 1. jaanuari öösel. Rahvas liigub ju tegelikult terve aasta vältel. Nii et see on see arvestuslik aeg, mille alusel saavad omavalitsused oma tulubaasi arvestada. Ja nii on mõistlik teha, sest neid inimesi on tõenäoliselt ikka palju. Järgmise aasta jooksul tuleb seda jätkuvalt korrastada. Nagu ütles minister ja nagu me näeme ka internetiportaalides, mitmed suured omavalitsused, kus see number on suurem, sellega tegelevadki. Pean ütlema, et minu jaoks oli üllatav, et neid Valga linnaski nii palju on. See on natuke huvitav.

18:54 Aseesimees Kalle Laanet

Krista Aru, palun!

18:54 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma küsin komisjoni arutelu kohta. Komisjon tegi ühe konsensusliku otsuse ja kaks otsust said kolm poolthäält ja väga suure hulga erapooletuid. Kas see väljendus kuidagi ka komisjoni aruteludes? Mis olid need põhilised küsimused, mis tingisid nii suure erapooletute hulga?

18:55 Helmut Hallemaa

Aitäh sulle küsimuse eest! Ega ma sulle päris hästi vastata ei oska. Tegelikult on sinu enda hea erakonna- ja fraktsioonikaaslane Jüri Adams klassikaline põhiseaduskomisjonis erapooletult hääletaja. Ta on enamikus küsimustes erapooletu. Konsensuslikke otsuseid olid tegelikult kaks: tänane siin menetlemine, selle eelnõu esimese lugemise läbiviimine, ja see, et ettekandja oleksin mina. Ühel otsusel oli tõesti viis erapooletut. See oli ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Selle muudatusettepanekute tähtaja otsuse puhul oli erapooletu ainult Jüri Adams.

Nii et ma ei oska rohkemat öelda, küsimuste ja vastuste ajal midagi välja ei tulnud. Tegelikult oli meil praktiline arutelu. See ongi ju praktiline eelnõu, sisuliselt rakenduseelnõu või rahvastikuregistri seaduse rakendusosa. Aga ma ise arvan, et neid muudatusi tuleb veel. See rahvastikuregistri seadus, mille me eelmise aasta lõpus vastu võtsime, oli hästi mahukas, hästi põhjalik ja muutis päris mitmeid asju ja põhimõtteid.

18:56 Aseesimees Kalle Laanet
Helmen Kütt, palun!

18:56 Helmen Kütt
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Ma lihtsalt stenogrammi huvides küsin. Kuna on küsimuste voor, siis formuleerin küsimuse nii: kas sa oled minuga nõus, et ükski kodanik ei pea maksma ametnikule? Inimesed maksavad riigilõivu ja riik annab selle tagasi kohalikule omavalitsusele, mitte ametnikule. See lihtsalt kõlab kuidagi õõnsalt ja halvasti, kui me räägime, et seda makstakse ametnikule. Kas sa oled minuga nõus?

18:56 Helmut Hallemaa
Jah, Helmen, ma olen sinuga täiesti nõus. Siin on ju täna olnud veel mitu teistki küsimust, mille puhul me oleme rääkinud bürokraatiast ja ametnike vähenemisest. Ma küsisin seal ka ju sama asja kohta. Tegelikult me peame ikkagi tegema vahed sisse, mis on mis, kes on kes ja kes teeb mida.

18:57 Aseesimees Kalle Laanet
Aitäh, austatud põhiseaduskomisjoni liige Helmut Hallemaa! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 724 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 724 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 15. novembri kell 17.15. Oleme lõpetanud 17. päevakorrapunkti arutelu ja läbinud ka kogu tänase päevakorra. Aitäh teile ja ilusat õhtut kõigile!

Istungi lõpp kell 18.57.